

expertisecentrum
dementie

Vlaanderen

jaarverslag 2013

e

INHOUD

Voorwoord 3

Organisatie Expertisecentra Dementie Vlaanderen 4

Missie en visie 4

Gerealiseerde activiteiten Vlaamse convenant 6

Regionale expertisecentra dementie 25

brOes 26

Contact 31

Foton 38

Meander 45

Memo 50

Orion 58

Paradox 68

Sophia 74

Tandem 81

VOORWOORD

Na de intense Music for Life campagne die eind 2012 plaatvond, was het de kunst om met de vele contacten die hieruit volgden, iets te doen. Een opinie-onderzoek dat we na de sensibiliseringsactie bij meer dan 1000 Vlamingen hielden wees er op dat meer dan de helft bereid was om zich actief in te zetten om het leven en welzijn van mensen met dementie beter te maken. Studenten willen inzetten op een bijdrage naar genuanceerde beeldvorming via hun eindwerk en de overheid startte zijn transitieplan zorgbegeleiding in de thuissituatie op en besprak dit met diverse actoren. 'Samen maken we het verschil' zou een mooie titel zijn boven dit stukje. Iedereen beseft inmiddels dat dementie een topprioriteit in het gezondheids- en welzijnsbeleid hoort te zijn. Van de bakker en cafébaas tot de onderzoeker: Vlaanderen wordt intussen gesensibiliseerd voor een dementievriendelijke samenleving. Met partners als de Vlaamse Alzheimer Liga, VWSG en de Koning Boudewijnstichting blijven we aan de weg timmeren om de lokale weefsels waarbinnen burgers dagelijks actief zijn, te betrekken in het streven naar een begripvol klimaat waar mensen met dementie zichzelf kunnen zijn.

De diverse afspraken die gemaakt werden op de top van de G8 in Londen zijn een reden tot vreugde voor iedereen die actief is in de zorg en begeleiding van mensen met dementie. Het is bemoedigend vast te stellen dat ook een dergelijk internationaal forum aandacht heeft voor deze kwetsbare doelgroep. Hierbij was er aandacht voor de persoon met dementie zelf, de mantelzorger en professionele hulpverleners. Maar naast de aandacht voor verdere wetenschappelijke ondersteuning wordt het hoog tijd voor extra ondersteuning in zorg en begeleiding, zowel thuis als in de voorziening. Als we persoonsgerichte en bijgevolg individuele aandacht willen geven aan mensen met dementie, dan moet ook hier een inhaalbeweging plaatsvinden. Het is onethisch voor de mensen die vandaag dementie hebben, dat zij in de schaduw staan van de aandacht die naar het onderzoek gaat. Beiden hebben bestaansrecht. Daarom pleiten we voor een duidelijk én-én-verhaal dat niets afdoet aan de garantie op levenskwaliteit van de patiënt van vandaag. In het licht van de verkiezingen in 2014 stelde het Vlaams expertisecentrum dementie samen met de Vlaamse Alzheimer Liga een memorandum op voor de toekomstige beleidsmakers.

We durven te hopen op de nodige verantwoordelijkheidszin en dus op de opname van de thematiek in de diverse regeerakkoorden. Uit respect voor mensen met dementie en hun zorgverleners.

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw en de regionale expertisecentra presenteren je hierbij graag het jaarverslag 2013. We wensen je veel leesgenoegens.

© foto: Stefan Dewickere

Jurn Verschraegen
directeur

Wino Baeckelandt
voorzitter

Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw
Lokkaardstraat 8 - B-2018 Antwerpen
t /f +32 (0)70 224 777

www.dementie.be

www.omgaanmetdementie.be

www.onthoumens.be

ORGANISATIE

Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw werd vanuit een reeds bestaande feitelijke structuur opgericht op 17 december 2007 en onderschrijft volgende visie en missie.

Missie en visie

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen en de negen regionale expertisecentra dementie willen dementie in de samenleving op de agenda plaatsen om de kwaliteit van het leven van mensen met dementie en hun omgeving te behouden en te verbeteren. Zij doen dit door het samenbrengen en uitbouwen van expertise, in samenwerking met andere actoren in het werkveld.

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen en de regionale expertisecentra dementie willen onder meer:

- 1 Op vraag, personen met dementie en hun omgeving een aanspreekpunt bieden dat de vraag met kennis van zaken erkent, beantwoordt of zorgt dat ze op de juiste plek terecht komt. Wij willen voor personen met dementie en hun omgeving mogelijkheden bieden tot uitwisseling van informatie en ervaringen of dit mogelijk maken. We zijn betrokken bij de talrijke praatcafés dementie in Vlaanderen en stimuleren de uitbouw van 'dementievriendelijke gemeenten', samen met diverse partners. Zo willen we personen met dementie en hun mantelzorgers de plaats geven die ze verdienen: te midden van een warme samenleving en niet in de marge!
- 2 Deskundigheid rond dementie verhogen door een rijk infoaanbod voor de zorgsector. We willen de kwaliteit van de zorg- en hulpverlening optimaliseren, zodat iedereen op zijn/haar vragen een deskundig antwoord krijgt.
- 3 Via een breed en toegankelijk aanbod van publicaties en vormingspakketten wetenschappelijke informatie vertalen naar de dagelijkse zorgpraktijk van professionele hulpverleners en families.
- 4 De beeldvorming over dementie nuanceren en zo het taboe rond de aandoening de wereld uit helpen door de coördinatie van de campagne 'Vergeet Dementie. Onthou Mens' van de Vlaamse overheid.

- 5 Actief op zoek gaan naar nationale en internationale deskundigen en hen informeren over de rol en overtuigen van het belang van onze functie in de zorgsector zodat zij op onze vraag hiaten in de expertise opvullen en we wederzijds kennis kunnen delen.
- 6 Alle relevante beleidsmakers (ook internationaal) blijvend overtuigen van de impact van dementie op de samenleving en onze rol hierin, zodat zij gepaste acties en maatregelen nemen die de kwaliteit van de zorg- en hulpverlening optimaliseert. Bovendien zijn onze regionale expertisecentra een permanent aanspreekpunt voor al wie met dementie te maken krijgt. Zij houden de vinger aan de pols op lokaal niveau. We willen mensen een luisterend oor bieden, perspectief geven, informatie op maat aanreiken en mee op weg helpen om zo lang mogelijk een kwaliteitsvol leven te leiden.

Vanaf 2012 werkten we met een nieuw convenant dat de Vlaamse overheid afsloot met de regionale expertisecentra en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw. Dit convenant werd uitgebreid qua inhoud. Bijkomende opdrachten kwamen er op vlak van het verfijnen en uitdragen van de expertise dementieconsulentie in de thuiszorg en de thuiszorgondersteunende voorzieningen en de sensibilisering door middel van de activering van doelgroepenorganisaties in het kader van de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens'. Verder werd de effectenmeting van de campagne "Vergeet dementie, onthou mens" als resultaatgebied toegevoegd. Tenslotte werd het bevorderen van expertise omtrent dementievriendelijke architectuur en inrichting door kennisinbreng bij Enter vzw (expertisecentrum toegankelijkheid) en het verlenen van bouw- en inrichtingsadvies aan bouwheren, architecten en andere betrokkenen opgenomen.

Om al deze bijkomende opdrachten te realiseren kozen we ervoor om een communicatiemedewerker tijdelijk voltijds in dienst te nemen. Door de hierbij horende extra ondersteuning vanuit de Vlaamse overheid konden we een inhaalbeweging doen inzake projectwerking en kon de campagne 'Vergeet Dementie Onthou Mens' ten volle worden gerealiseerd. We continueerden de methodiek van het opgemaakte urencontingent ten behoeve van de werkzaamheden van de regionale expertisecentra demen-

tie in relatie tot het Vlaamse centrum en in functie van de loyaliteitsverbintenis tussen de centra onderling.

De leden van de Raad van Bestuur van de vzw zijn:

- Wino Baeckelandt
- Griet Robberechts
- Bart Deltour
- Dirk Dhondt
- Katrien Aerts
- Julien Mertens
- Stefaan Voet
- Lieve Van de Walle
- Julienne Wyns

In de loop van het jaar werden drie nieuwe bestuurders verwelkomd. De heren Erik Huyghe en Rudiger De Belie gingen met pensioen en werden vervangen door respectievelijk Katrien Aerts en Griet Robberechts. Tenslotte verliet mevr. Bernadette van den Heuvel GZA en werd zij vervangen door mevrouw Lieve Van de Walle.

De Algemene Vergadering bestaat uit de leden van de Raad van Bestuur aangevuld met de heer Alex Moens. Het voorzitterschap wordt waargenomen door de heer Wino Baeckelandt. De Raad van Bestuur kwam samen op 5 maart, 15 mei, 20 september en 20 december. De Algemene Vergadering vond plaats op 15 mei.

De Raad van Bestuur stelde op 15 mei de heer Wino Baeckelandt definitief aan als voorzitter van de Raad van Bestuur. Jurn Verschraegen werd aangesteld als directeur en dagelijks bestuurder van het Vlaams expertisecentrum dementie. De voorzitter van de vzw staat in permanent overleg met de directeur. Onderstaande formele overlegmomenten staan in functie van afstemming en voorbereiding van de Raad van Bestuur door het dagelijks bestuur van de vzw.

a) Bureau

9 januari, Brussel

b) Kabinet

Diverse vergaderingen in de loop van het jaar in functie van het transitieplan en dossiervorming bij de evolutie van het Vlaams expertisecentrum dementie en de regionale expertisecentra dementie als partnerorganisaties.

c) Wallonië, Duitstalig België en Brussel

Op 16 september vond in Eupen op initiatief van de AG Demenz van de Duitstalige Gemeenschap een vormingsnamiddag plaats over innoverende projecten. Jurn Verschraegen lichtte er de opstart en de werking van nachtzorg toe. In Wallonië werden geen verdere contacten opgenomen gezien de pilootprojecten daar lopende zijn en er nog geen financieel kader is voor de opstart van een gesubsidieerd Waals expertisecentrum dementie. In Brussel werd verder aanzet gegeven tot de opmaak van een dementieplan.

De kantoren van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw zijn gelegen aan de Lokkaardstraat 8 in Antwerpen.

Volgende medewerkers zijn actief:

- Dhr. Jurn Verschraegen, directeur - (38/38)
- Dhr. Patrick Verhaest, wetenschappelijk medewerker (30,4/38), vanaf 1/2/2013 projectmedewerker
- Dhr. Jan Steyaert, PhD, wetenschappelijk medewerker (vanaf 1/7/2013) – (30,4/38)
- Mevr. Patricia Wildiers, VTO-medewerker (28/38)
- Mevr. Peggy Van Nerum, administratief medewerker (28/38)
- Dhr. Olivier Constant, communicatiemedewerker (38/38)

Mevrouw Martine Van Looy stopte omwille van gezondheidsredenen haar vrijwilligerswerk en werd opgevolgd door mevrouw Marianne De Keyser. Mevrouw Christianne Schmitt was als vrijwilligster gedurende 2013 actief in het kader van de uitbouw van het documentatiecentrum.

Afgelopen jaar werd ook wederzijdse toenadering gezocht tussen de Vlaamse Alzheimer Liga vzw en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw. Dit leidde tot een overleg met de wederzijdse voorzitters en ondervoorzitter van de Raden van Bestuur (24 september) én tot een eerste formele afstemmingsbijeenkomst tussen de directeurs van beide organisaties (15 november). Er werd afgesproken snel en efficiënt informatie uit te wisselen en vooral de complementariteit van beide organisaties te gebruiken ten gunste van personen met dementie en hun mantelzorgers.

Tijdens het afgelopen jaar werden door de staf 3 eindwerken begeleid rond dementiegerelateerde thema's.

Gerealiseerde activiteiten Vlaamse convenant

Heel wat van onze projecten van 2012 werden verdergezet in 2013. Ook zagen enkele nieuwe projecten het daglicht. We geven hieronder een uitgebreid overzicht.

1. Afstemming met de regionale expertisecentra dementie

Aangezien de leden van de Raad van Bestuur op hun beurt de directiefunctie waarnemen binnen het regionale expertisecentrum verliep de afstemming vlot. Drie keer kwamen de medewerkers van alle regionale expertisecentra samen met het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. De directeur was steeds bereid tot coachen of ondersteuning bij vragen van de regionale expertisecentra. Dit gebeurde regelmatig naar aanleiding van regionale projecten of dossiers. De contacten die het Vlaamse expertisecentrum met bovenlokale organisaties en structuren onderhoudt, stimuleren de informatiedoorstroming en efficiëntie in de werking. De wijziging van bestuurders werd zoveel als kan en dus zo goed mogelijk opgevangen.

Via deze werkwijze kunnen regionale projecten worden gefaciliteerd, dit om doublures in de werking te vermijden. Elk regionaal expertisecentrum behoudt echter zijn eigenheid en autonome werking, hierbij gefaciliteerd door de moederorganisatie waarin het is ingebed, of de vereniging waartoe het behoort. Op elk van de drie overlegmomenten met de regionale medewerkers zorgde het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen niet alleen voor een inhoudelijke input en toelichting, waarbij de eigen projecten en de maatschappelijke relevantie van diverse thema's (o.m. referentiepersoon dementie, dementie-expert, stand van zaken onderzoek, buitenlandse expertise, ...) werden toegelicht, maar ook voor inhoudelijke interne vorming was er tijd. Van dit overleg maakt ook PGN Dementie, actief in de zorgregio Mechelen deel uit via zijn medewerker Herman Wauters. PGN Dementie vormt in Antwerpen samen met de regionale expertisecentra dementie Orion en Tandem een dementienetwerk voor de provincie. PGN Dementie confirmeert zich aan het convenant met de Vlaamse overheid en maakt mee gebruik van het interne internetgebaseerde platform. Men staat mee in voor de intervisie van referentiepersonen dementie in de regio. Voor de regio Mechelen wordt hetzelfde werkingssjabloon gehanteerd (vormingen, overlegstructuren, ...) als voor de overige expertisecentra dementie. Verantwoording werd tot einde 2013 aan het provinciebestuur Antwerpen afgelegd.

Op 23 maart werd in winterse omstandigheden een teambuildingsactiviteit in Blankenberge georganiseerd.

2. Ontwikkeling en verspreiding van wetenschappelijke expertise en innovatie

Wij blijven er vanuit onze convenantopdracht voor kiezen om wetenschappelijke kennis toegankelijk te maken en waar mogelijk te vertalen naar de werkvloer.

Binnen de brede verkenning en opvolging van het onderzoeksveld situeren we het opvolgen van de literatuur, het volgen van studiedagen, nationale en internationale congressen en het opvolgen van Vlaams onderzoek vanuit een externe adviesfunctie. Bovenop de brede verkenning worden enkele specifieke thema's meer gericht opgevolgd in functie van de lopende projecten.

In het kader van verrijking en van contacten met de diverse stakeholders, namen we deel aan volgende studiedagen en congressen. Als we zelf als spreker deelnamen en de rest van de studiedag of het congres bijwoonden staat dit vermeld.

- Studiedag 'Sociale media in de social profit' - Weliswaar, Brussel, Olivier Constant (24 januari)
- Preventing dementia, Prof. dr. Dennis Selkoe, KULeuven (5 februari)
- 36ste winter-meeting 2013 – Belgische Vereniging voor Gerontologie en Geriatrie, Oostende (22 februari)
- Studiedag 'Wegwijzer social media in de zorg' (Zorgnet), Mechelen, Olivier Constant (12 maart)
- FLIECE-congres voor zorgverleners, Leuven (18 april)
- Interregionale Werkconferentie Dementievriendelijke Gemeenten, 's-Hertogenbosch, Olivier Constant (20 juni)
- Into D'mentia, ervaringssessie, Tilburg (9 augustus)
- Deutschsprachige Gemeinschaft, Eupen, nachtzorg voor personen met chronische aandoeningen, in casu dementie (als spreker), (16 september)
- Congres Medicine 2.0, London, Olivier Constant (23-24 september)
- Ouderenzorg, een blik naar de toekomst, VOKA, Gent (30 september)
- Euthanasie en menselijke kwetsbaarheid, Metaforum (19 november)
- Eindrapportage en congres ALCOVE (Alzheimer Cooperative Valuation in Europe), Parijs (28 maart)
- Ontmoetingsdag kinderen van personen met jongdementie, aanvullend als spreker (Jurn Verschraegen) in het workshopgedeelte (23 november)
- DOTzorg Wevelgem als spreker (Jurn Verschraegen), over actuele evoluties in dementiezorg (22 november)

- Congres Moderne Dementiezorg als spreker (Jurn Verschraegen en Olivier Constant, elk een workshop) en deelnemer (Jan Steyaert, Patricia Wildiers) – het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw was overigens partner van dit congres, georganiseerd door StudieArena en kon hierdoor 20 regionale medewerkers laten deelnemen (Nieuwegein, NL, 25 november)
- Congres Architectonica in Bussum op 10 april als partner van de Nederlandse organisator StudieArena.
- Werelddag dementie Aalter (Jurn Verschraegen en Jan Steyaert), 14 september
- Pro Acte, Antwerpen, in kader van Europees uitwisselingsprogramma (Jurn Verschraegen als spreker over dementiebeleid in Vlaanderen, België en daarbuiten), 20 maart
- Studiedag rond zintuiglijke aspecten (Ria Bollens, contactclowns), Patricia Wildiers, 15 november
- Eigen congres Dementie en empowerment, 20 oktober: als rode draad doorheen het congres, 250 deelnemers
- We verzorgden op 18 juni de inleiding van het symposium in organisatie van Uitgeverij Acco “Als eten een zorg wordt... Het maaltijdgebeuren bij personen met dementie” naar aanleiding van het verschijnen van het gelijknamige boek van Sabine Boerjan (ECD Paradox).
- Innovate Dementia, als spreker, Jan Steyaert, 1 oktober, Eindhoven
- Studiemiddag over de publiekscampagne 'Dementie en dan', Jan Steyaert, 14 oktober, den Haag
- Brabantse kennisdag dementie 2013, Jan Steyaert, 11 december in Tilburg
- Congres 'U bevindt zich hier', organisatie het NGO (Netwerk Gedragskundigen voor Ouderen met een verstandelijke beperking) op 27 september in Tilburg, Patricia Wildiers
- 2, 3 en 4 oktober: stand op beurs EXPO 60 + te Mechelen, Patricia Wildiers infostand) en Olivier Constant (als spreker + infostand)
- Interregionale Werkconferentie Dementievriendelijke Gemeenten, Mol, Olivier Constant (24 oktober)
- Ontmoetingsbeurs voor ouderen met een beperking, organisatie SEN, 13 november in Gent, Patricia Wildiers spreker van informatiesessie 'Weten, vergeten en begeleiden'

Op 18 februari ontvingen we een groep beleidsmensen van het Franse departement Loire Atlantique die een studiereis door Vlaanderen en Duitsland organiseerden. We hielpen hen met de verdere contactname en wisselden goede praktijken uit. De studiereis stond onder leiding van mevrouw Thoumin-Leprince (service Etudes et Innovation Publique) en er namen 12 personen aan deel.

Er werd verder gebouwd op de contacten die in 2012 gelegd werden. Met universitaire centra zoals de VUB (Vakgroep zorg rond het levenseinde - End of Life Care), KU-Leuven en Universiteit Gent werd een derde vergadering van de begeleidingscommissie FLIECE belegd waaraan het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen participeerde (19 september, Brussel).

Met VUB (Faculteit Psychologie en Educatiewetenschappen) hadden we overleg in het kader van hun D-scope projectvoorstel.

Met Thomas More hogeschool hebben we contacten in het kader van hun Licalab-project (deelname gebruikerscommissie).

Met LUCAS (centrum voor zorgonderzoek en consultancy) werden meerdere trajecten afgelegd. We maken samen met hen integraal deel uit van de werkgroep 'Kleinschalig genormaliseerd wonen Vlaanderen' en stemmen met LUCAS hierrond af. Deze werkgroep wil o.m. een inspiratiebron zijn voor initiatiefnemers en is dus een feitelijke informele leergemeenschap (ontstaan van een learning community). Thema's als koken, brandveiligheid, normalisatie, begeleiding medewerkers, ... komen er aan bod.

De werkgroep 'Kleinschalig genormaliseerd wonen Vlaanderen' kwam samen in telkens een andere voorziening en dit op de volgende data: 1 maart, 14 juni en 29 november.

Met de Federatie Palliatieve Zorg en Huisartsengeneeskunde KU Leuven werken we samen aan een richtlijn vroegtijdige zorgplanning voor personen met dementie.

Bij Universiteit Antwerpen (departement sociologie) zijn we betrokken bij de begeleiding van vier scripties rondom dementiezorg.

Met het Nederlandse kenniscentrum Korsakov (www.korsakovkenniscentrum.nl) hadden we een kennismakingsgesprek waarin uitwisseling van informatie en mogelijke samenwerking op het gebied van vorming besproken werd (18 oktober).

Verder organiseerde het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen voor de werkgroep kleinschalig genormaliseerd wonen in samenwerking met de Deense collega's van het Nationalt Videnscenter for Demens uit Kopenhagen een driedaagse studiereis langs vernieuwende projecten (niet steeds kleinschalig, maar vooral innovatief en toekomstgericht). Deze studiereis ging door van 2 tot en met 4 oktober. Tijdens de besprekingen in de groep werd

o.m. over intervisie van medewerkers en leidinggevenden gesproken, evenals over brandveiligheid en nieuwbouw.

Transitieplan zorgbegeleiding van personen met dementie in het natuurlijke thuismilieu

Met het Vlaams Dementieplan 2010-2014 wil minister Vandeuren komen tot een dementievriendelijke samenleving en zorg. Een van de doelstellingen uit dat plan is: "Via tijdige ondersteuning en trajectbegeleiding wordt zo veel mogelijk de autonomie van de persoon met dementie gerespecteerd en kan de draagkracht van de mantelzorg ondersteund worden. Door een vroegtijdige behandeling en een vraaggerichte aanpak kan bovendien langdurige en dure zorg vermeden worden.

In de loop van het jaar werden de diverse stakeholders geconsulteerd om de resultaten uit de studie dementieconsulenten te bespreken. Concreet dient sterk te worden ingezet op de uitbouw van dementiekundige basiszorg. Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen ging daarom reeds aan de slag om een eerste kader te schetsen rond de uitbouw van die dementiekundige basiszorg. Op

◀ ▶ Bezoek aan Rise, woonzorgcentrum voor mensen met dementie (3 oktober)

vraag van de Vlaamse verenigingen voor de diensten van gezinszorg werd begonnen met een dergelijke uitbouw. Wanneer in 2014 het transitieplan volledig is, zal ook met andere stakeholders die in het transitieplan vermeld staan, zoals ziekenfondsen, in overleg gegaan worden.

Op vraag van het kabinet leverden we de blauwdruk aan voor de functie van het overlegplatform dementie én voor de externe dementie-expert. Dit werd overlegd met Foton op 21 mei. De inbouw van deze functie in de regionale expertisecentra zal in 2014 zijn ontplooiing kennen gezien de details van het plan in deze nog niet gekend waren in 2013.

In Antwerpen werkt men aan een dementie-ondersteuningsplan. In het kader hiervan nam de communicatiemedewerker deel aan de werkgroep communicatie binnen dit project, dit in afstemming met Orion. Op 6 maart werd hierrond van gedachten gewisseld tussen de verantwoordelijken en in augustus werden er filmopnamen gemaakt o.m. over genuanceerde beeldvorming en het psycho-educatiepakket 'dementie en nu'.

Met huisartsenvereniging Domus Medica werd een afspraak gemaakt op 28 januari voor een overleg met de directeur. Tevens werd nog even ingegaan op de intenties om een referentiehuisarts dementie als functie te creëren. Tot op heden werden hier geen verdere stappen rond gezet. De e-learningmodule van het RIZIV bestemd voor huisartsen en verpleegkundigen daarentegen is wel volledig afgerond en toegankelijk.

Op vraag van de Christelijke Mutualiteit werd samengezeten rond psycho-educatie (zie later) en de wijze hoe vorming in het kader van dit transitieplan kan worden gerealiseerd.

PRoF – patient Room of the Future

Het Expertisecentrum dementie maakt ook deel uit van het PRoF-consortium dat naast bedrijven ook zorgorganisaties en kenniscentra bevat. Eén van de overlegmomenten met de regionale medewerkers ging door op de PRoF-site in Poperinge. Begin juli, tijdens het jaarlijkse PRoF-symposium werd de award voor 'Organization in Healthcare' toegekend aan Jurn Verschraegen die deze kreeg uit handen van prof. dr Chantal Van Audenhove. Op vraag van het Vlaams expertisecentrum nam een medewerker van het regionale expertisecentrum dementie Paradox deel aan een brainstormsessie rond 'vrijwilligheid', dit in aanloop naar de creatie van de PRoF-4 module.

Cretecs

Met de deelname aan de stuurgroep van Cretecs, het expertisecentrum voor zorgtechnologie van de VIVES-hogeschool Brugge-Oostende op 6 februari en 15 oktober, is het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen ook betrokken bij ontwikkelingen technologische hulpmiddelen in de thuiszorg. Ook met TechCare werd overlegd (2 december).

BeDeCo

BeDeco is een vzw die artsen groepeerd die actief zijn in de dementiezorg. Men beoogt vooral kennis te laten doorstromen en op de hoogte te blijven van de diverse ontwikkelingen inzake dementie. We participeerden aan de vergaderingen (15 mei, 16 juni, 4 september, 20 november) en maken als volwaardig lid deel uit van de vereniging. De jaarlijks terugkerende studiedag (de BeDeCo D-Day) werd dit jaar niet georganiseerd en uitgesteld naar 2014.

Innovate Dementia

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen werd in 2013 partner van het Innovate Dementia project. Het Innovate Dementia project is erop gericht om innovatie en werkgelegenheid te bevorderen door het versterken van de internationale samenwerking. Innovatieve, duurzame oplossingen worden ontwikkeld en getest in Living Labs waarbij rekening gehouden wordt met de sociaaleconomische uitdagingen die samenhangen met vergrijzing en dementie.

Het Innovate Dementia project is opgezet met acht partners uit de Noord-West Europese regio. Brainport Development uit Eindhoven is de Lead Partner van het project. Het project loopt tot zomer 2015.

North Sea Dementia Group

Er werden ook nauwe contacten onderhouden met buitenlandse experts, o.m. via de deelname van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen aan de werkzaamheden van de North Sea Dementia Group. Dit informeel Europees samenwerkingsverband komt jaarlijks bijeen om uit te wisselen over research, studies en ervaringen in de zorg en begeleiding van personen met dementie. De meeting vond plaats in Luxemburg en werd voorgezeten door de mensen van Elisabeth (www.elisabeth.lu), een grote zorgorganisatie die o.m. in Clervaux een voorziening heeft voor mensen met dementie. Naast het voorstellen van de eigen werkingen in de diverse landen, was er ook tijd voor bezoeken aan enkele voorzieningen. Wij stelden de stand van zaken binnen onze werking voor en hadden het over het project www.zingenmetdementie.be waar we in partnerschap met de vzw Koor en Stem enkele nieuwe producten konden voorstellen.

▲ North Sea Dementia Group in Luxemburg

Thematische activiteiten

Jongdementie

In 2008 werd de open en informele werkgroep 'jongdementie' opgericht. Zij kwam in 2013 twee keer bijeen. Het voorzitterschap wordt waargenomen door het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. Op 29 januari en 4 november vergaderde de Vlaamse werkgroep jongdementie. Op 3 april en 8 mei was er overleg over een actualisering van het tienpuntenprogramma. Ook op 8 mei werd overlegd met het regionaal expertisecentrum dementie Sophia met als doel in samenwerking met de VIVES-hogeschool in West-Vlaanderen te komen tot de eerste navorming rond jongdementie.

Op 27 september werd rond de uitgave van het geplande boek jongdementie overlegd met de uitgeverij Lannoo

Campus. Verder was er onze deelname aan de Ontmoetingsdag jongdementie van de Vlaamse Alzheimer Liga en regionaal expertisecentrum dementie Memo.

Architectuur en inrichting van de leefomgeving

In mei 2012 verscheen het boek 'Architectonica. Een thuis voor mensen met dementie' van Erik Stroobants en Patrick Verhaest.

In navolging van deze publicatie wordt meer en meer beroep gedaan op de diensten van het Vlaams expertisecentrum dementie.

We voerden consultgesprekken met vijf woonzorgcentra en twee psychogeriatrische afdelingen van ziekenhuizen. Met de workshopformule bereikten we drie voorzieningen. We gaven feedback op de conceptnota's van drie woonzorgcentra in het kader van de pilootprojecten zorg van de Vlaams Bouwmeester. We fungeerden als back-office voor het Expertisecentrum Toegankelijkheid Enter vzw met betrekking tot de dementiespecifieke vragen die nader onderzoek vergen. We beantwoordden ook diverse vragen naar informatie via mail of telefonisch.

Zelf organiseerden we vier vormingsdagen, waarvan twee maal als keuzedag in het kader van de opleiding tot referentiepersoon dementie. We bereikten hiermee in totaal 100 deelnemers.

We waren spreker op volgende studiedagen en vormingen:

- Studiedag Brandveiligheid in ouderenvoorzieningen. Het kan ook anders! Provinciaal Comité van Vlaams Brabant voor de bevordering van de arbeid (6 februari)
- Navorming KHBO – bijzondere beroepsbekwaamheid (21 maart)
- Studiedag Dagverzorgingscentra – Provinciale Dienst Ouderenzorg Limburg (23 maart)
- Vorming Dementievriendelijke binnenhuisarchitectuur. Vorming voor profs. Handicum (18 april)
- Studiedag Omgevingszorg bij personen met dementie. Regionaal expertisecentrum dementie Paradox (25 april)
- Vorming voor de bestuurders van Het Parkhuis, Dordrecht (8 juni)
- Vorming Dementievriendelijke woonomgeving thuis – Medewerkers woningaanpassing CM (19 september).

Op 10 april herhaalde de Nederlandse congresorganisator StudieArena in Bussum het symposium dat door ons werd gehouden in 2012 n.a.v. het verschijnen van het boek Architectonica. Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw was partner bij de aanpassing van het programma aan de Nederlandse situatie.

Op 4 oktober fungeerden we als jurylid van de Gestaltingspreis der Gradmann-Stiftung te Stuttgart (D), een

wedstrijd omtrent dementievriendelijke architectuur.

We werkten mee aan een fragment in de documentaire in het kader van Demo P van CM Antwerpen.

Tot slot verzorgden we de volgende publicatie rondom dit thema:

Dementievriendelijk bouwen. Het gebouw op de juiste maat. *Techcare*, 1(1), pp. 28-29.

Dementievriendelijk bouwen. De inrichting van het gebouw. *Techcare*, 1(2), pp. 16-17.

Dementia Care Mapping

Dementia Care Mapping is een methodiek ontwikkeld door de Engelse Professor Tom Kitwood met als doel: het evalueren en verbeteren van een kwaliteitsvolle zorg voor personen met dementie. Kitwood omschreef DCM als: "a serious attempt to take the standpoint of the person with dementia, using a combination of empathy and observational skill". De methode kijkt vooral naar het effect van het handelen van de zorgverlener op de persoon met dementie. Tom Kitwood was één van de medestichters van de Bradford Dementia Group. Na zijn dood werd deze methodiek verder ontwikkeld aan de Bradford University. De toepassing van DCM is inmiddels wereldwijd verspreid. Sinds februari 2007 is ook België toegetreden tot de internationale groep van gebruikers van Dementia Care Mapping. Het Expertisecentrum Dementie is lid van de stuurgroep DCM.

We organiseerden op 17 september de opleiding DCM basisgebruiker in regie van het kennis- en ervaringscentrum dementie Anahata vzw. Verder volgde de directeur van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen de opleiding tot evaluator waardoor externe mappings mogelijk worden. In het kader van de verdere verspreiding en ontwikkeling van DCM werd bekeken hoe het thuiszorginstrument een meerwaarde kan zijn. Hiertoe wordt een onderzoeksvoorstel opgemaakt i.s.m. LUCAS.

Op 29 januari werd het boek van DCM-trainer Hilde Vermeiren voorgesteld bij uitgeverij Garant in Antwerpen. Jurn Verschraegen leidde de dag in goede banen en vertelde over zijn ervaringen met het instrument.

DCM kwam ook aan bod in een overleg met de zorginspectie wanneer in kader van een wetenschappelijke studie werd gezocht naar instrumenten om de zorgkwaliteit in beeld te brengen.

De directeur was betrokken bij diverse DCM-mappings: in Zonnestraal, Hasselt op 15 maart, in Rumbeke op 15 en 19 april en bij de feedbacksessie in Rumbeke op 24 mei. Op 31 mei nam hij deel aan een studiedag over DCM bij het Nederlandse Trimbosinstituut.

De Stem van ons Geheugen

Samen met Koor&Stem, het regionaal expertisecentrum dementie Foton (Brugge), de vzw Imelda en enkele andere partners werd het traject verdergezet inzake inclusie via muziek. Zingen maakt mensen met dementie 'wakker', actiever en toegankelijker en appelleert op een positieve manier aan hun vermogens. De Stem van ons Geheugen geeft aan mensen met dementie opnieuw een stem en geeft inhoud aan nieuwe contacten met de omgeving.

De Stem van ons Geheugen is een zangproject op maat om het dagelijkse leven van mensen met dementie en hun familie of mantelzorgers aangenamer te maken. Het doet beroep op het blijven onderhouden van de mogelijkheden en op onvermoede kansen die de personen met dementie en hun familie hebben:

- Destigmatisering van het ziektebeeld: mensen met dementie tellen nog mee
- Identiteitsvorming en brugfunctie tussen de generaties
- Therapeutische aspecten (reminiscentie, aangename herinneringen ophalen, aanknopen bij de levensgeschiedenis van mensen, aanknopen bij het leervermogen en cognitieve reserve)
- Uitdiepen van de wisselwerking tussen de koorwereld en ouderen in de zorgsector met een specifieke aandacht voor mensen met een handicap
- Uitbreiden van het aantal samenzangprojecten in Vlaanderen die met mensen met dementie werken
- Verdieping van vaardigheden van de begeleiders rond lieddidactiek

Infosessie 'Hoe start ik een contactkoor': voor de toekomstige sessiebegeleiders werd een infosessie uitgewerkt rond de muzikale en organisatorische aspecten van het opzetten van een contactkoor. Met de infosessies die reeds werden ingericht, bereikten wij met Koor en Stem mensen die als personeelslid, vrijwilliger of mantelzorger een contactkoor in Vlaanderen willen oprichten. Koor&Stem organiseerde ook infovergaderingen voor de directies van de woonzorgcentra in Vlaanderen.

Op 6 februari werd een infosessie georganiseerd met toelichting over het aanbod. Op 5 maart was er bij uitgeverij Garant een informatiesessie voor directies en op 12 maart voor sessiebegeleiders. Op 6 november namen wij deel aan een debat ter gelegenheid van het ECEAT-congres rond cultuur in Antwerpen als spreker. Tenslotte namen we deel aan een workshop als spreker in het kader van Hearts of Harmony. Er werd eveneens naar de toekomst gekeken met behulp van de Innovatiefabriek. Op 22 oktober werd bekeken met enkele specialisten hoe de huidige werking zou kunnen worden verdergezet en wat daar dan specifiek voor nodig zou zijn.

Koor&Stem realiseerde o.m. met ons als partner een prachtige Engelstalige uitgave van 'De stem van ons geheugen'.

3. Informatie- en adviesverspreiding

De portaalwebsite www.dementie.be speelt niet alleen in op de actualiteit, maar biedt ook een interactief forum aan. Via een facebookapplicatie brengen we de nieuwe media ook dichterbij de bevolking, hoewel in de eerste plaats toch hoofdzakelijk hulpverleners de weg vinden. Elk regionaal expertisecentrum heeft de beschikking over een mini-site waardoor zij regionale informatie snel kunnen toevoegen, bijvoorbeeld aan de kalender. De website wordt meer en meer uitgebouwd als hét portaal rond dementie in Vlaanderen. Ook via externe URL's kan men bij ons terecht komen. Zo is het ontwikkelde zorgpad dementie voor Malle en Zoersel een deel van de website (www.zorgpaddementiemallezoersel.be). In de bijeenkomst rond het kennisknooppunt 'kleinschalig genormaliseerd wonen' werd besloten om de website-mogelijkheden uit te putten (zie lager). Aan dementie.be werd intussen ook een twitteraccount toegevoegd, met op het einde van het jaar zo'n 800 volgers.

Evolutie bezoek

	Hits	Unieke bezoekers
2002	39 800	12 722
2003	80 668	30 565
2004	74 318	41 066
2005	84 069	49 959
2006	307 491	54 269
2007	201 710	59 696
2008	68 815	42 471
2009	61 453	40 239
2010	81 207	37 572
2011	175 436	57 965
2012	199 603	71 271
2013	210 622	78 534

De webstek www.dementie.be trok 78 534 unieke bezoekers. Dit is het hoogste aantal bezoekers ooit sedert het bestaan van de portaal-site. Dat betekent concreet een gemiddelde van boven de 215 bezoekers per dag. De hits

stegen met 5,5 % en er was een stijging van 10,2% unieke bezoekers.

De website www.omgaanmetdementie.be werd gepromoot op plaatsen waar mantelzorgers informatie zoeken, zoals de praatcafés dementie. Hiervoor werden opnieuw extra kaartjes gedrukt die gericht verspreid werden. We kregen het bezoek van 17 856 unieke bezoekers. Het aantal bezoekers daalde met 10,4 %. Het aantal pagina's die men bekeek daalde ook met zo'n 8,9 %.

www.omgaanmetdementie.be	Aantal bezochte pagina's	Unieke bezoekers
2010	14 560	11 559
2011	19 848	16 033
2012	24 350	19 931
2013	22 163	17 856

De chatmogelijkheid met vrijwillige chatmoderatoren werd vanaf het najaar opnieuw aangeboden, vooral op vraag van de Nederlandse chatgemeenschap die in eigen land verweesd achter bleven na de stopzetting van het chatinitiatief bij de patiëntenorganisatie.

De **facebookpagina** telde einde 2013 maar liefst 640 leden. Op **Twitter** steeg het aantal volgers exponentieel: van 300 (eind 2012) tot meer dan 800 volgers (eind 2013). Daarbij mogen we zowel op nationale als internationale interesse rekenen en worden de tweets vanuit ECD Vlaanderen ook significant gedeeld onder de volgers.

In de toekomst zullen we dan ook verder bouwen aan een verduurzaming van de aanwezigheid op Twitter, Facebook en andere relevante sociale media. Daartoe werd in de loop van 2013, i.s.m. de Hogeschool-Universiteit Brussel (postgraduaat digitale marketing en communicatie), een communicatieplan opgesteld dat structurele integratie van relevante sociale media op de rails moet zetten. Studente Joyce Poelmans werkte samen met communicatiemedewerker Olivier Constant een **inspiratiedossier** uit dat voor de verschillende sociale mediakanalen mogelijkheden en beperkingen bekijkt i.f.v. het genereren van meerwaarde op communicatieniveau. Deze eerste ideeën bundel werd aan de collega's van de regionale expertisecentra dementie gecommuniceerd middels een vormingsmoment rond het gebruik van sociale media binnen de zorgsector op het medewerkersoverleg van 26 februari 2013.

Vanuit ECD Vlaanderen volgde de communicatiemedewerker relevante studiebijeenkomsten, waaronder het

toonaangevende congres Medicine 2.0, rond het thema op i.f.v. het verder uitwerken van dit dossier en aanverwante thema's (zoals e-health, mobiele applicaties, innoverende online-communicatie, ...). Op basis van de opgedane expertise, praktijkkennis en netwerking, werden eind 2013 een aantal projecten uitgetekend die in de loop van 2014 waargemaakt worden.

Wat **sociale media** betreft, zal het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen verder professionaliseren en het aantal communicatiekanalen uitbreiden i.f.v. gedetecteerde informatiebehoeften binnen het veld. Dit gebeurt door:

- Creatie (inhoudelijk, technisch en grafisch) van een eigen **YouTube**-kanaal
- Aanmaak van een bedrijfsaccount op de professionele netwerksite **LinkedIn**
- Analyseren, waar nodig herwerken en opvolgen van relevante **Wikipedia**-pagina's.

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen blijft ook verder streven naar een functionele integratie van bestaande en nieuwe sociale media binnen het bestaande informatie-aanbod (online en offline). Tenslotte blijven we ook gebruikte communicatiekanalen kritisch evalueren en toekomstige mogelijkheden rond innoverende online-communicatie verder exploreren i.f.v. een optimale dienstverlening, toegankelijk infoaanbod en breed publieksbereik.

Daarnaast werd eind 2013 door de communicatiemedewerker ook de eerste aanzet gegeven tot het ontwerpen van een **mobiele applicatie**, gericht op empowerment en betere levenskwaliteit van personen met dementie en mantelzorgers. Daartoe werd een voorlopige projectopzet uitgetekend en de nodige contacten gelegd voor een partnership. In 2014 zal het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen (in afstemming met de regionale expertisecentra dementie) brainstorm, inhoudelijke structuur en design prototype uitwerken, met geplande oplevering tegen juni 2014. Het expertisecentrum wil middels deze mobiele applicatie een pioniersrol opnemen binnen de informatievoorziening en hulpverlening en een goede praktijk ontwikkelen die (inter)nationaal inspireert.

Tien keer per jaar verscheen de elektronische dementienieuwsbrief. Eind 2013 verstuurdde we de nieuwsbrief naar 3320 abonnees, een stijging van 17,2% in vergelijking met het vorige werkjaar, waar er ook reeds een stijging was met 16 procent.

Redactionele bijdragen:

- Referentiepersonen dementie: bakens in begeleiding en zorg. Handboek voor referentiepersonen dementie, uitgeverij Politeia

- Pastorale Perspectieven: 'Vroegtijdige zorgplanning: garantie op kwaliteitsvol ouder worden?'
- Diverse opiniestukken (De Morgen/De Standaard), al dan niet gepubliceerd in de gedrukte krant (steeds op dementie.be).
- Bijdrage aan diverse informatieve publicaties rond de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens'.
- Bijdrage aan magazine Alzheimer Belgique rond Te Gek?!-Tour De France in het teken van jongdementie
- Bijdrage aan magazine Alzheimer Europe (congreseditie oktober 2013) met terugblik op 'Music For Life 2012 in het teken van dementie' en de impactmeting van de solidariteitsactie
- "Help me te zijn al wat ik kan zijn!" Zelf en zelfbeleving van mensen met dementie ondersteunen. Handboek voor referentiepersonen dementie, uitgeverij Politeia.
- Radio: evaluatie van Music for Life, VRT, Studio Brussel, 12 februari.

Algemene info- en adviesverstrekking

Op diverse momenten werd het expertisecentrum geraadpleegd door hulpverleners, mantelzorgers en studenten rond diverse thema's. Veel van deze vragen werden toegeleid naar de regionale expertisecentra vanwege hun specificiteit en regiogebonden karakter. Vragen van algemene aard werden zelf beantwoord.

Verder werden we gecontacteerd door de woonzorggroep Zorgzaam rond de implementatie van het dementiebeleid (25 februari).

BPost kwam zich op 16 mei informeren rond dementie en specifiek de niet-pluis-fase en noden in de thuiszorg, dit in kader van een zorgvernieuwingsdossier.

In de zomer van 2013 adviseerden we woonzorgcentrum Ter Caele (OCMW Evergem) bij het opstellen van een projectdossier rondom fixatie-arme en fixatie-vrije zorg. Dit project werd onder de naam Gekko eind 2013 door Flanders Care goedgekeurd.

Op 9 januari hadden we een overleg met de heer Fred Vanderlinden rond een toneelstuk over dementie. Mede dankzij ons advies realiseerde hij op 18 oktober een schitterend optreden in Sint-Genesius-Rode.

4. Documentatiecentrum

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen bouwt samen met de regionale expertisecentra Foton, Paradox en Broes aan het Vlaams documentatiecentrum dementie.

▲ Documentatiecentrum

De gestaag groeiende collectie van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen is bedoeld aanvullend te zijn op de bestaande collecties van de regionale expertisecentra. Dat betekent dat we met name meer focus leggen op internationale publicaties en artikelen uit wetenschappelijke tijdschriften.

In 2013 is geïnvesteerd in het gebruiksvriendelijker en efficiënter maken van de invoermodule van Bidoc, de gebruikte bibliotheeksoftware. Ook is de manier waarop we publicaties ontsluiten geharmoniseerd over de verschillende centra, onder meer via uitwerking van de rubrieken- en trefwoordenlijst.

Tijdens 2013 werden de op het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen aanwezige titels ingebracht in de digitale catalogus (Bidoc bibliotheekprogramma). We konden hiervoor rekenen op de medewerking van Christianne Schmidt (vrijwilligster). Ook de collectie van de regionale expertisecentra Foton, Paradox en Broes zijn hierin opgenomen. Eind 2013 bevatte de catalogus in totaal 4432 titels.

	in catalogus eind 2012	In catalogus eind 2013
Boeken	767	1108
Tijdschriften	28	36
Artikelen uit aanwezige tijdschriften	1632	2198
Afdruk van artikelen	440	457
DVD's	103	167
Brochures	264	324

Eindwerken / stageverslagen	60	65
Elektronische documenten / websites	40	40
Handboeken / cursussen	39	37
Losbladige werken	25	-
Diverse	48	-
totaal	3446	4432

De gebruiker kan terecht voor consultatie en uitlening in de documentatiecentra van Foton en Paradox. Werken kunnen tevens per post uitgeleend worden. Op het Vlaamse centrum kunnen de werken enkel geraadpleegd worden en kopies gemaakt worden.

5. Sensibilisering

Sensibilisering blijft één van de belangrijke pijlers in de werking van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. Er werd meegewerkt aan verschillende acties.

Met Te Gek?!, de organisatie die opkomt voor een genuanceerde beeldvorming rond psychische aandoeningen, werd samengewerkt in het kader van een beeldreportage rond jongdementie. Deze werd uitgezonden op de Werelddag dementie op de openbare omroep. Met deze reportage beoogde Te Gek?! en de Vlaamse Alzheimer Liga een sensibilisering rond jongdementie én te focussen op de persoon zelf. Daarnaast verzorgde ECD Vlaanderen de blog jongdementie.info, waar dagelijks newsflashes werden gebracht van de Te Gek?!-Tour de France.

▲ BV's en personen met jongdementie op de Mont Ventoux

Met de Koning Boudewijnstichting werd het traject rond de dementievriendelijke gemeente afgerond. Doel is nu om de verduurzaming te verwezenlijken. Hiertoe was er overleg o.m. met VVSG en de Koning Boudewijnstichting (november).

Genuanceerde beeldvorming - Activering doelgroepenorganisaties en sensibilisering in het kader van de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens'

Eind 2011 lanceerde de Vlaamse Overheid de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens'. Hiermee wil ze het taboe en de eenzijdige beeldvorming over dementie doorbreken. De campagne werkt bottom-up: ze staat of valt bij het engagement van de diverse doelgroepen. Op basis van het uitgetekende communicatieplan en overeenkomstig de timing uitgestippeld door de Vlaamse Overheid, werden in 2013 de ondertekening van de engagementsverklaringen gepromoot, concrete projecten in het kader van de campagne uitgewerkt, de website www.onthoumens.be (incl. sociale media) verder uitgebouwd en op relevante studiebijeenkomsten en congressen gesensibiliseerd rond het belang van genuanceerde beeldvorming. Hieronder geven we een overzicht van de belangrijkste facts & figures die we in de loop van 2013 mochten optekenen:

- Op **14 februari** vond de projectvoorstelling '**Een Hart voor Dementie**' plaats, waar **stad en OCMW Sint-Niklaas** in navolging van de ondertekening van de engagementsverklaring hun dementievriendelijke initiatieven voorstelden. De communicatiemedewerker en regionaal expertisecentrum dementie Meander waren hierop aanwezig.
- Op **7 maart** verzorgt de communicatiemedewerker i.s.m. journaliste en ambassadeur van de campagne Nathalie Carpentier, de inleiding bij de filmvoorstelling 'Verdwaald in het geheugenpaleis' in de **gemeente Schilde**. Daarnaast werd in Schilde in 2014 ook het project '**Samen aan tafel**' gelanceerd. Het initiatief richt zich op inwoners met dementie en senioren die graag genieten van lekker eten in goed gezelschap. Elke maandagmiddag haalt een vrijwilliger of buddy hen op voor een gezellige lunch, die plaatsvindt in het restaurant van het naburige Heilig Hart van Maria-instituut in 's Gravenwezel. Overleg rond de engagementen vanuit de gemeente Schilde vond plaats op 23 januari 2013.
- Met de **provincie Antwerpen** werden op geregelde tijdstippen (15 februari, 22 februari, 29 maart, 26 april, 7 mei, 12 juni, 8 augustus, 28 augustus, 18 oktober) overlegmomenten gepland in functie van nieuwe initiatieven. In de

loop van 2013 werden i.h.k.v. de campagne gerealiseerd:

- Herwerking van de brochure **'Dementie, je staat er niet alleen voor'** op 30.000 exemplaren.
- **Bibliotheekproject** waarbij n.a.v. de Werelddag Dementie in september 2013 alle bibliotheken van de provincie Antwerpen werden uitgenodigd om hun steentje bij te dragen aan de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens' middels het opzetten van inspirerende en uitnodigende infostands in zoveel mogelijk steden en gemeenten. We mochten een 35-tal deelnemende bibliotheken noteren, een prachtig resultaat. Bovendien gaven ze elk op hun manier invulling aan de infostand en ze koppelden dit aan allerlei andere initiatieven, van een fototentoonstelling tot live getuigenissen rond dementie.

▲ Infostand bibliotheekproject

- Bedoeling is in 2014 het initiatief over andere provincies uit te rollen. Daartoe werd ook een *Inspiratiegids Dementie* voor bibliotheken en geïnteresseerden uitgebracht, met relevante lees- en kijksuggesties rond het thema dementie. Deze Inspiratiegids werd op grote schaal aangeboden tijdens het bibliotheekproject, in combinatie met relevante brochures zoals de campagnefolders, infokaartjes dementie.be en lokale informatie vanuit de regionale expertisecentra dementie, Vlaamse Alzheimer Liga, ...
- In september vond een plechtig ondertekenmoment van de engagementsverklaring plaats, met verslag-

geving in regionale media, zoals RTV, De Zondag en Gazet Van Antwerpen

- Vanuit de provincie Antwerpen werd daarnaast, i.s.m. ECD Vlaanderen, regionaal ECD Orion, Toerisme Rupelstreek-Vaartland en de Scheldelandgidsen tijdens een opstartvergadering op 6 september het project **'dementie-vriendelijke gidsen Rupelstreek'** uitgewerkt. Met het initiatief wil men i.h.k.v. de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens', voor mensen met dementie en mantelzorgers, in lokale musea rondleidingen op maat aanbieden die maximaal aanknopen bij aanwezige kennis en mogelijkheden. Hierbij wordt vertrokken van de lokale streekgeschiedenis, die vaak nog erg veel herinneringen oproept bij het doelpubliek. Op termijn is het de bedoeling dat andere musea op basis van deze 'good practice' ook initiatieven zullen ontwikkelen die dan in een globaal en laagdrempelig aanbod kunnen gepromoot worden. In de eerste helft van 2014 zullen vorming, studiebezoek, piloot rondleidingen en de officiële lancering voor het publiek plaatsvinden.
- Vanuit ECD Vlaanderen nam de communicatiemedewerker een adviserende functie op als lid van de communicatiewerkgroep van het project **Demo P**, dat vanuit CM Antwerpen en de SEL Amberes de sociale kaart wil vertalen vanuit een integrale en dementie-vriendelijke visie. Meetings van de communicatiewerkgroep vonden plaats op 24 mei, 4 juli en 16 oktober. Daarnaast nam de communicatiemedewerker nog deel aan algemene overlegmomenten rond Demo P op 6 maart, 19 juni en 23 oktober. De directeur en communicatiemedewerker leverden ook twee bijdragen aan de *vormingsfilm* van het project Demo P, rond respectievelijk psycho-educatie voor mantelzorgers en de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens'.
- Tijdens het voorjaar van 2013 zijn de dienst welzijn en de milieudienst van de **gemeente Kalmthout**, één van de ondertekenaars van de engagementsverklaring, gestart met het project **'Volkstuinjes en geniëttuin'**. Het project is al deels gerealiseerd. Er werden een vijftiental tuintjes ingericht voor inwoners van Kalmthout op grond die door het woonzorgcentrum Sint-Vincentius daarvoor ter beschikking werd gesteld aan de gemeente. Een voorwaarde om als inwoner een tuintje te krijgen was het aangaan van het engagement om bij het tuinieren iemand uit het woonzorgcentrum te betrekken. Aangrenzend aan de tuintjes werd een 'geniëttuin' aangelegd voor mensen met dementie.
- Op **30 mei** verzorgde de communicatiemedewerker in Leuven i.h.k.v. de keuzedagen binnen de **opleiding referentiepersoon dementie** een vorming rond het belang van genuanceerde beeldvorming voor de (zorg)praktijk en de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens'.

- ECD Vlaanderen verzorgde op 5 februari, 18 maart, 9 juli en 13 december de inhoudelijke input tijdens de bijeenkomsten van de **Denkgroep Dementie**, een overlegplatform dat vanuit het kabinet van de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin de campagne mee coördineert. Binnen de Denkgroep Dementie zijn naast de directeur en de communicatiemedewerker van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen, ook de KBS, VVSG, VVP, de Vlaamse Ouderenraad, de Vlaamse Alzheimer Liga en het VAZG actief.
- Op **6 juni** verzorgde de communicatiemedewerker voor de provincie West-Vlaanderen een presentatie over het belang van genuanceerde beeldvorming voor de (zorg) praktijk en de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens'.
- **Eind juni** ondertekende de **gemeente Assenede** in aanwezigheid van de lokale pers de engagementsverklaring. Daarbij werd de eerste '**dementievriendelijke infozuil**' onthuld. Die moet ervoor zorgen dat het taboe dat bestaat rond dementie wordt doorbroken en inwoners makkelijker info vinden rond het thema.
- **Eind september** lanceerde het **OCMW Halle**, in navolging van de ondertekening van de engagementsverklaring, de '**dementievriend-koffer**'. Deze koffer kan gratis ontleend worden en leert mensen dementie begrijpen, er mee om te gaan en draagt een genuanceerd beeld uit van dementie.
- Tijdens het **congres 'Moderne Dementiezorg'**, dat op **25 november** 2013 in het Nederlandse Nieuwegein plaatsvond, stelde ECD Vlaanderen i.s.m. een aantal partners die de engagementsverklaring ondertekenden, de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens' voor. De communicatiemedewerker schetst het belang van genuanceerde beeldvorming en stelt het campagneplatform www.onthoumens.be voor. Vanuit CM Antwerpen en de SEL Amberes wordt het project Demo P voorgesteld. Tenslotte presenteert het OCMW van Aarschot hun (kunst)initiatieven om van Aarschot een dementievriendelijke stad te maken.
- Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen was, samen met regionaal expertisecentrum Tandem, in 2013 ook actief in de **Interregionale Werkgroep Dementievriendelijke gemeenten**, een samenwerkingsverband tussen België en Nederland. ECD Vlaanderen zorgt voor inhoudelijke input, coördinatie en netwerking. Vergaderingen vonden plaats op 17 januari, 19 maart, 29 mei, 18 juli, 1 oktober en 3 december. Naast deze algemene werkvergaderingen vond op 28 januari en 9 april verkenkend overleg plaats rond het opzetten van een eigen *website* van de Interregionale Werkgroep Dementievriendelijke Gemeenten, als een online-luik met goede praktijken, verslagen en presentaties van vorige conferenties en actueel nieuws.

- De tweede werkconferentie vond plaats op **18 april** in Bladel (NL). Tijdens de derde editie op **24 oktober** was het Antwerpse Mol gastgemeente. Op **20 juni** vond ook de algemene werkconferentie plaats in 's-Hertogenbosch (NL), waar goede praktijken werden toegelicht en de basis werd gelegd voor verdere interregionale samenwerking.
- Op **3 oktober** verzorgde de communicatiemedewerker op **Expo 60+** een presentatie rond het belang van genuanceerde beeldvorming voor de (zorg)praktijk en de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens'.
- Op **5 oktober** onthulde dementievriendelijke gemeente en OCMW Aarschot, één van de ondertekenaars van de engagementsverklaring, het kunstwerk '**Bankgeheimen**'. Het doel: dementie via beeldende kunst bespreekbaar maken. Daarnaast werd ook het startschot gegeven voor de tentoonstelling '**Dementie in beeld**' in het woonzorgcentrum Sint-Rochus.

▲ *Kunstwerk Bankgeheimen, dementievriendelijk Aarschot*

- Op **11 oktober** verzorgde de communicatiemedewerker op het jaarlijkse congres van **Alzheimer Europe** een lezing over het belang van genuanceerde beeldvorming en twee goede praktijken: de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens' en 'Music for Life 2012 in het teken van dementie'. Daarnaast worden ook relevante posterpresentaties, lezingen en workshops opgevolgd i.f.v. het werkterrein van ECD Vlaanderen en internationale netwerking.
- Op **25 oktober** verzorgde de communicatiemedewerker in Uden voor de afdeling Uden-Veghel van Alzheimer Nederland een presentatie rond het belang van genuanceerde beeldvorming voor beleidsmakers en de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens'. Na afloop werd ook nog deelgenomen aan het panelgesprek waarbij vragen vanuit de lokale beleidsmakers en geïnteresseerden werden beantwoord.
- Tijdens de herfstvakantie blikten **stad en OCMW Sint-Niklaas** terug op hun dementievriendelijke projecten, een dik jaar na de ondertekening van de engagementsverklaring van de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens'. Mensen laten zien wat dementie is en hoe ze moeten omgaan met mensen met dementie, dat was het opzet van een **tentoonstelling** in het Waasland Shopping Center, die tot stand kwam i.s.m. de Stede-

▲ *Tentoonstelling in het Waasland Shoppingcentrum, demen-tievriendelijk Sint-Niklaas*

lijke Academie voor Schone Kunsten. De expositie genereerde ook aandacht in de lokale en regionale media.

- Op **28 november** ondertekende **Roeselare**, in aanwezigheid van de lokale media, *stadsbreed* de engagementsverklaring 'Vergeet dementie, onthou mens' om het belang van steun voor mensen die geconfronteerd worden met dementie duidelijk te maken. Tijdens het officiële kick-off moment, ingericht door de lokale werkgroep 'Referentiepersonen Dementie' i.s.m. 'Dementie op de kaart in Roeselare', werd door Marijke Depla ook de monoloog 'Het sneeuwt in mijn hoofd, mijnheer Alzheimer' gebracht.
- In de eerste helft van december 2013 lanceerden de regionale expertisecentra dementie **Foton** en **Sophia** en het **Overleg Platform Dementie West-Vlaanderen** i.s.m. ECD Vlaanderen een *gecoördineerde oproep* om zoveel mogelijk woonzorgcentra, organisaties, ... uit de provincie West-Vlaanderen de engagementsverklaring te laten ondertekenen, die begin april 2014 dan plechtig zullen worden overgemaakt aan de Vlaamse Overheid. Een maand na de oproep mochten we al heel wat geïnteresseerde ondertekenaars noteren. Dit gecoördineerde initiatief blijkt dus een succesrecept, dat in 2014

▲ *Ambassadeur Ingrid Vandamme en haar moeder 'Bobonne', foto www.onthoumens.be*

mogelijk kan uitgerold worden naar andere provincies.

- Tenslotte mochten we doorheen het jaar 2013 een sterke toename van en enthousiasme rond de **ondertekening van de engagementsverklaring** noteren. Eind 2013 waren er reeds 78 ondertekeningen. Maar daar bleef het niet bij. Vele ondertekenaars koppelden kleine en grotere initiatieven aan hun engagement: van een vormingsmoment voor medewerkers tot een fototentoonstelling en van een artikel in het personeelsmagazine tot een zelf ontworpen brochure. Hierbij wordt vaak dankbaar gebruik gemaakt van het aanbod op de campagnewebsite.

Webapplicatie G.H.-Luxemburg

Lebenmitdemenz.be is ook in het Groothertogdom Luxemburg niet onopgemerkt gebleven. Het Luxemburgse Ministerie van Gezin en Volksgezondheid sloot een overeenkomst af met het Vlaams expertisecentrum om deze site te vertalen naar de Luxemburgse situatie. Op 6 augustus werd op het ministerie verder afgesproken rond de verschillende pistes en de mogelijkheid om de site naar een HTML-5 omgeving te brengen. Dit zou meteen dan ook kunnen voor de Vlaamse site. Luxemburg heeft dit project mee opgenomen in zijn landelijk dementieprogramma. Einde december werden filmopnames gemaakt die in het voorjaar 2014 hun plaats kunnen krijgen op www.vivreavecunedemence.lu.

6. Website www.onthoumens.be

De website www.onthoumens.be, het onlineplatform van de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens', was en is het belangrijkste campagne-instrument. Niet alleen om visueel via de gratis te bestellen foto's en cartoons de boodschap van empowerment voor mensen met dementie en hun mantelzorgers uit te dragen, maar ook (en vooral) om

▲ *Ambassadeur Lut Moereels, ondervoorzitster van de Vlaamse Parkinson Liga, foto www.onthoumens.be*

mensen een stem te geven. Met succes! In de loop van 2013 werd het aanbod aan ambassadeurs verder uitgebreid en vonden we ook een aantal mensen met dementie die een rol als ambassadeur wilden opnemen. Essentieel, want dit is één van de krachtigste tools om het taboe rond dementie verder te doorbreken en een dementievriendelijke samenleving echt waar te maken.

Daarnaast werd in de loop van 2013 de website ook verrijkt met:

- Uitbreiding database media-artikels
- Uitbreiding praktijkvoorbeelden in het kader van genuanceerde beeldvorming
- Follow-up publicatie ondertekenaars
- Follow-up publicatie campagnetrajecten (concrete initiatieven n.a.v. de ondertekening van de engagementsverklaring)

De website www.onthoumens.be mocht in 2013 een uniek bezoekersaantal van **12729** mensen noteren, een stijging t.o.v. 2012 (+ 400). In totaal werd de website **17052** keer bezocht, een daling t.o.v. 2012 (- 800). De pagina's op de website zijn in totaal **64756** keer bekeken (t.o.v. 83274 in 2012). In 2013 genereerde www.onthoumens.be **71,21%** nieuwe bezoekers op het totale bezoekersaantal van 17052. Dit is een stijging t.o.v. 2012, waar we 66,64% nieuwe bezoekers mochten optekenen op het totale bezoekersaantal. We kunnen dus nog steeds stellen dat een significant aantal bezoekers blijft terugkeren naar www.onthoumens.be en dat ook in 2013 de inhoud als waardevol wordt beschouwd (getuige het aantal bezochte pagina's (gemiddeld **3,8**) en een gemiddelde bezoekduur van **3,12 minuten** per bezoeker. Dit is wel een lichte daling t.o.v. 2012 waar men gemiddeld per bezoek 4,66 pagina's consulteerde, met een gemiddelde bezoekduur van 3.39 minuten per bezoeker.

De *fotoaanvragen* en de *illustraties* blijven, met in totaal **183** bestellingen (t.o.v. 229 in de loop van 2013), een gewaardeerd visueel aanbod. Zo werd ook via dit kanaal de boodschap van 'Vergeet dementie, onthou mens' op diverse affiches en in publicaties, folders, nieuwsberichten ... verder uitgedragen, een niet te onderschatten communicatietool. Opvallend is ook dat er meer en meer fotoaanvragen vanuit Nederland komen.

Tenslotte mochten we **26** aanvragen voor *getuigenissen/lezingen* door ambassadeurs van de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens' optekenen. Dit is een lichte daling i.v.m. 2012, waarin we 31 aanvragen mochten noteren.

De **twitteraccount** werd na de lancering in 2012 meer dan ooit dagelijks ingezet voor netwerking, publicatie updates www.onthoumens.be (incl. 'quotes' uit nieuwe

getuigenissen van ambassadeurs), opvolging mediaberichtgeving dementievriendelijke initiatieven, delen regionale en (inter)nationale initiatieven die inzetten op genuanceerde beeldvorming en rechtstreekse feedback aan geïnteresseerden.

Eind 2012, een klein half jaar na de lancering, kon de twitteraccount al rekenen op meer dan 1000 volgers en een substantiële hoeveelheid retweets (d.i. geposte boodschappen die door anderen naar hun volgers worden verstuurd). Eind 2013 mochten we een stijging van 70% optekenen van het aantal volgers tot meer dan **1700 volgers**. Het aantal retweets groeide eveneens, vooral quotes van de nieuwe ambassadeurs blijken erg populair op Twitter. Net zoals vorig jaar mag de campagne op Twitter op een uitgesproken interesse rekenen vanuit Nederland. Zo kunnen we ook op de sociale media meer dan ooit de brug maken naar inspirerende dementievriendelijke en taboedoorbrekende projecten uit naburige regio's.

De **gesloten facebookgroep** mocht eind 2012, een half jaar na de lancering, rekenen op een 100-tal geïnteresseerden. Door de toenemende interactie en posts binnen de facebookgroep werd beslist om toch niet de kiezen voor het ombouwen van de groep naar een open campagnepagina die kan 'geliked' worden. Een goede keuze zo blijkt, want gedurende 2013 groeide het aantal leden met 150%, tot **meer dan 250 leden** eind 2013.

Het blijft in de eerste plaats een platform voor het uitwisselen van expertise rond bestaande dementievriendelijke initiatieven en persoonlijke ervaringen. Meer en meer worden goede praktijken gedeeld en vinden leden van de facebookgroep steun en inspiratie in wat gedeeld wordt. En dat is een essentiële opdracht van de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens', waaraan we met veel enthousiasme zullen verder bouwen in 2014. Daarbij blijven we een open visie behouden op de mogelijkheden van Facebook als belangrijkste sociaal mediaplatform en zullen we, indien gewenst, ook de aanwezigheid van de campagne intensiveren.

@Onthoumensbe, <https://twitter.com/#!/Onthoumensbe>

<http://www.facebook.com/#!/groups/vergeetdementieonthoumens>

7. Effectenmeting van de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens'

In 2012 werd de effectenmeting van de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens' op de rails gezet i.s.m. het onderzoeksbureau I-Vox/Indigov.

Het doel van de metingen is drieledig:

- De beeldvorming van de Vlaamse populatie rond dementie in kaart brengen.
- Op basis van de nulmeting definiëren wat de impact is van de campagne t.e.m. 2014.
- Naast de impactmeting ook voorzien in statistieken die gebruikt kunnen worden in communicatie met de media en vormingen.

De nulmeting, die in juni 2012 plaatsvond, fungeert als ijkpunt voor latere metingen. De eerste posttest vond eind 2012 plaats. Omdat vanuit de Vlaamse Overheid de expliciete vraag kwam om de impact van de groot-schalige solidariteitsactie 'Music For Life in het teken van dementie' na te gaan, werd de posttest van eind 2013 naar voren geschoven. Zo vond in februari 2013 een brede impactmeting plaats naar de effecten van Music For Life.

We zetten hieronder de belangrijkste resultaten op een rijtje. Deze werden ook door de directeur en communicatiemedewerker van ECD Vlaanderen op 25 maart voorgesteld aan de Studio Brussel- en VRT eindredactie, ter voorbereiding van een brede mediacommunicatie waarin o.a. vanuit ECD Vlaanderen door de directeur de resultaten in primeur werden vrijgegeven in het programma 'Siska staat op' op Studio Brussel. Het persbericht met de keyfacts van de meting vond ook zijn weg naar de relevante media.

Keyfacts impactmeting Music for Life

(veldwerk eerste helft februari 2013, N= ca. 1050)

Bekendheid campagne Music for Life

- 3 op 4 Vlamingen heeft MFL opgemerkt (vooral vrouwen, hoger geschoolden en jongeren).
- 80% van deze Vlamingen heeft de campagne opgemerkt op de televisie en 76% via de radio
- Deze campagne krijgt een gemiddelde score van 8,3/10. Ze is vooral geloofwaardig (82%), de boodschap is duidelijk (79%) en laat weinig onverschillig (7%)
- 87% vindt dat het doel of de boodschap om het taboe rond dementie te doorbreken duidelijk is overgekomen
- 75% vindt dat de boodschap dat mensen met dementie volwaardige individuen zijn duidelijk is overgekomen

- 69% vindt dat de noodzaak van een meer genuanceerde beeldvorming rond dementie duidelijk is overgekomen.

Effecten campagne Music for Life

- Meer dan de helft van de Vlamingen die de laatste 3 maanden iets rond dementie of Music For Life opgemerkt heeft, verklaart een actie te hebben ondernomen.
- 29% heeft gesproken met partner/vrienden/familie/kennissen/collega's n.a.v. Music For Life 2012.
- Bij 36% van deze Vlamingen is het beeld rond dementie in positieve zin veranderd.
- 1 op 2 Vlamingen is bereid om zich actief in te zetten indien men acties of initiatieven opzet om het taboe omtrent dementie te doorbreken.
- 95% van de Vlamingen vindt het noodzakelijk dat in de toekomst acties worden opgezet om zo het taboe omtrent dementie te doorbreken.

Keyfacts monitoring

(veldwerk april, juli en november 2013, N= ca. 100)

Beeldvorming dementie

- Een fenomeen dat doorheen de verschillende metingen bevestigd wordt, is dat bijna drie kwart van de Vlamingen angst heeft om dementie te krijgen.
- 75% tot 80% van de Vlamingen is er van overtuigd dat mensen met dementie volwaardige personen blijven, die men kan helpen te genieten en geluk te vinden in het dagelijkse leven.
- Meer dan driekwart van de Vlamingen vindt dat mensen met dementie nog een gevoelsleven hebben (t.o.v. *impactmetingen en monitors april en juli 2013 zien we in monitor november stijging van ca. 5%*).
- Anderzijds zegt 1 op de 3 Vlamingen dat het leven voor hen zelf geen zin meer zou hebben en dat ze reeds vroeg euthanasie zouden overwegen als de diagnose van dementie bij hen wordt gesteld.

Media en communicatiestrategie

- Het oordeel over de beeldvorming in de media was na Music For Life eind 2012 in gunstige zin geëvolueerd. Die trend wordt bevestigd, maar feit blijft dat 1 op de 3 Vlamingen van oordeel zijn dat de media dementie op een negatieve manier benaderen.
- De monitoringscijfers bieden een interessant zicht op de communicatiekanalen. Zo is bij de laatste monitor het aandeel klassieke media (televisie, radio en geschreven pers) aanzienlijk gedaald als het gaat over infoverspreiding rond campagne. Daartegenover zien we een stijgende trend van infoverspreiding via sociale media en offline kanalen zoals de huisarts en affiches. De aantallen zijn te klein om significant te zijn, maar de cijfers

duiden wel misschien op de noodzaak om meer via de 'klassieke media' te communiceren.

- De noodzaak aan een sterkere aanwezigheid van mensen met dementie in de media wordt blijvend gevoeld als een slagkrachtig instrument ivf taboedoorbreking: van ca. 65% (april) naar ca. 60% (juli), tot ca. 70% (november).

Kennis en visie campagne 'Vergeet dementie, onthou mens'

- De kennis van de campagne en de slogan 'Vergeet dementie, onthou mens' lag in april boven, in juli onder en in november 2013 boven het niveau van de eerste posttest in november 2012 (12%). We stellen op dit vlak in juli (11%) een significante achteruitgang vast in vergelijking met april 2013 (18%). In november ligt de bekendheid met 14% opnieuw boven de eerste posttest.
- Gemiddeld heeft ca. 15% van de ondervraagden al van de slogan 'Vergeet dementie, onthou mens' gehoord. Ca. 10% kent de campagne effectief. Dit is een realistisch cijfer gezien de expliciete bottom-up werking van de campagne en de focus op lokale projecten/engagementen. Voor beide percentages zijn er lichte fluctuaties doorheen de monitors.
- Gemiddeld hebben 1 op de 10 mensen al van de website www.onthoumens.be gehoord. 1% van alle ondervraagde Vlamingen heeft de site al bezocht en/of raadpleegt de site frequent.
- Ca. 25% van de mensen die de campagne hebben opgepikt geeft aan dat hun beeld rond dementie in positieve zin is veranderd.
- Het aantal dat een concrete actie heeft ondernomen n.a.v. de campagneboodschap situeert zich tussen 35% (april) en 45% (november). Dit kan gaan van een gesprek met familie of huisarts tot informatie opzoeken of deelname aan lokale initiatieven rond het thema.
- Mensen blijven in zeer groten getale achter de idee staan dat campagnes, acties en informatie zinvol en wenselijk zijn om het taboe omtrent dementie te doorbreken en een maatschappelijk genuanceerdere visie op dementie te ontwikkelen.
- De actiebereidheid om zich actief te engageren voor dementievriendelijke acties fluctueert: van ca. 35% (april) naar ca. 40% (juli) tot ca. 50% (november).

Tijdens het eerste kwartaal van 2014 zal de laatste posttest (N=1000) plaatsvinden om een laatste stand van zaken op te maken over de beeldvorming rond dementie, de perceptie en impact van de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens' en om mogelijke aandachtspunten te distilleren voor verdere projecten die genuanceerde beeldvorming uitdragen.

8. Deskundigheidsbevordering

8.1. Psycho-educatie

We startten dit jaar met de uitbouw van een heel traject rond psycho-educatie. Gezien dit vandaag niet gestructureerd in Vlaanderen wordt aangeboden, wensten wij hierin verandering te brengen vanuit de wetenschap dat psycho-educatie, als evidence based interventie, voor de thuiswonende mantelzorger de draagkracht kan ondersteunen en de draaglast vermindert. Voor de opmaak van de pakketten wordt samengewerkt met prof. Christophe Lafosse en met mevrouw Els Dammekens. Het geheel wordt gedragen door het Vlaams expertisecentrum dementie en de Vlaamse Alzheimer Liga. Het pakket bestaat uit een deel voor de mantelzorger, een deel voor de trainer met een digitale usb-stick met de powerpoint presentaties erop. Dit pakket werd gescreend door diverse medelezers uit verschillende hoek: ziekenhuis, geheugenkliniek, woonzorgcentrum, dagverzorging, partners van personen met (jong)dementie, regionale expertisecentra dementie (in het bijzonder het Limburgse expertisecentrum dementie Contact), enz. Ook werd in samenwerking met LUCAS werk gemaakt van een opzet tot wetenschappelijk onderzoek. Dit zal van start gaan onder leiding van junior onderzoeker Marieke Van Vracem in de loop van 2014. Met psycho-educatie willen we in eerste instantie de zorg voor de zorgende mantelzorger ontlasten en hem versterken. Er waren vergaderingen van de omkaderende werkgroep op 25 januari, 7 februari, 27 maart, 30 april (bij LUCAS), 13 mei, 8 augustus en 25 september. Het pakket zal de naam krijgen 'Dementie en nu'.

8.2. De opleiding referentiepersoon dementie

De opleiding tot *Referentiepersoon Dementie* vond in 2013 maar liefst 7 maal plaats: in het voorjaar in Antwerpen, Brugge, Leuven, Dendermonde en Turnhout en in het najaar in Gent/Dendermonde en Hasselt. De vraag naar het volgen van deze opleiding steeg doordat het RIZIV de overgangperiode in functie van de erkenning als 'referentiepersoon dementie' aanvankelijk verlengde tot 30 juni 2013. Op dit moment is de overgangperiode verlengd tot 30 juni 2014.

Naast deze 7 opleidingen organiseerden we ook voor medewerkers binnen de organisatie Soprimat een opleiding tot referentiepersoon dementie. Deze opleiding eindigde in december 2013. Er studeerden 15 referentiepersonen dementie af.

In totaal studeerden bijna 200 (196) professionele hulpverleners, werkzaam in diverse sectoren, in 2013 af als referentiepersoon dementie.

Kwantitatief kenden deze opleidingen een enorm succes. Kwalitatief bleven en blijven we sleutelen aan een hoogstaande opleiding waarbij we de lat hoog leggen voor de docenten, maar ook voor de cursisten. We werkten een nieuwe evaluatieprocedure uit voor de cursisten met als doel hen te stimuleren tot een constructief kritische houding en de nodige daadkracht.

8.3. Handboek 'Dementie, van begrijpen naar begeleiden'

Om de referentiepersonen dementie nog meer te ondersteunen in hun opdracht geven we sinds 2012 het handboek *'Dementie, van begrijpen naar begeleiden'* uit voor afgestudeerde referentiepersonen (en andere betrokkenen).

Het handboek is enerzijds een tastbare neerslag van de vele inzichten en instrumenten die deelnemers aan de opleiding tot referentiepersoon dementie meekrijgen. Anderzijds biedt het ook na en buiten de opleiding een nooit opdrogende bron van informatie. We putten daarvoor uit de rijkdom van Vlaamse initiatieven en goede praktijken rond dementie, zonder de buitenlandse expertise uit het oog te verliezen.

Via een abonnementsformule ontvangt de abonnee tweemaal per jaar (in juni en in december) nieuwe bijdragen met de meest actuele inzichten, methodieken, casussen en uiteraard de meest recente wijzigingen in wet- en regelgeving.

In 2013 konden we het handboek verrijken met volgende bijdragen:

- aflevering 3: juni 2013:
 - Begrijpen van de beleving van dementie. Er is meer dan vermoed.
 - Auteurs: Els Steeman en Patrick Verhaest.
 - Atypische vormen van dementie. Auteur: Guy Lorent.
 - Projectfiche: Vermissingsproject. Auteur: Jurn Verschraegen.
 - Projectfiche: Music For Life 2012 in het teken van dementie. Auteurs: Olivier Constant en Jurn Verschraegen
- aflevering 4: december 2013:
 - Als eten een zorg wordt. Auteur: Sabine Boerjan.
 - "Help me te zijn al wat ik kan zijn !" Auteur: Patrick Verhaest.

- De psychiatrische diagnose-bijbel DSM over dementie. Auteur: Jan Steyaert.
- Vrijwilligers aan het werk, een last of een lust. Auteur: Annemie Van Neck.
- Dementie op jonge leeftijd. Auteur: Annemie Janssens.
- Herwerking: Prevalentie. Auteur: Jurn Verschraegen.
- Herwerking: De rechten van personen met dementie. Auteur: Beatrijs Mevesen.

Op 2 oktober 2013 waren er **350** mensen geabonneerd op het handboek. Dit mag volgens de uitgeverij een succes genoemd worden.

8.4. Open vormingsaanbod

Het open vormingsaanbod wordt opgemaakt door de VTO-werkgroep, samengesteld uit de VTO-medewerkers van de regionale expertisecentra dementie en voorgezeten door de VTO-medewerker van het Vlaamse Expertisecentrum Dementie.

In 2013 realiseerden we in totaal in open aanbod:

- 9 studiedagen
- 2 workshops
- 1 praktijkmodule architectuur
- 5 opleidingen (meerdaagse vormingen)
- 7 opleidingen tot referentiepersoon dementie.

Een overzicht van de behandelde thema's:

Voedingsbegeleiding bij personen met dementie (*)	Antwerpen	01/03
Dementievriendelijke woonomgeving (*)	Antwerpen	26/04
Dementievriendelijke woonomgeving (*)	Dilbeek	13/12
Moeilijk hanteerbaar gedrag (*)	Antwerpen	21/06
Moeilijk hanteerbaar gedrag (*)	Gent	07/11
Onderdompeling in de wereld van dementie (*)	Hasselt	21/02
4-daagse opleiding DCM	Mechelen	17/9 - 20/9
Het gebruik van DCM in woonzorgvoorzieningen	Antwerpen	04/06
3- daagse opleiding Dementie thuis (*)	Brugge	19/9 - 7/11
Dementie bij personen met een verstandelijke beperking(*)	Gent	3/12 & 17/12

In 2013 zagen enkele nieuwe vormingsinitiatieven het levenslicht:

Aan de slag met PLUK DE DAG (*)	Hasselt	21/02
Familiegroepen begeleiden (*)	Hasselt	07/05
Persoonsgerichte zorg (*)	Antwerpen	11/6 & 12/6
Omgaan met personen met dementie in het ziekenhuis (*)	Brugge	22/11
Workshop 'als eten een zorg wordt' (*)	meerdere locaties	meerdere data

De vormingen, aangeduid met een sterretje (*), waren volzet.

8.5. Vormingen op vraag van het Sociaal Fonds (Fe-Bi)

Met het Sociaal Fonds (Fe-Bi) werd uitvoering gegeven aan de overeenkomst afgesloten in functie van vorming voor basiswerkers in de niet-openbare woonzorgcentra. Er zijn 2 vormingen afgesproken:

- inzicht in dementie: 1 dag
- training in het omgaan met personen met dementie: 3,5 dag

De aanvragen voor de vormingen in huis vanuit Fe-Bi beleven stabiel:

- in 2012: 27 inzichten en 16 trainingen
- in 2013: 30 inzichten en 11 trainingen.

8.6. Vormingen op maat: KVLV en CM

Christelijke Mutualiteit

De landsbond van de Christelijke Mutualiteit wenst inzake "dementievriendelijke basiszorg" niet bij de pakken te blijven zitten. Op het overleg met de zorgdirecteurs van de verschillende regio's in Vlaanderen werd gesteld dat men binnen de Christelijke Mutualiteit in het basis-opleidingsaanbod voor maatschappelijk werkers een verplichte module omtrent dementie wil opnemen.

De landsbond van de Christelijke Mutualiteit vroeg ons een tweedaagse vorming uit te werken voor de beginnende maatschappelijk werkers. Zij vragen ook naar uitgewerkte pakketten voor de gevorderde maatschappelijk werkers. Een werkgroep onder leiding van de VTO-medewerker stelde de vorming op en boog zich over de samenstelling van educatieve pakketten voor de gevorderde maatschappelijk werkers binnen de Christelijke Mutualiteit. In 2013 hebben we een tweejaarlijkse tweedaagse voor

beginnende maatschappelijk werkers gerealiseerd (één in Antwerpen en één in Gent).

Aan de ervaren maatschappelijk werkers van de CM boden we volgende pakketten aan:

	inhoud	duur
Pakket 1	omschrijving, diagnostiek en behandeling van dementie	4 uur
Pakket 2	beleving van dementie bij de persoon zelf met o.a. nieuwe inzichten ivm zelfbesef, ziekte-inzicht	4 uur
Pakket 3	beleving van de familie van de persoon met dementie met de 9 strategieën van Huub Buijsen	4 uur
Pakket 4	dementie in de bredere maatschappelijke context: sociale kaart, juridische aspecten en ethiek	4 uur
Pakket 5	aanzetten tot omgaan met moeilijk hanteerbaar gedrag in de thuissituatie	4 uur

Verbond	Pakket	Datum	Wie
Oostende	pakket 2	5/9/2013	Claire Meire
	pakket 3	19/12/2013	Claire Meire
Sint-Michielsbond Brussel	pakket 1	24/10/2013	Jasmijn Driegelinck
Verbond Antwerpen	pakket 2	12/11/2013 en 17/12/2013	Karolien Verschuieren en Herman Wauters
	pakket 3		
	pakket 5		

KVLV

Op vraag van de KVLV werkten we een informatie-avond uit over 'Hoe omgaan met een persoon met dementie?' Tijdens deze infoavonden kregen de deelnemers aan de hand van veel visueel materiaal een antwoord op volgende vragen:

- Wat zijn de symptomen van dementie?
- Hoe beleven mensen met dementie hun ziekte?
- Wat zijn belangrijke adviezen voor ieder, die een persoon met dementie ontmoet?

We realiseerden in 2013 13 informatie-avonden waarvan 5 in de provincie Antwerpen, 4 in West-Vlaanderen, 3 in Vlaams-Brabant en 1 in Limburg.

Andere

We droegen tevens bij tot volgende initiatieven:

- op 14/02/2013: vorming aan begeleiders van de vzw

Huize Monnikenheide met gebruik van het educatief spel 'weten, vergeten en begeleiden', ontwikkeld door VILANS

- op 3/10/2013: vorming aan begeleiders van de vzw Huize Monnikenheide aan de hand van casuïstiek.

9. Signaalfunctie

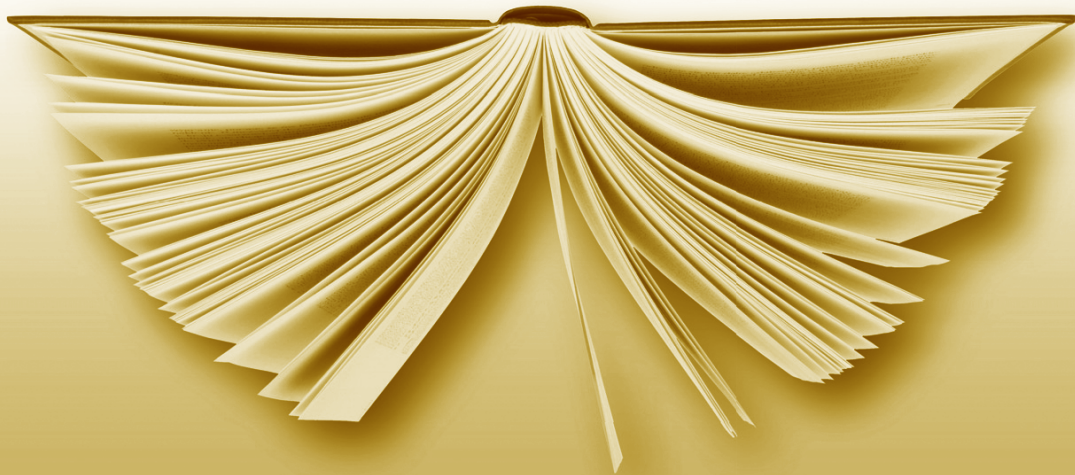
De begeleidingscommissie van het Vlaamse dementieplan kwam één keer samen op het kabinet ter evaluatie en bijsturing (14 mei).

- Opiniërende artikelen (o.a. rond de knik in incidentie van dementie en verderzetting dementieplan Vlaanderen)
- Met diverse Vlaamse en federale agentschappen werd bekeken hoe de Songs for Life uit de actie Music for Life konden worden geborgd en gekoppeld aan de medische dossiers. We waren uitgenodigd op deze bijeenkomst op vraag van het kabinet. Tot onze spijt werd niet verder ingegaan op onze vraag om dit te koppelen aan het elektronische zorgdossier dat de overheid ter beschikking stelt. Voorlopig werd dit niet verder opgepikt.
- De directeur was ook in 2013 betrokken bij de raad van bestuur van **Baluchon Alzheimer** (Brussel).

- Op www.dementie.be werd de tool 'beleid' verder geactualiseerd. Hier worden de beleidsinitiatieven inzake dementie gebundeld en publiek ter beschikking gesteld. De overheid consulteerde ons 10 keer m.b.t. politieke dossiers. Hierbij gaven wij telkens inhoudelijk en evidence based advies.
- We maken deel uit van de FTD-expertgroep Vlaanderen-Nederland en werkten samen met de werkgroep jongdementie aan de Best Practice, met de hulp van o.m. het VAPH.
- De directeur maakte deel uit van overleg binnen de Hoge Gezondheidsraad op 20 februari, 30 maart, 13 september, 11 oktober en 10 december.
- Wetenschappelijk medewerker Jan Steyaert nam deel aan de commissie maatschappelijke ondersteuning van de Nederlandse gezondheidsraad, vergaderingen op 27 augustus, 7 oktober, 25 november).
- Er werd deelgenomen aan de besprekingen rond animatie en het ontwikkelen van een animatieve grondhouding. Besprekingen werden gehouden bij VVSG op 7 maart.
- Op 6 mei werden wij door het provinciebestuur West-Vlaanderen geëngageerd in de beoordeling van dementiegerelateerde projecten in de woonzorg.
- We adviseerden bij het Protocol III-project Dichtbij zorg op afstand van vzw De Hazelaar in Kontich.

Vlaams documentatiecentrum dementie

Om personen met dementie en hun naasten goede zorg en begeleiding te geven, is betrouwbare en actuele informatie nodig. Die is te vinden in het Vlaams documentatiecentrum dementie.

Raadpleeg onze online catalogus op
www.dementie.be/documentatiecentrum

Je vindt er ook informatie over raadpleging
ter plaatse (Antwerpen, Brugge, Brussel, Gent)
en uitleen (via Brugge, Brussel en Gent).

Heb je specifieke vragen, mail ons dan op
doc@dementie.be

georganiseerd door

ondersteund door

Regionale expertisecentra dementie

brOes

expertisecentrum dementie Brussel

Roger Vandendriessschelaan 11 – 1150 Brussel

t 02 778 01 70

f 02 771 72 00

broes@dementie.be

broes, v. (m), de van vele gaatjes voorziene trechter (bron: Van Dale). II. de beginletters br, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest als werkterrein. III. de grote O in brOes, de geheugenproblematiek van de persoon met dementie.

Interne organisatie

Medewerkers

Sam Van de Putte, maatschappelijk werker en politicoloog
Greet Reynders, ergotherapeut (sinds 1 maart 2013 – 19u en sinds 1 december 2013 – 30,5u)

Stuurgroep

De stuurgroep van brOes ondersteunt de dagelijkse werking en blijft belangrijk om de werking van het expertisecentrum te toetsen aan de praktijk van het Brusselse werkveld. Op de vergaderingen bespreken de leden niet alleen de dagelijkse werking en de voortgang van de projecten, maar wisselen ze ook informatie uit over een inhoudelijk thema rond dementie en het Brusselse zorglandschap. Hierdoor worden we als hulpverlener continu bevraagd hoe we zelf als mens kijken naar dementie in het algemeen, en naar de dementieproblematiek in Brussel in het bijzonder. De stuurgroep vergaderde op 25 februari, 16 september en 16 december 2013.

Stuurgroepleden

- *Greta De Geest*, studiedienst Vlaamse materies Landsbond Onafhankelijke Ziekenfondsen
- *Sigrid De Geyter*, directeur bewonerszorg, RVT Sint Monika
- *Jaklien Vandermeulen*, directeur Home-Info
- *Ellen Meersmans*, stafmedewerker zorg- en dienstverlening Familiehulp Brussel-Halle-Vilvoorde
- Dokter *Caroline Verlinde*, huisarts en directeur van het Huis voor Gezondheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- Dokter *Kurt Segers*, neuroloog Brugmann ziekenhuis
- Professor Dokter *Ingo Beyer*, geriater UZ Brussel

Sinds september vervoegde Professor Dokter Ingo Beyer de stuurgroep van ECD brOes.

Resultaatgebieden

1. Informatieverstrekking

Dankzij goede professionele contacten en de actieve samenwerking in het Brussels platform dementie kennen lokale dienstencentra, huisartsen, ziekenhuizen, woonzorgcentra en andere professionele hulpverleners het expertisecentrum brOes. Hierdoor verwijzen zij gemakkelijk familieleden en mantelzorgers van personen met dementie door. Ook scholieren en studenten kunnen voor informatie bij brOes terecht.

Online blijft de informatieverstrekking momenteel beperkt tot het up-to-date houden van de pagina over de werking van brOes op de website van CGG Brussel en de pagina op www.dementie.be. Daarnaast onderhoudt brOes sinds 2011 een facebookpagina waarop nieuws rond dementie en activiteiten gedeeld wordt.

Regionale bekendmaking

Op zaterdag 1 juni participeerde brOes aan het informatiesalon voor mantelzorgers in de Square aan de Kunstberg. Na de evaluatie van de eerste editie leek het beter om het informatiesalon in de voormiddag te laten starten en voor een weekenddag te kiezen. Het informatiesalon verruimde voor haar derde editie de openingsuren van 10u tot 16u. Deze keuze wierp zijn vruchten af. Verschillende Brusselse organisaties zetten een stand op rond de volgende 8 thema's: algemene informatie, gezinszorg- en hulp, financiële aspecten, ondersteuning voor mantelzorgers, omgaan met de persoon met dementie, er als mantelzorger even tussenuit, technische ondersteuning en vervoer en animatie thuis. Daarnaast gaf een medewerker van ECd brOes ook een interview aan de regionale nieuwszender TV Brussel.

Het informatiesalon werd aangekondigd met een advertentie in Brussel de week, Plus 3 Magazine, Info (de tweemaandelijks uitgave van Alzheimer Belgique) en in verschillende maandbladen van de Brusselse gemeenschapscentra. De aankondiging werd eveneens verspreid via de nieuwsbrieven van Zorgzoeker en Home-info.

ECD brOes adverteerde zoals jaarlijks een pagina met haar contactgegevens in het Brussels Zakboekje. Voor het project 'dementie in de bibliotheek' werden er balpennen met het telefoonnummer van brOes en bladwijzers besteld.

Documentatie

Het regionale documentatiecentrum bestaat uit een aanbod van boeken en gespecialiseerde artikels uit vaktijdschriften. Jaarlijks wordt het aanbod aangevuld met pas verschenen boeken en beeldmateriaal. In 2013 kocht brOes 21 boeken en 27 dvd's aan. Om ons aanbod te verruimen kochten we ook audiovisueel materiaal en boeken aan gericht op kinderen en jongeren. Daarnaast verwijst brOes regelmatig door naar het documentatiecentrum Foton of ECD Vlaanderen of naar bibliotheken van de andere regionale centra.

Sinds 2013 voert brOes haar collectie in in BIDOOC, het programma waar ECD Foton, ECD Paradox en ECD Vlaanderen reeds mee werken. Het aanbod is hierdoor online raadpleegbaar via de website www.dementie.be/documentatiecentrum. In 2014 zal brOes ook de uitleenmodule van BIDOOC gebruiken om boeken en dvd's te ontlenen.

2. Adviesverstrekking voor complexe zorg- en begeleidingssituaties

Tijdens telefonische contacten en via e-mailverkeer gaf brOes regelmatig advies over hoe zorgverleners beter kunnen omgaan met personen met dementie. Daarnaast werd er regelmatig een beroep gedaan op brOes om te weten waar mensen met dementie, hun mantelzorgers en familieleden binnen Brussel terecht kunnen. Ook mantelzorgers en partners van personen met dementie deden het afgelopen jaar beroep op de kennis van het expertisecentrum en kwamen langs voor een persoonlijk gesprek over hun thuissituatie. Wanneer de medewerkers van brOes niet beschikbaar zijn, kunnen mensen terecht op het antwoordapparaat waarna zij zo snel mogelijk gecontacteerd worden.

BrOes is, wanneer nodig, ook aanwezig op de patiëntenbespreking van het ouderenteam van het CGG Brussel waar overlegd wordt over personen met dementie en

hun soms complexe zorgsituaties. BrOes is ook lid van de stuurgroep ouderenmis(be)handeling en nam hieraan deel op 12 maart, 25 juni en 8 oktober. BrOes neemt tevens deel aan de vergaderingen van de info- en adviesgroep van het Brussels Overleg Thuiszorg (SEL). De voorzitter en ondervoorzitter van het BOT zijn daarenboven ook stuurgroepleden van ECD brOes. Sinds 2013 nam brOes ook deel aan de stuurgroep mantelzorg die in 2013 doorging op 15 maart, 14 juni, 27 september en 28 oktober.

Tijdens het project dementie in de bibliotheek bereikte brOes 22 Brusselaars met een gerichte vraag rond dementie en 8 studenten van de HUB. Op 27 september was brOes ook aanwezig op een informatiebeurs van lokaal dienstencentrum Zoniënzorg.

Inloophuis

In november ging brOes van start met een Inloophuis dementie in 2 lokale dienstencentra: De Harmonie en Adolcarus. Mantelzorgers en personen met dementie konden er terecht met vragen over dementie en voor advies en doorverwijzing.

3. Sensibiliseren

Net zoals in 2011 en 2012 stond brOes, samen met Rhapsodie, in voor de praktische organisatie van een informatiesalon voor mantelzorgers. De vroegere communicatie rond het salon en het verleggen van het informatiemoment van vrijdag naar zaterdag wierp vruchten af.

Op 1 juni 2013 waren meer dan 30 organisaties aanwezig met een informatiestand opgebouwd rond de volgende thema's: algemene informatie, gezinszorg- en hulp, financiële aspecten, ondersteuning voor mantelzorgers, omgaan met de persoon met dementie, er als mantelzorger even tussenuit, technische ondersteuning en vervoer, animatie thuis. Deze editie kreeg ook veel meer geïnteresseerden over de vloer. Daarnaast gaf een medewerker van brOes ook een interview aan TV Brussel, de regionale nieuwszender. We verruimden eveneens de duurtijd van 9u tot 16u. Tijdens de informatiebeurs voor senioren in Oudergem op 27 september was brOes eveneens aanwezig om op vragen rond dementie te antwoorden.

Ook de initiatieven om ECD brOes regionaal bekend te maken zorgen voor de nodige sensibilisering rond dementie.

Dementie in de bibliotheek

De medewerkers van brOes waren van 16 september tot 20 september elke dag aanwezig in een Nederlandstalige Brusselse bibliotheek om op vragen van bezoekers te kun-

nen antwoorden. We startten met een openingsmoment op 16 september in Muntpunt waarbij de auteur van het boek 'Verdwaald in het Geheugenpaleis' passages kwam voorlezen die afgewisseld werden met fragmenten uit de gelijknamige documentaire. Tijdens de themawEEK 'dementie in de bibliotheek' zetten 9 Nederlandstalige Brusselse bibliotheken hun aanbod rond dementie in de kijker. De medewerkers van brOes waren elke voormiddag aanwezig in Muntpunt en stonden tijdens de namiddagen klaar om vragen te beantwoorden in de bibliotheken van Sint-Pieters-Woluwe, Jette, Koekelberg, Schaarbeek en Sint-Agatha-Berchem. In Schaarbeek gaf brOes zelfs een informatiesessie aan studenten van de HUB over hoe ze on- en offline informatie over dementie kunnen terugvinden.

Huisartsenstage

Tijdens de stage voor studenten huisartsgeneeskunde uit Brussel gaf brOes op 27 maart en 21 mei toelichting over de regionale werking en zorgden we voor een interactieve uitwisselingssessie met de studenten over dementie.

We stelden onze werking op 16 april ook voor aan leerlingen uit het secundair onderwijs.

Dementievriendelijke gemeente

BrOes blijft zich informeren over alle Brusselse, door de Koning Boudewijnstichting, geselecteerde projecten in het kader van dementievriendelijke gemeenten om op de hoogte te zijn van de gemeentelijke initiatieven en eventuele samenwerkingen aan te gaan. In 2013 kwam er vanuit de KBS een nieuwe oproep naar Brusselse gemeenten. Deze werden allemaal aangeschreven om met brOes een samenwerking aan te gaan. Er volgden verkennende gesprekken met de gemeenten Watermaal-Bosvoorde (8 februari), Jette (via mail) en Sint-Lambrechts-Woluwe (13 maart). BrOes beraadslaagde op 21 mei mee over de ingediende projecten en startte nadien een samenwerking met Watermaal-Bosvoorde en Jette waar respectievelijk op 15 en 29 oktober en op 11 december een vorming werd gegeven in het kader van het project dementievriendelijke gemeente. Bij de KBS volgde nog een follow-up vergadering op 5 september.

Vermissingsprotocol

BrOes peilde in 2012 bij alle Brusselse politiezones en woonzorgcentra naar hun interesse in het vermissingsprotocol om afspraken te maken, zodat vermiste personen met dementie sneller kunnen opgespoord worden. Op 12 november 2013 organiseerde brOes een studienamiddag over het vermissingsprotocol. Na de probleemstelling over dementie en dwaalgedrag bracht Alain Remue, hoofd van de Cel Vermiste Personen van de Federale Politie, cijfers uit de praktijk over vermissing in België. Nadien lichtte Pa-

trick Crabbé, hoofdinspecteur van de Politiezone Hekla, het protocol en het draaiboek toe waarna David Herion en zijn collega van de Cel Verdwijningen in Brussel vertelden hoe het er in de praktijk aan toe gaat. Na de toelichtingen werden de deelnemers, bestaande uit professionelen en politieagenten, gegroepeerd per politiezone. In 2014 is het de bedoeling om de geïnteresseerden per politiezone opnieuw samen te brengen.

4. Deskundigheidsbevordering

Vormingen op maat

brOes gaf in 2013 enkele kortere basisopleidingen van 3u aan medewerkers van WZC Andante, lokaal dienstencentrum Ado Icarus en lokaal dienstencentrum Aksent. Naar aanleiding van de opstart van het inloophuis gaven we in de lokale dienstencentra De Harmonie en Ado-Icarus ook een informatiesessie rond dementie. Op 14 oktober verzorgde brOes ook de nabespreking van de film *Savages* in lokaal dienstencentrum Chambéry.

In Chambéry gaf brOes samen met de psycholoog van het ouderenteam van CGG Brussel Oost 4 sessies over geheugen en depressie op 6 en 20 februari en op 6 en 20 maart.

Op 12 november 2013 organiseerde brOes een studienamiddag over het vermissingsprotocol. Na de probleemstelling over dementie en dwaalgedrag bracht Alain Remue, hoofd van de Cel Vermiste Personen van de Federale Politie, cijfers uit de praktijk over vermissing in België. Nadien lichtte Patrick Crabbé, hoofdinspecteur van de Politiezone Hekla, het protocol en het draaiboek toe waarna David Herion en zijn collega van de Cel Verdwijningen in Brussel vertelden hoe het er in de praktijk aan toe gaat. Na de toelichtingen werden de deelnemers, bestaande uit professionelen en politieagenten, gegroepeerd per politiezone.

Algemeen en sensibiliserend vormingsaanbod

Opleiding en navorming van referentiepersonen dementie

In het najaar van 2012 startte in Laken een referentieopleiding dementie voor 16 medewerkers van Soprimat. Broes begeleidt en geeft zelf enkele dagen van deze opleiding die in 2013 gecontinueerd en afgerond werd. Dag 1 en dag 2 werden nog in 2012 gegeven. In 2013 gaf Sam dag 3 op 21 februari, dag 5 op 7 mei, dag 6 en 6 bis op 7 juni en de finaledag 11 op 10 december. Tijdens

dag 7 op 10 september, dag 8 op 8 oktober en dag 9 op 5 november stond Sam in voor de omkadering. De laatste keuzeday werd omwille van ziekte van de docent uitgesteld naar 2014.

Voor de organisatie van deze opleiding vonden ook verschillende overlegmomenten plaats tussen brOes, ECD Vlaanderen en de verantwoordelijken van Soprimat. Deze vonden plaats op 22 en 24 mei, 14 oktober en 4 december.

Opleiding van vrije vormingsmedewerkers

Omdat de Brusselse regio niet zoveel Nederlandstalige vrije vormingsmedewerkers heeft, werkt brOes voor hun opleiding en begeleiding nauw samen met de collega's van ECD Memo en ECD Contact. Jaarlijks organiseren we samen een vormingsmoment voor de Vrije Vormingsmedewerkers van Brussel, Vlaams-Brabant en Limburg. Dit jaar ging er echter geen vormingsmoment door.

5. Concept en methodiekstudie

Het Ganzenbord

Dit project werd gestart in 2009 en liep verder in 2010 en 2011. Met een kleine groep van nieuwe bewoners van een RVT wordt in gesprek gegaan rond de beleving van de beginnende dementie, angsten, verdriet, kwaadheid,... Hier voor wordt gebruik gemaakt van een ganzenbord-spel, ontwikkeld door het ouderenteam van CGG Brussel en Expertisecentrum dementie brOes. Het ganzenbord bevat levensthema's waarrond in spelvorm gewerkt wordt. Belangrijke levensfasen en -gebeurtenissen worden besproken en de deelnemers krijgen zo de kans om terug te blikken op hun leven en zo onverwerkte gebeurtenissen alsnog een plaats te geven. Deze techniek vertoont gelijkenissen met life-review. In 2011 werd een groep georganiseerd in het RVT Jean Van Aa in Elsene. Naar aanleiding van de tien bijeenkomsten werden gepersonaliseerde levensboekjes gemaakt, die aan de deelnemers bezorgd werden.

Daarnaast plant ECD brOes nog steeds de opmaak van een handleiding voor hulpverleners die hun zorg beter willen afstemmen op het leven van de persoon met dementie. Hiervoor gingen we een samenwerking aan met de opleiding ergotherapie van de HUBrussel. Twee studenten ergotherapie organiseerden, in het kader van hun stage, een reeks van tien bijeenkomsten van het ganzenbord in een woonzorgcentrum. Hun bevindingen werden samengebundeld met de theoretische achtergronden van de methodiek die door een derde student werden opgezocht en beschreven. We ontvingen de eindwerken begin oktober 2012. De laatste student die een ontwerp van de

handleiding zou maken haakte in 2013 echter af. We nemen de opmaak van de handleiding dus mee naar 2014.

Gedragsobservatie

De samenwerking die in 2011 met WZC Magnolia uit Jette verkend werd, werd in 2012 verder uitgewerkt en in 2013 gefinaliseerd.

Na een overleg, een interne vorming voor het personeel met een herhalingsbijeenkomst, observeerden 3 verzorgenden van het WZC hun bewoners op basis van een gedragsobservatielijst. De scores werden in een softwareprogramma ingegeven en geanalyseerd. Op basis van de uitkomst vond er in 2012 twee maal een zorgoverleg plaats. Eind 2012 werden de bewoners opnieuw geobserveerd en werden de resultaten opnieuw ingevoerd in het softwareprogramma. Deze werden begin 2013 geanalyseerd, waarna er op 16 april 2013 een zorgoverleg plaatsvond. Na het doorlopen van het traject werd het gebruik van de gedragsobservatielijst geëvalueerd. De verzorgenden en het WZC vinden het zeker een nuttig instrument. Vooral omdat het tijd vrijmaakt om samen over de bewoners te spreken. Toch wordt het invullen van de gedragsobservatielijst als tijdrovend ervaren, vooral omdat niet iedereen fulltime of in hetzelfde dagdeel werkt.

Project Narratieve zorg

In samenwerking met het Ouderenteam van CGG Brussel volgt brOes het project Narratieve Zorg in het kader van de Zorgvernieuwingenprojecten van het RIZIV verder op. Twee levensverhaalschrijvers werken met een zelf ontwikkelde levensverhaalmethodiek. Deze methode wordt wetenschappelijk onderzocht door het onderzoeksbureau LUCAS naar effect en haalbaarheid. brOes begeleidt de levensverhaalschrijvers voor de ontwikkeling van de methodiek voor personen met beginnende dementie en zit mee in de werkgroep werving van het project.

Eigen vormingen

Sam Van de Putte volgde in 2012 verschillende studiedagen, symposia en congressen: de afronding van de meerdaagse interne opleiding rond groepsdynamica op 4 februari en een terugkomdag op 12 november. De Wintermeeting in Oostende op 22 februari, een persconferentie van Home Info 'op zoek naar een rusthuis' op 7 maart, een infomoment rond de lancering van de gezondheidsfiches voor Brussel op 19 april, de studiedag 'muziek verzorgt' op 14 maart, het symposium rond frontotemporale dementie in Nederland op 3 april, het symposium over 'Als eten een zorg wordt' op 18 juni, het congres van ECD Vlaanderen op 10 oktober en een studiedag rond de ziekte van Huntington op 15 november. Ten slotte nam Sam deel aan het landelijk congres rond

moderne dementiezorg in Nieuwegein (Nederland) op 25 november 2013.

Greet Reynders nam als nieuwe medewerker in 2013 deel aan de doedag 'Met zorg omarmen' op 11 juni in Gent, het colloquium rond ouderenmisbehandeling op 14 juni, het congres van ECD Vlaanderen op 10 oktober en de studiedag 'Zinnvolle activiteiten bij personen met dementie' op 21 oktober. Daarnaast volgde Greet ook de referentieopleiding van ECD Vlaanderen in Dendermonde en Gent op 19/09, 26/09, 3/10, 17/10, 24/10, 5/11, 12/11, 26/11, 5/12, 10/12 en 17/12.

6. Signaalfunctie

Op het Platform dementie, georganiseerd door Minister Grouwels en Minister Uyttebroek, geeft brOes, samen met andere partners uit het Brusselse werkveld, aan waar nood aan is. Tijdens deze overlegmomenten denkt het Brusselse werkveld na over mogelijke acties om de zorg voor de personen met dementie en hun familie in de toekomst te verbeteren. ECD brOes nam in 2013 deel aan de vergaderingen op 22 januari, 26 februari, 18 april, 16 mei, 27 juni en 24 oktober. Het platform richtte in 2012 een werkgroep op, waarin brOes betrokken is, die de opmaak van een dementieplan Brussel zal voorbereiden. BrOes was tijdens de werkgroepvergaderingen aanwezig op 4 maart en 4 april. De voorbereidingen voor het dementieplan werden aan de bevoegde Ministers afgegeven.

7. Loyauteit en samenwerking tussen de negen expertisecentra onderling en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

Medewerkersoverleg

Op 26 februari en 12 december nam Sam Van de Putte deel aan het medewerkersoverleg van ECD Vlaanderen.

Greet Reynders vertegenwoordigde brOes op het overleg van 6 juni en vervoegde Sam op 12 december.

Werkgroep VTO

Sam Van de Putte is ook lid van de werkgroep VTO. Deze kwam samen op 14 januari, 13 mei, 9 september en 18 november. Daarnaast ging de VTO-cel ook op weekend van 22 tot 23 maart 2013.

Samenwerking met ECD Memo en Contact

BrOes werkt nauw samen met de collega's van ECD Memo en ECD Contact. Jaarlijks organiseren we normaal een activiteit voor de Vrije Vormingsmedewerkers. Dit jaar gingen deze echter niet door.

Andere

ECD brOes zette de referentieopleiding in Laken voor de medewerkers van Soprimat verder in 2013.

De medewerkers van brOes hielpen mee aan het onthaal tijdens het congres van ECD Vlaanderen in Mechelen op 10 oktober. Op 29 november ging brOes naar de filmvoorstelling van ECD Paradox voor hun 15 jarig bestaan.

ECD broes nam op 6 november deel aan een overleg met de collega's van ECD Meander en Paradox over eventuele acties rond dementie, gericht naar ondernemers. Voor de studienamiddag rond voedingsbegeleiding in Brussel stond brOes in voor de locatie en het zoeken naar deelnemers uit de Brusselse regio.

Contact

expertisecentrum dementie Limburg

Welzijns-campus

A. Rodenbachstraat 29 bus 9 - 3500 Hasselt

t 011 30 88 51 - f 011 30 87 08

ecd.contact@ocmwhasselt.be

ecd.limburg@dementie.be

Interne organisatie

Medewerkers

Directie: *Julien Mertens*, directeur expertisecentrum dementie Contact, OCMW Hasselt

Co-partner: *Johan Abrahams*, algemeen directeur Woon- en zorgcentra vzw Bejaardenzorg Grauwzusters Limburg
Chantal Grauwels: ergotherapeut, halftijds werkzaam als consulente van ECD Contact, halftijds werkzaam in het woonzorgcentrum Zonnestraat van OCMW Hasselt

Anneleen Janssens: klinisch neuropsycholoog, halftijds werkzaam als consulente van ECD Contact

Greta Mekers: maatschappelijk werkster, halftijds werkzaam als consulente van ECD Contact

Katja Van Goethem: communicatiedeskundige, halftijds werkzaam als consulente van ECD Contact, halftijds werkzaam als consulente van ECD Orion.

Katrien Moors: ergotherapeute, halftijds werkzaam als consulente van ECD Contact, tot einde zwangerschapsrust van Anneleen Janssens, halftijds werkzaam in het OCMW Maasmechelen.

Interne overlegmomenten

Op regelmatige tijdstippen vinden overlegmomenten plaats in de vorm van teamvergaderingen in aanwezigheid van de directeur en kernvergaderingen in aanwezigheid van de directeur en de co-partner. Tijdens het teamoverleg worden alle aanvragen besproken en wordt nagegaan of deze passen binnen de visie en de doelstellingen van het regionale expertisecentrum. Er wordt gepland wie deze vragen opneemt, alsook de tijdsbesteding, praktische organisatie en interne werking. De agenda van de kernvergadering wordt hier ook voorbereid. In de kernvergaderingen staat de verdere uitbouw en sturing van de werking van ECD Contact centraal.

Resultaatsgebieden

1. Informatieverstrekking

Informatie en documentatie

ECD Contact beschikt over een beperkte bibliotheek, waaruit kan worden ontleend: 150-tal boeken, 65-tal video's/DVD's, artikels, gerangschikt volgens thema, flyers, folders, brochures. Enkele boeken worden eveneens te koop aangeboden. De inventaris van het uit te lenen materiaal is terug te vinden op onze website www.ecdcontact.be. Zowel hulpverleners als mantelzorgers als studenten ontlene geregeld documentatie. Personen met gerichte literatuurvragen worden doorverwezen naar de Provinciale Bibliotheek voor het ontlene van bepaalde literatuur of beeldmateriaal. We verwijzen eveneens door naar de bibliotheek van ECD Foton.

Bekendmaking van ECD Contact en haar activiteiten op www.ecdcontact.be

ECD Contact zorgt voor de verdere bekendmaking van het centrum en haar activiteiten via de website www.ecdcontact.be, nieuw sedert dit jaar. Deze URL is een link naar de regionale pagina's van ECD Contact op de website www.dementie.be.

Nieuwsbrief dementie

De nieuwsbrief van ECD Contact werd in 2013 negen maal uitgebracht. Deze dementieflash heeft voornamelijk tot doel de deskundigheid van professionele hulpverleners die werken met personen met dementie te bevorderen. De nieuwsbrief wil een middel zijn tot communicatie omtrent goede praktijken in de zorg met betrekking tot dementie. In de uitgaven van 2013 kwamen ondermeer

volgende thema's aan bod: docureeks "Geprikkeld door dementie", Expertendag Limburgs Netwerk Dementie, Limburgse mantelzorghuizen jongdementie, vormingsaanbod door ECD Contact, programma praatcafés dementie Limburg 2013 en enkele goede voorbeelden uit de praktijk.

2. Adviesverstrekking voor complexe zorg- en begeleidingssituaties in strikt uitzonderlijke gevallen

Advies bij vragen

In 2013 bereikten 540 informatie- en adviesvragen van mantelzorgers en hulpverleners ECD Contact. Deze vragen zijn voornamelijk vragen naar informatie over omgang met en opvangmogelijkheden voor personen met dementie. De consulenten van het centrum trachten in eerste instantie zelf de mantelzorgers zo goed en volledig mogelijk te woord te staan en hen in tweede instantie door te verwijzen naar plaatselijke zorgorganisaties. De hulpvragers worden ook steeds geïnformeerd over de bestaande regionale initiatieven rond dementie. Daarnaast worden mantelzorgers en hulpverleners op het expertisecentrum uitgenodigd om meer informatie over dementie te verkrijgen via (gratis, uit te lenen of aan te kopen) brochures, folders, boeken en beeldmateriaal.

3. Sensibilisering

Praatcafés dementie

ECD Contact organiseerde in 2013 zelf vier praatcafés dementie in Hasselt en Tongeren, met als thema's:

- 'Jongdementie?' Verduidelijking door Chantal Grauwels, ECD Contact en getuigenis door mantelzorger, Jean Aerts.
- 'Vermiste personen met dementie?' door hoofdinspecteur Patrick Crabbé, politiezone HEKLA.
- 'Dialogavond rond docureeks 'Pluk de dag' door Katja Van Goethem en Chantal Grauwels, ECD Contact
- 'Communiceren met personen met dementie' door Chris De Rijdt, bachelor in de orthopedagogiek, praktijklector Hogeschool Gent en auteur van 'Ondersteunend communiceren bij dementie'.
- Daarnaast nam ECD Contact ook als gastspreker over diverse thema's deel aan verschillende praatcafés in de andere Limburgse regio's.
- Data, thema's en sprekers van de 10 regionale praatcafés werden steeds bekend gemaakt via de website www.dementie.be, via allerlei andere zorgorganisaties,

via de nieuwsbrief van ECD Contact en via de eigen website www.ecdcontact.be.

Docureeks "Geprikkeld door dementie"

▲ Still uit docureeks

In 2013 realiseerden de medewerkers van ECD Contact, samen met TV Limburg en de provincie Limburg, en met financiële steun van de Koning Boudewijnstichting, de docureeks "Geprikkeld door dementie", over leven met dementie in Limburg. Deze reeks werd gedurende zes opeenvolgende vrijdagavonden uitgezonden op de provinciale TV-zender, TVLimburg. De reeks werd reeds 3 weken voor de eerste uitzending warm aanbevolen door het regelmatig uitzenden tussen de TVL-programma's door van een speciaal voor dit project gemaakte (en gesmaakte!) trailer. De eerste aflevering werd uitgezonden op 20 september 2013, de vooravond van de wereldddag dementie. De reeks liep tot en met 25 oktober 2013. Op dezelfde vrijdagen zorgde het expertisecentrum dementie Contact ook telkens voor een bijdrage in het live namiddagprogramma "Studio TVL", waarbij steeds opnieuw uitgenodigd werd om 's avonds te kijken. Telkens had binnen deze uitzendingen een studiogesprek plaats met personen met dementie en hun familie die in de reeks getoond werden, samen met medewerkers van het expertisecentrum en een aantal professionele hulpverleners van de leef- en zorgsituaties die in beeld gekomen waren. Zowel de trailer als alle afleveringen en Studio-TVL-gesprekken zijn terug te vinden op de website www.ecdcontact.be

De uitzendingen van de reeks "Geprikkeld door dementie" met bijhorende diverse communicatie hebben zo goed als zeker de brede Limburgse bevolking bereikt. In die zin hebben we een ruim publiek kunnen sensibiliseren voor een meer genuanceerde beeldvorming en attitudevorming binnen onze provincie en ook daarbuiten. Het groot aantal hulpvragen, bezoeken aan de website en vormingsaan-

vragen aan ECD Contact naar aanleiding van de uitzendingen is eveneens een indicatie van de 'prikkeling' door deze docureeks.

Er werden 250 DVD's van de reeks aangemaakt. De DVD kan gratis uitgeleend worden in de Limburgse bibliotheken, alsook bij de educatieve dienst van de provincie Limburg en bij het Limburgs Expertisecentrum Dementie Contact. ECD Contact biedt aan de hand van de beelden de vorming "Het leven zoals het is: dementie in Limburg" aan.

Samenwerking onrustwekkende verdwijningen politie en zorg zone HAZODI

Op 13 november 2013 ondertekenden maar liefst 16 partners een samenwerkingsprotocol dat de zoektocht moet vergemakkelijken en optimaliseren van onrustwekkende verdwijningen in Zonhoven, Hasselt en Diepenbeek, in eerste instantie van personen met dementie. Zowel het parket als de lokale politie en acht residentiële zorgvoorzieningen in dezelfde regio (Jessaziekenhuis, woonzorgcentra en dagverzorgingscentra) en het expertisecentrum dementie Contact (OCMW Hasselt) engageerden zich. ECD Contact speelde een belangrijke rol bij het tot stand komen van deze samenwerking tussen politie en zorg. Het protocol bevat een uitgeschreven procedure en stelt belangrijke informatie onmiddellijk ter beschikking aan de betrokkenen, om zo weinig mogelijk kostbare tijd te laten verloren gaan. Dit concreet initiatief kreeg ook ruime persbelangstelling (nieuwsitem TV-Limburg, kranten, websites,...).

Ook werd dit jaar met de provincie en de politieschool afgesproken om, op vraag, in de voortgezette politieopleidingen ondersteuning via specifieke vorming te geven.

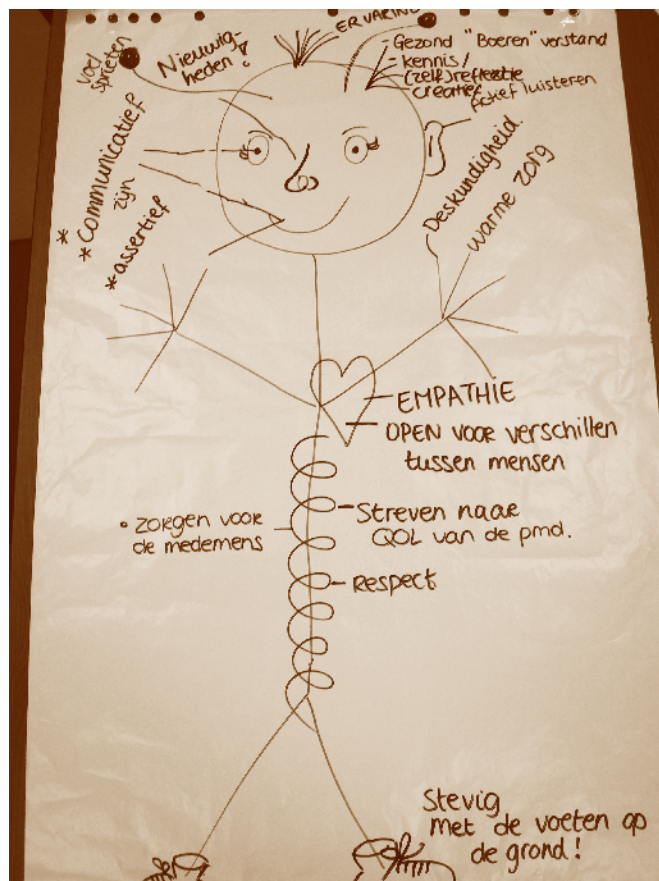
4. Vorming en deskundigheidsbevordering

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal vormingen, het aantal uren en het aantal deelnemers (professionelen en niet-professionelen) van de vormingen die door ECD Contact uitgewerkt en gegeven werden in 2013.

	Aantal vormingen	Aantal uren	Aantal aanwezigen	Professionelen	Niet-professionelen
2013	56	216.5	1818	1474	344

Opleiding referentiepersoon dementie

Op 19 september 2013 startte in Hasselt de opleiding referentiepersoon dementie voor 26 cursisten. De medewerkers van ECD Contact begeleidden deze opleiding en verzorgden dag 1 (19/9), dag 3 (3/10), dag 4 (10/10), dag 6 (24/10), dag 6 bis (6/11), dag 11 (5/12), alsook de keuzedagen 'Voeding en dementie' (21/11) en 'Vorming geven over dementie en spreken voor publiek' (28/11).

Reflectiedagen voor Limburgse referentiepersonen dementie

Bij de aanwezigen op de dementieLinken, die in 5 Limburgse regio's 2x per jaar worden georganiseerd, tellen we heel wat referentiepersonen dementie. Zij gaven duidelijk te kennen dat er een grote nood bestond aan een opvolgingstraject voor de opleiding referentiepersoon. Een traject waar coaching wordt aangeboden, casuïstiek wordt-besproken en bepaalde theoretische aspecten worden verdiept, stonden op hun verlanglijstje. ECD Contact kon deze vraag niet naast zich neerleggen en werkte een ses-

sie van 4 “Reflectiedagen voor referentiepersonen dementie” uit. Deze 4 reflectiedagen werden eind 2013 bekend gemaakt. We tellen 2 groepen van 9 referentiepersonen dementie die in het noorden en in het zuiden van Limburg de reflectiedagen zullen volgen vanaf voorjaar 2014.

Vrije Vormingsmedewerkers

ECD Contact deed in 2013 enkele malen beroep op haar vrije vormingsmedewerkers om als opgeleide referentiepersonen dementie basisvormingen over dementie te verzorgen in organisaties verspreid over de provincie. Vijf nieuwe referentiepersonen dementie (uit de opleiding referentiepersoon dementie 2013) engageerden zich om als vrije vormingsmedewerkers samen te werken met ECD Contact.

Vormingen in samenwerking met Limburgse zorgorganisaties

Vorming ‘Omgaan met familie’

De basiswerkers en regioverantwoordelijken van Familiehulp, Interregio 4, kregen vorming over “Omgaan met familie”. Er moest daarbij rekening gehouden worden met thuisverzorgenden die ook de basisvorming dementie nog niet hadden gekregen. ECD Contact werkte een vorming uit voor beide doelgroepen met veel interactie, herkenning van de symptomen van dementie en tips over omgaan met. Deze vorming werd 11 maal gegeven en zeer positief geëvalueerd.

Studiedagen ‘Opstarten van een geheugenkoor’

Op 15 mei en op 16 oktober 2013 organiseerde WZC Ocura in Montenaken een studiedag over het hoe en waarom van het opstarten van een Geheugenkoor. Katja Van Goethem bracht vanuit ECD Contact een bijdrage over “De invloed van muziek op ons brein, aan de hand van het boek Musicofelia van Oliver Sacks”. In de vorming werd belicht wat het doel kan zijn van muziek, de verschillende afwijkingen van muzikale beleving en het effect van muziek op taal-, bewegings- en geheugenstoornissen. Vervolgens werd de relatie tussen muziek en emotie en het effect van muziektherapie op dementie behandeld. Er waren telkens een 24-tal deelnemers.

Terugkomdagen Aanspreekpersoon dementie in de thuiszorg

Voor de aanspreekpersonen dementie van Thuishulp werden in 2013 drie terugkomdagen verzorgd. Aan de hand van oefeningen en casussen werd er dieper ingegaan op volgende thema's: het levensverhaal van de persoon met dementie, inleven in de persoon met dementie en de naaste mantelzorger, omgaan met moeilijk hanteerbaar

▲ *Het reuze ganzenbordspel*

gedrag, zinvolle activiteiten voor personen met dementie, mijn rol als aanspreekpersoon dementie.

Vorming in samenwerking met Sociaal Fonds (Fe-bi)

In 2013 werd in twee Limburgse Woonzorgcentra de één-daagse vorming ‘Inzicht in dementie’ verzorgd door ECD Contact, namelijk in WZC Bessemerberg te Lanaken en in WZC De Olijfboom te Genk.

Ontwikkeling van een nieuwe vormingsmethodiek

ECD Contact ontwikkelde in 2013 een nieuwe vormingsmethodiek, het reuze ganzenbordspel. Het ganzenbordspel heeft als doel mantelzorgers van personen met dementie te helpen om (anticiperende) rouw bespreekbaar te maken, alsook hun beleving van de rolomkering in de relatie met de persoon met dementie, de hulpmiddelen te benoemen die ze vonden om hun draagkracht te versterken, enzovoort.

Een bijhorende handleiding biedt ondersteuning aan de spel- of gespreksleider. Een medewerker van ECD Contact kan ook gevraagd worden om op te treden als spel- of gespreksleider.

Samenwerking met Limburgse zorgorganisaties

Samenwerking met LISTEL vzw, de Limburgse koepelvereniging rond thuiszorg

- Overleg samenwerking ECD en LISTEL:
Op 29 augustus werd er overlegd met een coördinator van Listel en werden de mogelijke samenwerkingsinitiatieven tussen beide organisaties afgestemd: ver-

Vormingen/opleidingen gevolgd door de medewerkers van ECD Contact

Aard vorming	Organisatie
Studiedag psychiatrische ouderenzorg internationaal gescand	CGG's, Grobbendonk
Symposium Jongdementie	Vlaamse Alzheimerliga
Congres Dementie en empowerment	ECD Vlaanderen
Studiedag preventie GGZ-SPIIL	Samenwerking Psychiatrische Initiatieven Limburg
Landelijk Congres Moderne Dementiezorg	Studie Arena i.s.m. ECD Vlaanderen
Opleiding Zorgpaden	Netwerk Klinische Paden KULeuven
Impuls Op weg met Pluk de dag	Dementienetwerk Provincie Antwerpen
Symposium Frontotemporale dementie	VUMC Amsterdam
Infosessie CM "Dun ijs" door Elly Rijnbeek	CM Limburg
Symposium "Als eten een zorg wordt ..."	Acco Leuven

spreiding van onze activiteiten in de Nieuwsbrief van Listel, vermissing in de thuiszorg, ontschotting in de zorg en zorgvernieuwingsprojecten.

- Overlegvergaderingen i.v.m. het zorgpad dementie: ECD Contact en Listel bundelden hun expertise voor de verdere uitbouw van het zorgpad dementie.
- Stuurgroep 'Portaalwebsite zorgpaden': ECD Contact nam deel aan de stuurgroep van een door de provincie gesubsidieerd project van Listel voor de uitwerking van een portaalwebsite voor transmurale zorgpaden, waarbinnen ook het zorgpad dementie zijn plaats zal krijgen.
- Algemene Vergadering: de directeur van ECD Contact nam deel aan de Algemene Vergadering van Listel vzw.
- Algemene Vergadering: de directeur van ECD Contact nam deel aan Samenwerking met Regionaal Overleg Ouderen Maasland (ROOM).
- Consulents van ECD namen afwisselend deel aan de vergaderingen van het ROOM in functie van een vervolg op de Werkgroep Dementie van het POP Maasmechelen en in functie van het Limburgs Netwerk Dementie.

Samenwerking met Wit-Gele Kruis

ECD Contact participeerde aan het overleg met het Wit-Gele Kruis over mogelijke samenwerkingsinitiatieven op het vlak van vorming.

Mantelzorghuizen Jongdementie, Thuisbegeleidingsdienst Dementie Limburg vzw

ECD Contact nam in 2013 deel aan besprekingen rond samenwerkingsmogelijkheden en de voorbereiding van de opstart van de mantelzorghuizen jongdementie in Noord- en Zuid-Limburg.

5. Concept- en methodiekstudie, studie en onderzoek

Vorming consulents regionaal ECD

In 2013 werden onderstaande vormingen/opleidingen gevolgd door de medewerkers van ECD Contact (zie tabel).

Zorgpad dementie

Een consultant van ECD Contact volgde vanaf januari 2013 de langdurige opleiding zorgpaden in Leuven bij het Netwerk Klinische Paden van de KU Leuven om in Limburg een transmuraal zorgpad dementie uit te werken volgens het 7-fasen model.

Na een grondige voorbereiding i.s.m. Listel vzw kwamen 20 zorg- en hulpverleners van de verschillende lijnen, die betrokken kunnen zijn in het zorgproces voor personen met dementie, samen op de startvergadering op 24 april, samen met een vertegenwoordiger van de Vlaamse Alzheimer Liga en een vertegenwoordiger van de dienst Ouderen van de provincie. Hier werd het gezamenlijk thema, de doelgroep, het tijds kader en de regio-indeling bepaald. Ook werden het Kernteam en de toekomstige Werkgroepen samengesteld. Een consultant van ECD werd aangewezen als begeleider en coördinator van het zorgpad.

Het Kernteam kwam intussen vier maal samen. Doelstellingen, activiteiten en knelpunten werden geformuleerd voor de verschillende fasen van het zorgproces. Telkens werd teruggekoppeld naar de achterban. Daarnaast werd een communicatieplan opgemaakt en werd de

eerste informatie verspreid aan alle betrokken zorg- en hulpverleners.

Verder werd een Werkgroep 'Sensibiliseren over het "niet-pluis-gevoel"' opgericht, welke tijdens de eerste bijeenkomst voorstellen rond samenwerking afsprak. Het zorgpad dementie zal in 2014 verder worden uitgewerkt.

6. Signaalfunctie

Limburgs Netwerk Dementie: DementieLinks en Expertendag

Om de levenskwaliteit van de Limburgse personen met dementie op een structurele wijze te kunnen optimaliseren en om de versnippering in het zorglandschap tegen te gaan werd in 2012 het Limburgs Netwerk Dementie in het leven geroepen (project-LSM, Limburg Sterk Merk). In dit kader organiseerde ECD Contact 10 DementieLinks in 2013 (2 x per jaar in de 5 Limburgse zorgregio's, volgens werking POP's). Op deze regionale overlegplatforms komen (gemiddeld 20 deelnemers per dementieLink) de belangrijkste actoren in het Limburgse werkveld van de dementiezorg als partnerschap samen om kennis te delen, praktijkervaring uit te wisselen en concrete activiteiten met betrekking tot dementiezorg op te zetten en op te volgen.

Op basis van deze dementieLinken werd een eenvoudige matrix opgemaakt met sterktes en zwaktes die worden ervaren in de 5 regio's. Deze matrix wordt voortdurend aangepast en aangevuld.

Daarnaast organiseerde het Limburgs Netwerk Dementie op 26 november 2013 haar eerste Expertendag, waar de verzamelde expertise gedeeld werd. Aan de 180 deelnemers werden projecten en methodieken voorgesteld die werden ontwikkeld binnen dit dementienetwerk. Vervolgens konden de deelnemers tijdens workshops proeven van Limburgse goede praktijken in de zorg voor personen met dementie.

Werkgroep Dementie Limburg

ECD Contact organiseert twee maal per jaar een samenkomst van de Werkgroep Dementie Limburg. Alle regio-

nale organisatoren van de Limburgse praatcafés dementie participeren hieraan, versterkt door afvaardigingen van CM Limburg, Wit-Gele Kruis en DAGG Maaseik-Lommel. Afgelopen jaar werd de samenwerking eens extra in de bloemetjes gezet door de organisatie van een teambuildingsdag vanuit ECD Contact, waarbij we samen de zinnenprikkende wandeling voor personen met dementie in Hasselt hebben beleefd, onder leiding van een door ECD Contact bijgeschoolde en zeer enthousiaste stadsgids. **Werkgroep Geheugenklinieken Limburg**

Het overleg tussen de Limburgse geheugenklinieken vindt tweemaal per jaar plaats en wordt door ECD Contact gecoördineerd. Naast het uitwisselen van informatie en het afspreken van samenwerkingsinitiatieven heeft deze werkgroep als voordeel dat regionale initiatieven van ECD Contact snel en efficiënt verspreid kunnen worden ten behoeve van de patiënten en mantelzorgers van de geheugenklinieken over de gehele provincie.

7. Loyaliteit en samenwerking tussen de negen expertisecentra onderling en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen

Vormingen in samenwerking met ECD Vlaanderen

In samenwerking met ECD Vlaanderen organiseerde ECD Contact in 2013 volgende vormingen/opleidingen: Vorming geven over dementie (23/4), Familiegroepen begeleiden (7/5), Opleiding referentiepersoon dementie inclusief keuzedagen 'voeding en dementie' en 'vorming geven over dementie en spreken voor publiek' (19/09-05/12), Voedingsbegeleiding (23/11).

Psycho-educatiepakket "Dementie en nu"

Expertisecentrum dementie Contact werkte in 2013 actief mee aan de ontwikkeling van een psycho-educatiepakket, met een bundel voor mantelzorgers van personen met dementie en met een handleiding en leidraad voor de coach. Het pakket zal in 2014 uitgerold worden in Vlaanderen. Ook zal een webtool met e-learning-modules uitgewerkt worden welke aansluit bij het pakket. "Dementie en nu" zal uitgegeven worden door ECD-Vlaanderen, in partnerschap met Revarte (Prof. Dr. Christophe Lafosse), Vlaamse Alzheimerliga vzw, ECD Contact (OCMW Hasselt), Thuisbegeleidingsdienst Dementie Limburg vzw en LUCAS (KULeuven).

Dit psycho-educatiepakket wil een uitgesproken nood aan ondersteuning in de thuissituatie helpen lenigen. Het eerste deel van het pakket beoogt de draaglast voor de mantelzorger te verlichten. Het tweede deel reikt copingstrategieën aan en zingeving, met als doel de draagkracht van de mantelzorger van de persoon met dementie te verhogen.

ECD Contact las telkens de teksten mee na, bood de locatie aan, participeerde aan de voorbereidende overlegmomenten en zorgde voor het verslag. De eerste promotiesessie voor kandidaat-coaches zal in 2014 eveneens plaatshebben in de Welzijnscampus, OCMW Hasselt.

Medewerkersoverleg

Minstens één medewerker van ECD Contact was aanwezig op de vergaderingen, die doorgingen op 26/02/2013 en 12/12/2013.

Raad van Bestuur van Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

De directeur vertegenwoordigt ECD Contact op dit overleg (05/03/2013, 16/04/2013, 15/05/2013, 20/09/2013, 20/12/2013). Op 12/06/2013 participeerde hij eveneens aan de bespreking van het transitieplan en de afstemming ervan op het kabinet van Minister Vandeuren.

Werkgroep Vorming-Training-Onderwijs (VTO)

Een consulente van ECD Contact neemt deel aan de VTO-werkgroep. Deze werkgroep maakt het vormingsaanbod op van ECD Vlaanderen. Jaarlijks wordt een vormingsprogramma uitgewerkt en een vormingsbrochure van ECD Vlaanderen uitgebracht.

9

Foton

expertisecentrum dementie West-Vlaanderen
(Brugge)

Biskajersplein 2 – 8000 Brugge
t 050 44 67 93
f 050 34 11 63
fotondoc@dementie.be

Interne organisatie

Medewerkers

Provinciaal coördinator: *Bart Deltour*, sociaal pedagoog
ECD-consulenten: *Claire Meire*, maatschappelijk werker;
contextueel therapeut, (is lid van de VTO-werkgroep van
de expertisecentra); *Hilde Delameillieure*, gegradueerde
verpleegkundige (focus op thuisbegeleiding); *Elke Poppe*,
sociaal verpleegkundige; thuisbegeleiding; *Clarice De
Cloedt*, psycholoog, thuisbegeleiding, vorming.
Verantwoordelijke voor het documentatiecentrum, onthaal
en administratie: *Lieve Vermeulen*, bibliothecaris.
Vrijwilliger vorming en muzieknamiddagen: *Marleen Desmet*
Vrijwilligers activiteiten ontmoetingshuis: *Marleen D.*,
Bernard G., *Marika V.*, *Marie-Jeanne G.*, *Agnes D.*, *Henriette
S.*, *Kathy W.*, *Paul K.*, *Filip K.*, *Simone D.*
Vrijwilliger – bibliotheek en administratie: *Kathy W.*

Intern overleg

Teamoverleg	12 keer en 2 denkdagen
Formeel overleg met een deel van het team	22 keer
Consulterenoverleg en thuisbegeleidingsteam	14 keer
Vormende bijeenkomsten met Foton-vrijwilligers	6 keer

ECD-overleg (25 keer)

Raad van bestuur	5 keer
	+
Niveau medewerkers	20 keer

(VTO-werkgroep, werkgroep documentatiecentrum, Sophia, rond vormingsthema's,...)
Er waren naast het ECD-overleg nog 5 overlegmomenten
binnen de Vlaamse werking.

1. Samenwerking met zorgpartners

Overleg en externe contacten

Er was overleg en samenwerking met de geheugencentra,
dagverzorgingscentra, ziekenhuizen, geheugenklinieken,
huisartsenkringen, diensten gezinszorg, diensten thuis-
verpleging, woon- en zorgcentra, praatcafés dementie,
de overlegplatforms dementie Midden- en Noord-West-
Vlaanderen, de Koning Boudewijnstichting en de verschil-
lende groepen van de Alzheimer Liga in West-Vlaanderen.
We hadden ook verschillende internationale ontmoetin-
gen. Deze geven we weer onder de rubriek sensibilisering.

We hadden 68 contacten op provinciaal / regionaal ni-
veau. We lichten er hier enkele uit.

Overlegplatform dementie Noord-West-Vlaanderen

Het overlegplatform dementie Noord-West-Vlaanderen
kwam 8 keer samen.

De dementiewijzer werd verder verspreid en de zeven-
duizend exemplaren zijn ondertussen helemaal op. We
zoeken een sponsor om een herdruk te realiseren.

Ook de actie "Samen voor een dementievriendelijk Brug-
ge!" (zie verder) wordt mee ondersteund door dit platform.
Het overlegplatform organiseerde haar **8e jaarlijks Sym-
posium: "Voeding en bewegen bij personen met
dementie** (25/10/2013) 120 deelnemers volgden dit
symposium. In het ochtendprogramma kwam Sabine
Boerjan, collega van ECD Paradox, aan het woord over
voeding en maaltijdzorg. De workshops in de namid-
dag waren afgestemd op resp. ziekenhuis, thuiszorg en
woonzorgcentrum. En we eindigden met een activeren-
de voordracht over bewegen.

Tevens was het OPD samen met de andere OPD's zeer
actief rond het vermissingsproject en de niet-pluis-fase.

Overlegplatform dementie Oostende - Veurne

Het overlegplatform dementie Oostende-Veurne kende zijn eerste volledige jaarwerking. Het kwam 5 keer samen. Claire Meire neemt vanuit Foton tijdelijk en gedeeld het voorzitterschap waar. Eind september werd dit mandaat doorgegeven aan iemand uit het netwerk van de regio.

De dementiewijzer Oostende-Veurne werd ontwikkeld naar analogie van de dementiewijzer van het overlegplatform Noord-West-Vlaanderen-Foton. Het is een gebruiksvriendelijk instrument op maat van familieleden van een persoon met dementie. De wijzer bestaat uit twee luiken: een luik met communicatietips voor een aangenaam contact met mensen met dementie, en een luik met een waaier vol antwoorden over hulpverlening. Ook binnen dit overlegplatform kreeg 'Vermissing in de thuiszorg' aandacht.

Overlegplatform dementie Midden-West-Vlaanderen

We sloten nog 1x aan bij het overlegplatform dementie Midden-West-Vlaanderen. Door de recente regioverdeling volgens zorgregio's neemt Sophia dit overlegplatform over.

Koepel van overlegplatforms dementie West-Vlaanderen

Een OPD is een open en pluralistisch overlegforum voor verschillende zorgaanbieders, organisaties en intra- en extramurale voorzieningen die werken met en voor personen met dementie en hun omgeving. Een OPD is ingebed in een SEL (Samenwerkingsinitiatief Eerstelijnszorg) en werkt samen met het expertisecentrum dementie. Het OPD maakt dementie kenbaar en bespreekbaar, niet alleen bij professionals en mantelzorgers, maar ook in de bredere maatschappij.

De meerwaarde van een OPD bestaat o.a. uit een vlottere samenwerking en informatiedoorstroming, ondersteuning en uitwisseling tussen de leden van het platform en een signaalfunctie naar de overheid. Ook het delen van expertise maakt hiervan deel uit. Een OPD werkt organisatieoverschrijdend. Concrete realisaties zijn: de implementatie van het vermissingsproject in woon- en zorgcentra en politiezones. In 2013 lag de focus op het vermissingsproject binnen de thuiszorg.

Op initiatief van ECD Sophia en ECD Foton werd in elke zorgregio in West-Vlaanderen een Overlegplatform Dementie opgericht. Dit is uniek in Vlaanderen. Foton is voorzitter van het OPD Noord-West-Vlaanderen en het OPD regio Oostende-Veurne.

Vertegenwoordigers van de regionale overlegplatforms en van de regionale expertisecentra komen tweemaal per jaar bijeen in een koepeloverleg. Het doel is om via uitwisseling de regio's krachtiger te maken, om noden en behoeften uit de regio's te bundelen tot een sterker signaal. De provincie West-Vlaanderen is ook aanwezig op dit overleg, faciliteert en speelt een mediërende rol naar andere beleidsniveaus.

Vergaderingen en/of contacten met zorgpartners omtrent protocol 3-projecten

- **WZC Regina Coeli** (Brugge, Sint-Andries): verdere uitbouw en ontwikkeling van een integraal aanbod voor mensen met jongdementie in de regio Brugge (zie verder), intervisie van het team van DVC Rozemarijn door een fotonconsulent.
- **OCMW Brugge en OCMW Roeselare**: "gedifferentieerd aanbod van dagverzorging voor ouderen." (sic) Hier geven we vormingen aan de medewerkers.
- **Zorggroep OLV 7 Weeën**, Centrum voor zorgvernieuwing Dentergem De Oesel.

Geheugenrevalidatie Noord-West-Vlaanderen

De geheugenkliniek 'Geheugenrevalidatie Noord-West-Vlaanderen' is een samenwerking van Foton met de geheugenklinieken van AZ Sint-Jan en AZ Sint-Lucas (1 juni 2011 – 31 mei 2014). Dat betekent dat rehabilitatie-activiteiten doorgaan buiten de ziekenhuisomgeving nl. in het Fotonhuis. Psychologen en ergotherapeuten van de ziekenhuizen begeleiden deze activiteiten. Op de fotonconsulenten kan een beroep gedaan worden voor ondersteuning van de cliëntsituatie. Onthaal en secretariaat worden waargenomen door de onthaalfunctie van het Fotonhuis.

Medewerking aan het Labyrint, praatcafé dementie Brugge

Actieve participatie aan werkgroep en stuurgroep van het praatcafé dementie het Labyrint te Brugge. Actieve medewerking aan het onthaal en bekendmaking fotonactiviteiten. (6 avonden)

Alzheimergroepen West-Vlaanderen

Foton was in het verleden samen met Sophia een stuwende kracht achter de opstart van vier nieuwe familiegroepen van de Alzheimer Liga in West-Vlaanderen.

Gezien het belang van de centrale aansturing en ondersteuning vanuit Alzheimer Liga Vlaanderen voor de

familiegroepen hebben we ons vanuit Foton wat bescheidener opgesteld, maar blijven we de familiegroepen ondersteunen waar mogelijk. We maken de groepen actief bekend bij mensen die op ons beroep doen en de activiteiten zijn ook opgenomen in onze activiteitenfolder voor mantelzorgers.

Intervisiegroepen “lerende netwerken” VVSG

Gestructureerde contacten met steden en gemeenten die ook rond dementievriendelijke gemeente werkzaam zijn.

2. Vorming – en deskundigheidsbevordering

Doelgroep	Aantal vormingen	Aantal deelnemers	Aantal uren vorming	deelnemers x uren
mantelzorgers	14	244	28:00	488:00
publiek	3	151	5:30	271:00
vrijwilligers	12	95	21:00	192:00
studenten	18	360	58:00	1156:00
niet- hulpverleners	47	850	112:30	2107:00
hulpverleners	53	1718	152:45	4813:30
totaal	100	2568	265:15	6920:30

In 2013 werden **265 u** vorming gegeven aan **2568 personen** in **100 sessies (6920,5 vormingsuren)**.

Binnen de vorming voor hulpverleners verzorgden wij 11 vormingssessies waarbij het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen organisator was (aan 387 personen, 37,5 u; 740 vormingsuren).

Voor de vormingsaanvragen die wij niet zelf konden opnemen, konden wij in de eerste plaats beroep doen op een aantal met ons verbonden vrije vormingsmedewerkers. Hun prestaties zijn niet in deze lijst opgenomen. Daarnaast zorgden we ook voor een kwaliteitsvolle doorverwijzing.

Focus op enkele van onze vormingen

We kunnen onmogelijk alle vormingen toelichten maar willen er wel enkele uitlichten om de diversiteit van de verschillende doelgroepen en thema's te illustreren.

- Begeleiden van intervisiegroepen referentiepersonen dementie
- Begeleiden van diverse intervisies met hulpverleners/teams uit thuiszorg, residentiële zorg en dagverzorgingscentra
- Diverse vormingen aan verschillende mutualiteiten, dagverzorgingscentra, woon-zorgcentra en thuiszorgdiensten
- Diverse vormingen in het kader van het samenwerkingsproject met Rozemarijn rond jongdementie. Zowel voor professionals als voor mantelzorgers.

Symposium “Over-leven met jongdementie” 26 april 2013

Organisatie samen met het project “Integraal zorgaanbod voor mensen met jongdementie regio Brugge”. Meer dan 200 deelnemers.

Congres Kopenhagen – 30, 31 mei

Sustainable cities. European Foundations Centre. Lezing over “dementievriendelijk Brugge” samen met Koning Boudewijnstichting, gemeente Arnsberg en gemeente York.

Symposium Dementie en empowerment

10 oktober Mechelen - Lamot
Identiteitsondersteunende begeleiding. Dementie als thema van gesprek - 242 deelnemers

Vormingen in het kader van ‘Samen voor een dementievriendelijk Brugge’

Wij bereiken met deze basisvorming groepen uit het ‘middenveld’, lokale dienstencentra en permanente vorming. Om de vraag naar vorming aan te kunnen wordt gewerkt met een pool aan vrije vormingsmedewerkers. Deze vrije vormingsmedewerkers gebruiken dezelfde powerpoint, geven dus dezelfde presentatie en worden door ons gecoacht.

Intense samenwerking met OCMW Brugge

Basisvorming dementie binnen het onthaaltraject voor alle nieuwe medewerkers in de zorg. Vorming ‘Wat kan en wat niet kan: over de fases bij dementie’ voor alle verzorgenden en logistiek personeel van het OCMW.
Intervisie van het team dagverzorging voor personen met dementie.

Contextuele kijk op familiedynamieken voor studenten

Foton werkt vanuit en heeft een sterke deskundigheid op-

gebouwd omtrent het contextueel denkkader. Deze kennis en deskundigheid wordt ook doorgegeven aan studenten en in permanente vorming.

Zo werd op 14 mei 2013 een volledige namiddag verzorgd in het KHBO Brugge voor 80 studenten en op 25 maart vier uur vorming in Katho Roeselare.

Deskundigheidsbevordering Camino

Camino is een gespecialiseerde vrijwilligersdienst voor op-pashulp bij personen met dementie. 160 vrijwilligers bieden oppas aan 180 gezinnen.

Foton geeft vorming aan de vrijwilligers en coacht de coördinatoren m.b.t. de dementieproblematiek in hun ondersteunende opdracht naar de vrijwilligers.

Dit jaar lag de focus op de aandacht voor familieleden van mensen met dementie.

3. Informatie, advies en ondersteuning

3.1. Interventies informatie, advies en ondersteuning

In 2013 verrichtten we 2011 interventies, ten aanzien van 694 verschillende aanmelders.

Het betrof 435 eerste aanmeldingen, 1256 opvolgingen, en 320 ontleenbeurten. Hierin zijn de cijfergegevens van de thuisbegeleiding vervat.

Een opsplitsing van thuisbegeleiding en expertisecentrum toont 1465 interventies thuisbegeleiding en 546 interventies expertisecentrum (226 interventies + 320 ontleenbeurten).

Bij de thuisbegeleiding registreren we 720 interventies met aanmeldingen door een familielid, zijn er 23 interventies waarbij de persoon met dementie zelf de hulpvraag aanbrengt, en zijn er 692 interventies aangebracht door een professionele hulpverlener.

In het geheel van de contacten met familie, 'overheersen' de interventies met vrouwelijke partners (270) en dochters (196). En toch ook 161 contacten met de mannelijke partner. Daar waar gegevens bekend zijn over de persoon met dementie (193), registreren we 12 personen onder de 65 jaar.

Bij het luik expertisecentrum betreft een meerderheid van de contacten deze met professionele hulpverleners (110), zijn er 50 contacten met studenten, 9 met leerkrachten/docenten/vormingswerkers en 37 met familie. De voornaamste hoofdvragen bij *aanmelding* zijn (in die volgorde): communicatie en omgang, informatie over dementie algemeen, ondersteuning, zorgbelasting van de

mantelzorger, input voor vorming, gedragsproblemen, zinvolle activiteiten, thuiszorgondersteunende voorzieningen, jongdementie en diagnostiek.

Bij de **opvolgingen** zijn de voornaamste vragen: ondersteuning; interventies rond jongdementie en in complexe situaties, communicatie en omgang, thuiszorgdiensten, zorgbelasting van de mantelzorger, gedragsproblemen, thuiszorgondersteunende voorzieningen, interventies in de marge van de ontmoetingsgroep, specifieke projecten en initiatieven,...

3.2. Documentatiecentrum

We verwerkten 226 informatie- en adviesvragen

Er waren 154 ontleners (waarvan 79 nieuw). Zij ontleenden samen 989 materialen in 320 ontleenbeurten. Het profiel van de leners: 65 % zijn hulpverleners, 17,5 % studenten, 13,5 % mantelzorgers en vrijwilligers. Veel materialen worden ontleend in functie van vorming.

De focus lag op het invoeren van de collectie in de online catalogus. Daarvoor werken we samen met de collega's van ECD Paradox, ECD brOes en ECD Vlaanderen onder coördinatie van de wetenschappelijk medewerker. De informatie wordt geordend in nieuwe rubrieken en de zoekmogelijkheden worden ondersteund met een vaste trefwoordenlijst. De collectie werd volgens de nieuwe rubrieken opgesteld. Een vrijwilliger van Foton engageert zich in een onschatbaar aantal uren om de collectie opnieuw in te voeren en inhoudelijk te ontsluiten. Van het herinvoeren maken we gebruik om grondig te wieden in de collectie om de actualiteit van de informatie te kunnen waarborgen. Deze dynamische situatie maakt het op dit moment niet zo zinvol om collectiecijfers te presenteren.

4. Ontmoetingshuis

Het ontmoetingshuis dementie biedt een waaier aan laagdrempelige activiteiten die kansen bieden tot ontmoeting. De vrijwilligers-ervaringsdeskundigen zorgen mee voor het onthaal en hebben er aandacht voor dat voldoende één-op-één-contact mogelijk is.

Ontmoetingsgroep voor mensen met dementie

De groep kwam 13 keer samen.

Getuigenissen, muzikaal omkaderd

Ondersteunde communicatie – Chris de Rijdt

Foton: er zit muziek in...

Muziek ontspant... verbindt mensen... spreekt tot ons hart! Elke eerste woensdag van de maand (uitgez. januari, aug.) vullen jonge (en minder jonge) muzikanten het Fotonhuis met wondere klanken. Bij een kopje koffie kan men tot rust komen, genieten van de muziek, elkaar ontmoeten,...

Dit is één van onze populairste formules. Doelpubliek zijn personen met dementie die nog thuis wonen en hun mantelzorger. We geven ook de kans aan groepjes bezoekers van een dagverzorgingscentrum om aan te sluiten.

Fotonkoor

Het koor heeft een enorme ontwikkeling doorgemaakt en is een zeer hechte groep geworden waar mensen elkaar dragen en ondersteunen. Ondertussen heeft het fotonkoor ook een eigen Foton-CD (zie verder). De vrijwilligers blijven een dragende kracht die het fotonkoor mee mogelijk maken.

We zijn betrokken in de stuurgroep van het project "De stem van ons geheugen" i.s.m. Koor&Stem.

13 juli optreden Abingdon Academicals voor het fotonkoor. Dit koor uit Engeland had op de BBC-reportage het Fotonkoor gezien en bood zelf aan om voor hen te komen zingen.

Seizoensvieringen

Paasviering (27 maart), stil moment rond Allerzielen (6 november), kerstviering (18 december).

Kopje Troost

Ook Kopje Troost, een ontmoetingsplek in het Fotonhuis is een laagdrempelige opstap naar de Fotonwerking. Het is een plek waar stilte, schoonheid en eenvoud een plaats krijgen. Men kan er een kopje koffie drinken en/of mensen ontmoeten. Kopje Troost staat open voor iedereen en ook mensen met dementie en hun familie zijn er welkom. Vaak vinden mensen via Kopje Troost de weg naar Foton.

5. Sensibilisering

Contact met delegatie van EFID

Vertegenwoordigers uit Duitsland, Engeland, Frankrijk, Italië, België.

5 en 6 maart 2013.

Besprekingen rond dementievriendelijk Brugge, dementieconsulenten,...

Bezoek aan lokale economie, culturele sector, onderwijssector,...

Kopenhagen. Lezing over dementievriendelijk Brugge. (zie eerder)

Cinéma Lumière

Op 16 september werd door Foton een inleiding gegeven bij de film "Vergeet me niet" van David Sieveking.

Balpenactie en post-it-actie Nico en Elena

Een persoon met dementie en zijn echtgenote verkochten balpenen met foton-logo en contactgegevens ten voordele van de thuisbegeleiding dementie van Foton.

Diverse bezoeken aan het Fotonhuis: enkele voorbeelden

- vrijwilligers dementiepunt Turnhout
- Open school
- huisartsen in opleiding (23 mei 2013)
- Lokale dienstencentra De Condé, 't Cirkant
- HBOV, derde jaar geriatrisch verpleegkunde
- inspiratiedag voor leerlingen verzorgenden van verschillende scholen in West-Vlaanderen

Infostand documentatiecentrum

Op het 8e symposium dementie 'Creativiteit in de zorg, Brugge, 25/10.

Internationale contacten en bezoeken

- Bezoek van Conseil Général Loire Atlantique
- Blijvend contact met diverse instanties van de gemeente York en Arnsberg, met het Frans Productiehuis Aiguemarine, met Alzheimer Nederland, met Geriant,...
- Journaliste van de Yomiru Shimbun (oplage 10 miljoen exemplaren): bezoek van 8 tot 10 juli 2013
- BBC-Breakfast news (bezoek op 15 en 16 februari 2013)

Media

- De activiteiten van het ontmoetingshuis worden bekendgemaakt in de regionale pers (Exit, regionale kranten, lichtkrant,...)
- *Balpen uit dankbaarheid. Expertisecentrum Foton uit Brugge ondersteunt mensen met dementie en hun familieleden*, Kerk en Leven, 09/01/2013

- *Dementievriendelijk Brugge en dementieconsulenten Foton [reportage]*, BBC Breakfast News, 20/02/2013
- *Voor Mekaar – reportage over dementie*, Focus/WTV, 14/02/2013
- *Thuis ouder worden met steun van de stad (Japans-vertaling in het Nederlands)*, Jomiuri Shimbun, 26/08/2013
- *Reportage over de dvd "Klant blijft Koning"*, Radio 2 West-Vlaanderen - Avondpost (nieuwsuitzending + reportage), 30/09/2013
- *Campagne leert winkeliers omgaan met demente klanten. In documentaire tonen vier handelaars het goede voorbeeld*, Het Nieuwsblad, 01/10/2013
- *Project rond dementie dingt mee in wedstrijd New York*, Het Laatste Nieuws, 01/10/2013
- *Inzetten op dementievriendelijkheid. Stad dingt mee naar Amerikaanse prijs met Klant Blijft Koning*, Het Brugsch Handelsblad, 04/10/2013
- *Soroptimist steunt strijd tegen dementie*, Het Brugsch Handelsblad, 01/11/2013

6. Concept en methodiekontwikkeling

Dementieconsulent

Overleg met RAAK-project (ism Lucas)

Internationale uitwisseling tussen Canada, Nederland en België rond casemanagement dementie, dementieconsulentie.

Bijeenkomst in Zwolle op 30 september en 1 oktober. Workshops over dementieconsulenten.

Diverse contacten met Lucas omtrent dementieconsulenten.

Personen met jongdementie. Project met WZC Regina Coeli

Voor mensen met jongdementie (personen bij wie de diagnose gesteld wordt vóór de leeftijd van 65 jaar) bestond er tot voor kort enkel de werking van het expertisecentrum en de thuisbegeleidingsdienst dementie van Foton. Het project 'Integraal zorgaanbod voor mensen met jongdementie in de Brugse regio', goedgekeurd door het RIZIV, wordt verder ontwikkeld en uitgebouwd. Concreet betekent dit project een verdere samenwerking tussen de eerstelijnsgezondheidsdiensten en de geheugenklinieken voor een snellere herkenning en diagnosestelling. Daarnaast is er het informatieve en ondersteunende aanbod van Foton en de samenwerking met de thuisverplegingsdienst Cura. Het dagverzorgingscentrum, 'Rozemarijn' opgericht door het woon- en zorgcentrum Regina Coeli is ondertussen een vaste waarde en grote troef geworden in het Brugse dementie-landschap.

Diverse vormingen met professionelen en bijeenkomsten met mantelzorgers, ook kinderen en jongeren, vonden plaats.

Cognitieve revalidatie met geheugenklinieken

Er waren 13 teamvergaderingen.

Vermissingsproject

De werkgroep thuiszorg en vermissing kwam drie keer samen: 8 maart, 2 september en 17 oktober.

De aandacht ging uit naar hoe het protocol en de identificatie integreren in de thuiszorg.

Niet-pluifase

Er gebeurde een actieve verkenning van de werkbaarheid van twee niet-pluisindexen in de thuiszorg bij verzorgenden. Op basis van de feedback wordt op Vlaams niveau geijverd voor een eenvormig en werkbaar instrument dat de pluspunten van beide instrumenten integreert en de minpunten eruit haalt.

Samen voor een dementievriendelijk Brugge!

Bezoek EFID-delegatie (5,6 maart) zie eerder

Vermissingsproject Brugge

Het vermissingsproject is operationeel in de woon- en zorgcentra en momenteel wordt de implementatie in de thuiszorg voorbereid. Korpschef Van Nuffel staat 100% achter dit project en stond ondertussen pers uit Frankrijk, Engeland en Japan te woord hierover. (zie ook eerder vermissingsproject)

Diverse contacten met burgemeester en schepenen in functie van onder meer buitenlandse bezoekers, aanvraagdossier Bloomberg Award.

Website 'Samen voor een dementievriendelijk Brugge!'

<http://www.dementievriendelijkbrugge.be>. De website is uitgegroeid tot één van de belangrijkste communicatiemiddelen van de actie.

De site had in 2013 **28.032 unieke bezoekers**.

Dementiewijzer

Het concept van de dementiewijzer werd overgenomen door andere gemeenten.

De 7000 dementiewijzers vonden zeer gericht hun weg tot bij de mantelzorgers.

Herdruk is voorzien als we financiering gevonden hebben.

Vormingsaanbod voor socioculturele verenigingen, lokale dienstencentra en andere

Om een antwoord te kunnen bieden op vele mogelijke vormingsaanvragen werken we samen met mensen uit het werkveld die in de regio Brugge basisvorming over demencie willen geven.

Unieke DVD 'Klant blijft koning' brengt dementievriendelijke handelaars in beeld

Gezien de ruwe versie van het filmpje dat we eind 2012 maakten ons inziens net het omgekeerde zou bereiken van hetgeen we feitelijk beoogden, hebben we beslist om met een nieuw productieteam opnieuw te beginnen. Dit zorgde uiteraard voor een serieuze vertraging in onze planning maar wel voor een zeer goed resultaat volledig in de lijn van wat we vooropgesteld hadden.

Op maandag 30 september 2013 werd de film officieel voorgesteld aan pers en publiek.

De documentaire 'Klant blijft Koning' kadert binnen het project 'Samen voor een dementievriendelijk Brugge' (als antwoord op een projectoproep van de Koning Boudewijnstichting) en binnen de acties van de beeldvormingscampagne "vergeet demencie, onthou mens" (www.onthoumens.be).

'Klant blijft Koning' vertelt in vier korte, levensechte verhalen wat handelaars en winkeliers kunnen betekenen voor mensen met demencie én hun omgeving. De personen met demencie in de film blijven hun vertrouwde zaak bezoeken dankzij handelaars en winkeliers die demencievriendelijk met hen omgaan.

Ivan blijft trouw aan zijn café bezoeken waar hij altijd zijn middagpauze nam met zijn vertrouwde limonade.

Christiane gaat nog steeds naar haar vaste kapster die met haar graag ook over haar verleden praat. Met een hulpbriefje gaat **Frans** naar de apotheek zijn medicijnen halen. **Nico** haalt nog elke dag zijn krant en heeft wat moeite met het vinden van zijn geld. Met zijn charme en vindingrijkheid slaat hij zich er doorheen.

'Klant blijft koning' toont wat een dementievriendelijke lokale economie kan betekenen en brengt de relatie van de handelaar met de persoon met demencie in beeld. De film nodigt handelaars, winkeliers en horeca-uitbaters uit om de raamsticker van de geknoopte zakdoek in hun zaak aan te brengen als teken van solidariteit. De film situeert zich in Brugge maar is inspirerend voor elke gemeente in België, Europa en wereldwijd. Hij is daarom ondertiteld in het Nederlands, Engels, Frans en Duits. Hij duurt 20 minuten.

De film is een realisatie van Foton, regionaal expertisecentrum demencie en van Familiezorg West-Vlaanderen vzw.

Solidariteitslogo

Een knoop in je zakdoek leggen om iets niet te vergeten. Iedereen doet het. Niet alleen mensen met demencie. Precies daarom kozen we deze afbeelding als symbool voor een dementievriendelijk Brugge. Brugge, waar mensen die veel vergeten niet vergeten worden. Handelaars, winkeliers, de dienstensector en horeca-uitbaters worden uitgenodigd om de raamsticker van de geknoopte zakdoek in hun zaak aan te brengen als teken van solidariteit. Door dit logo op het raam of voordeur te kleven, geeft de handelaar te kennen dat mensen met demencie en hun familie welkom zijn in hun zaak en dat ze kunnen rekenen op een warme, betrokken dienstverlening. Het idee groeit om de geknoopte zakdoek als internationaal solidariteitslogo voor demencie te erkennen. In 2014 wordt aan de hand van de DVD een vorming voorzien voor de actoren uit de lokale economie.

7. Studie/eigen vorming

Er werden 22 vormingen gevolgd door de medewerkers van Foton (271,5 personeelsuren).

9

Meander

expertisecentrum dementie
Oost-Vlaanderen

Kerkstraat 115
9200 Dendermonde
t 052 26 28 23
meander@dementie.be

Interne organisatie

Directie

Erik Huyghe, waarnemend secretaris OCMW Dendermonde tot 1/06/2013

Katrien Aerts, secretaris OCMW Dendermonde vanaf 1/06/2013

Consulenten

Annemie Van Neck: ergotherapeute, werkt 4/5 in ECD Meander

Tanja Everaert: verpleegkundige, contextueel hulpverlener, DCM gebruiker, werkt 4/5 in ECD Meander

Stefanie Janssens: bachelor toegepaste psychologie, werkt 4/5 bij ECD Meander van 1/09/13 tot 31/12/13

Alice Akuzineza, administratief medewerker in kader van sociale tewerkstelling vanaf 1/10/13

Vrijwilligers

André Pauwels: helpt bij administratieve taken, houdt het documentatiecentrum bij.

Stuurgroep

De stuurgroep heeft een vaste plaats binnen de werking. We verwachten enerzijds dat zij ons bevragen vanuit de noden en behoeften uit hun werkveld en dat zij anderzijds onze werking en ons aanbod ondersteunen en kritisch bekijken en dat ze dit helpen uitdragen naar hun werkveld. De intentie om 3x per jaar te vergaderen werd behouden.

Leden van de stuurgroep

Dr. Y. Van Wonterghem, Internist-geriater AZ Sint Blasius

Rita De Zutter, Stagecoördinator TI St Carolus

Karine Van Landeghem, Directeur WZC Wissekerke, lid Dotzorg

Patricia Lebeer, Thuishulp Bond Moyson Oost-Vlaanderen

Kathleen Cami, CM Waas en Dender

Veerle Verleysen, hoofdverpleegkundige WZC Sint-Job OCMW Aalst

Paul Van Marcke, Zelfstandig thuisverpleegkundige, Voorzitter Kring Vlaamse Beroepsvereniging Zelfstandig Verpleegkundigen regio Groot-Dendermonde

Dr. P. Vandeweghe, Huisarts en CRA WZC Ter Veldeken Lebbeke

Carlos Thysebaert, Directeur WZC Avondzon Erpe Mere

Erik Huyghe, wnd secretaris en beleidsverantwoordelijke ECD Meander

Katrien Aerts, secretaris OCMW Dendermonde sinds 01/06/2013

Annemie Van Neck, medewerker ECD Meander

Tanja Everaert, medewerker ECD Meander

1. Toetsing aan de resultaatsgebieden

1.1. Informatieverstrekking

ECD Meander werkt samen met de **Praatcafés Dementie** in Aalst, Waasland, Dendermonde en Geraardsbergen. We geven de groepen logistieke ondersteuning, maar trachten ook regelmatig aanwezig te zijn op de praatcafé avonden, als spreker of als gespreksbegeleider. Jaarlijks organiseren ECD Paradox en ECD Meander samen een provinciaal overlegmoment voor de praatcafés. Op 19 november vierde het Praatcafé van Dendermonde zijn 5-jarig bestaan met het toneelstuk 'hoofd vol mist'. We konden rekenen op 125 geïnteresseerden.

ECD Meander beschikt over een beperkte **bibliotheek**. Zo kunnen we onmiddellijk inspelen op themagebonden vragen van professionele hulpverleners en/of familieleden. Jaarlijks wordt de bibliotheek in beperkte mate aangevuld met nieuwe boeken die aansluiten bij eerder gekregen hulpvragen of geboden vormingen.

Verschillende **scholen** die een opleiding voor zorgkundigen aanbieden, deden beroep op ECD Meander voor info over de specifieke zorg voor mensen met dementie en over de rol en taak hierin van het expertisecentrum. Het betreft KAHO Sint Lieven campus Sint-Niklaas, Sint-Augustinusinstituut Aalst, VHTI Dendermonde en DVM Aalst. Zoals de voorbije drie jaar verzorgden we ook in 2013 in het Sint-Jozef college van Aalst twee vormingsnamiddagen voor alle zesdejaarsstudenten ter voorbereiding van hun sociale stage.

Socio-culturele verenigingen

Er werden infoavonden gegeven voor o.a. KVLV, Regionale Dienstencentra, Gemeentelijke Welzijnsraden en Seniorenraden.

1.2. Sensibilisering

ECD Meander verstuurde in het voor- en najaar een eigen **nieuwsbrief** naar alle contactadressen. We lichten via deze weg onze werking toe en nodigen geïnteresseerden uit op activiteiten die we organiseren.

Op elke vorming of activiteit geven we aan de aanwezigen folders van onze eigen werking, maar ook het kaartje van de website www.omgaanmetdementie.be.

'Dendermonde, dementievriendelijke stad'

Dendermonde kreeg van de Koning Boudewijnstichting in 2009 een erkenning voor het ingediende project: "Dendermonde, dementievriendelijke Stad". Dit project wil in de eerste plaats dementie bespreekbaar maken in de samenleving. Om op te vangen dat mensen met dementie soms geruisloos uit het verenigingsleven stappen en onopvallend geïsoleerd raken, beoogt het project verschillende acties:

- Ondanks dat een nieuwe projectaanvraag geweigerd werd, proberen de LDC van het OCMW samen met ECD Meander dit project toch verder te zetten. De durf van mensen met dementie om toch deel te nemen aan het reguliere aanbod is opvallend gestegen. Dit resultaat overstijgt de verwachtingen.
- Mensen met dementie kregen ondersteuning van een **buddy**. De buddy's kwamen vier keer samen in een interviewmoment. Er zijn momenteel zes buddy's zeer gemotiveerd en actief betrokken bij het project. De betrokken buddy's voelen zich meer zelfzeker in hun omgang met deze mensen. Wat oorspronkelijk een 'opdracht' leek, is nu meer 'genieten'.
- In het kader van dementievriendelijk Dendermonde trachten we in 2013 vooral andere doelgroepen te bereiken. De focus lag nu vooral op **handelaars** en de dienstverlenende sector. 238 handelaars kregen een mail waarin een situatie werd geschetst omtrent een

(fictieve) confrontatie met een persoon met dementie in hun zaak. Er werd hen om een reactie gevraagd. In een antwoord op hun reactie stuurden we een paar tips en tegelijkertijd ook een nieuwe situatieschets. We stuurden met tussentijd van telkens drie weken vijf situaties naar alle handelaars. 34 handelaars reageerden, sommigen 1 keer, anderen zeer trouw. In totaal kregen we 72 reacties.

- Met gepaste trots ontvingen de deelnemende handelaars, in aanwezigheid van de pers en de schepen van middenstand, een award: de geknoopte zakdoek in keramiek gerealiseerd door het keramiekatelier van LDC Zilverpand.
- Het schildersatelier van LDC Zonnebloem werkte aan een reeks **kunstwerken** waarin iedere kunstenaar zijn visie op dementie weergeeft. De kunstwerken werden geëxposeerd in de verschillende dienstencentra van Dendermonde, in de Stedelijke Bibliotheek en in AZ Sint-Blasius. In een latere fase komen de kunstwerken in de etalages van de winkeliers.
- De **scholenkoffer** met objecten om dementie bespreekbaar te maken bij 12 jarigen werd terug gepromoot. ECD Meander stuurde het aanbod naar alle lagere scholen uit de regio.
- In het najaar deden we een oproep om te starten met een **contactkoor**: een koor waarin mensen met dementie en begeleiders samen zingen. Dit koor repeteert sinds 1 oktober tweemaal per maand onder leiding van Yana Smit, psychologe en muzikante. Er kwamen een dertig-tal zangers uit WZC Aymonshof en WZC Mariatroon en twee mensen met dementie die thuis wonen en samen met hun partner en een paar vrienden enthousiast deelnemen.

'Sint-Niklaas, dementievriendelijke stad'

In het najaar van 2012 kreeg Sint-Niklaas deze erkenning. In nauwe samenwerking met ECD Meander vonden een aantal sensibiliserende en vormende activiteiten plaats. Er werden vormingen georganiseerd voor politie en stadspersoneel. Eind oktober stond er in het Waasland shoppingcentrum een tentoonstelling om het brede publiek te sensibiliseren.

De tentoonstelling 'dementie uit de mist' werd in de loop van 2013 opgesteld op verschillende locaties: bibliotheek van Buggenhout, Lebbeke en Haaltert en in de Lokale Dienstencentra van Dendermonde,

VZW SEN organiseerde in samenwerking met SEL een **ontmoetingsbeurs** voor professionals rond het thema 'ouderen met een beperking'. ECD Meander verzorgde samen met ECD Vlaanderen een infostand op deze beurs en gaf ook een workshop omtrent de problematiek dementie en verstandelijke beperking.

Op 17 maart werkte ECD Meander mee aan de '**dag van de zorg**'. Beide medewerkers verzorgden infosessies in Familiehulp Gent en OCMW Beveren.

ECD Meander werkte mee aan de **wereldddag dementie** op 14 september, georganiseerd door de Alzheimer Liga.

ECD Meander werkte mee aan het congres '**dementie en empowerment**' georganiseerd door ECD Vlaanderen. Een medewerker interviewde een deelnemer van de ontmoetingsgroep voor mensen met dementie.

De sensibiliserende activiteiten zijn vaak overlappend met het resultaatgebied informatie. Vooral onze zichtbare aanwezigheid op beurzen, praatavonden en het verspreiden van de folders beschouwen we, naast het informatieve aspect, als een sensibiliserende actie.

1.3. Adviesverstrekking

We ontvangen de meeste **individuele hulpvragen** telefonisch of via mail. De beide consulentes zorgen afwisselend voor een 5-daagse telefoonpermanentie. Regelmatig vragen mantelzorgers een individueel gesprek.

We geven advies aan **professionelen** omdat het niet alleen helpend kan zijn in de betreffende situatie, maar ook deskundigheidsbevorderend werkt.

ECD Meander begeleidde verschillende studenten in hun zoektocht naar passende informatie voor projecten en eindwerken.

Zorgcoördinatoren nodigen regelmatig een medewerker van ECD Meander uit op een **zorgoverleg**.

Een medewerker van ECD Meander zit in de **stuurgroep van de Alzheimer Liga** regio Dendermonde. Samen werken we een jaarprogramma uit met als doel een meerwaarde te bieden aan mantelzorgers voor personen met dementie. Mantelzorgers, die bij het ECD voor advies terecht komen, worden doorverwezen naar de familiegroepen in de regio.

ECD Meander werkt nauw samen met de **geheugenrevalidatie** van het AZ St-Blasius. In het revalidatieproject wordt er een consultatie voorzien waar een medewerker van het ECD de werking van ECD Meander toelicht. Op deze manier hopen we drempelverlagend te werken in het kader van adviesverstrekking, na het jaartraject dat de persoon met dementie samen met de mantelzorger volgt binnen de geheugenrevalidatie

1.4. Deskundigheidsbevordering

Het aantal vormingsuren is met ¼ gestegen ten opzichte van het vorige jaar: 480 uur.

Op vraag van de residentiële voorzieningen en thuiszorgdiensten, werden verschillende **vormingen op maat** georganiseerd: onderdompeling in de wereld van dementie, belevingswereld en omgaan met gedrags- en stemmingsstoornissen, stilstaan bij zinvolle activiteiten, communicatie met mensen met dementie, dementie en palliatieve zorg, goed communiceren met familieleden, zorgen voor jezelf en intervisie waren de meest gevraagde thema's.

Tussen april en november waren er **vier dialogen** rond dementie. De dialogen zijn korte vormingsmomenten (12u-14u), waarbij na een inleiding de deelnemers actief ideeën uitwisselen. Er wordt hierbij gebruik gemaakt van verschillende methodieken om de discussie te begeleiden. Bij elke dialoog waren er tussen de 25 en 30 deelnemers. Er was een algemeen positieve evaluatie zowel wat de formule betreft als de inhoud.

In het najaar 2013 startte een nieuwe reeks van 4 **terugkomdagen** voor reeds afgestudeerde referentiepersonen. Er waren 12 deelnemers.

Er startte ook een reeks **terugkomdagen voor gevorderden**, referentiepersonen die vorig jaar reeds een reeks terugkomdagen volgden. Hier hebben we 11 deelnemers.

Vier woonzorgcentra deden beroep op ECD Meander voor de '**Onderdompeling** in de wereld van dementie'. Eén organisatie schreef in voor de vierdaagse **training in het omgaan met mensen met dementie**. Deze formule wordt aan de woonzorgcentra in de private sector aangeboden met ondersteuning van Fe-Bi. ECD Meander treedt op als lesgever.

In het voorjaar liep in Dendermonde de **opleiding Referentiepersoon Dementie**. We begeleidten 27 professionele medewerkers in de opleiding. Beide consulentes verzorgden ook enkele basisdagen zowel in Dendermonde als in de opleidingen op de andere locaties in Vlaanderen. Wegens een lange wachtlijst van kandidaten was er in het najaar, in samenwerking met ECD Paradox, een extra opleiding voor 26 cursisten.

In mei werkte een medewerker mee aan de **tweedaagse vorming** voor **maatschappelijk werkers** van de CM te Gent.

In juni gaf een medewerker samen met Hilde Vermeiren van Anahata de **2-daagse** vorming omtrent **persoonsgerichte zorg** in Antwerpen.

In het najaar gaf een medewerker samen met een medewerker van het palliatief netwerk de vorming '**zorg voor het levenseinde bij personen met dementie**'.

Op 21/09 organiseerden we samen met ECD Paradox en in samenwerking met het provinciebestuur een **symposium voor huisartsen: 'dementie, meer dan Alzheimer'** rond atypische vormen van dementie.

In 2013 begeleidde ECD Meander een **stagiaire** toegepaste psychologie van de Lessius Hogeschool Antwerpen.

Dementia Care Mapping (DCM)

Een medewerker van ECD Meander volgde de cursus advanced user DCM. Binnen de eigen voorziening van het OCMW Dendermonde startte zij een traject omtrent DCM. Er werden verschillende infosessies georganiseerd voor alle medewerkers uit het WZC Aymonshof en voor geïnteresseerde familieleden van bewoners van de afdeling Oase en Utopia. In augustus en september volgde er een mapping op beide afdelingen. Het feedbackverslag werd op verschillende momenten toegelicht aan de personeelsgroep. Met dit initiatief hopen we deskundigheidsbevorderend te werken in het kader van persoonsgerichte zorg voor mensen met dementie in de WZC van OCMW Dendermonde.

Video interactie training in WZC Hof Ter Boonwijk

Een medewerker volgde opleidingen betreffende het gebruik van video interactie als vormingsmethodiek. Deze methode werd bij wijze van stage gebruikt in WZC Hof Ter Boonwijk (OCMW Dendermonde). Er was een infosessie voor alle personeelsleden, er waren verschillende opnamemomenten met achteraf individuele bespreking van de sterke punten en de werkpunten. Met de werkgroep dementie werd bekeken op welke manier de werkpunten opvolging konden krijgen.

1.5. Concept en methodiekstudie

In 2013 investeerde ECD Meander in een **samenwerking met het palliatief netwerk Dendermonde- Ninove**. We lieten ons voor deze samenwerking inspireren door een document van Villers in Nederland waar er reeds gelijkaardige samenwerkingsovereenkomsten zijn.

Samen met het palliatief netwerk werd er een vorming uitgewerkt 'Zorg voor het levenseinde bij mensen met dementie' waar WZC's, LDS's en Socio-Culturele verenigingen beroep op kunnen doen. De samenwerking resulteerde in een mooie complementariteit die verder zal uitgebouwd worden in 2014.

Het concept van de **ontmoetingsgroep voor personen met een beginnende dementie** ging in 2013 maandelijks verder. Momenteel zijn er 8 vaste deelnemers. Deze geven aan dat de ontmoetingsgroep zeer ondersteunend werkt.

De consultants volgden in 2013 **ondersteunende vormingen**:

- Studiedag rond muziek van Carlos in Gent
- Intervisie tweedaagse in Antwerpen
- Internationaal Congres rond dementie en empowerment in Mechelen
- Congres ouder worden en persoonlijkheid in Leuven
- VIB opleiding in Leuven
- Zorg voor de hulpverlener te Aalst

Een medewerker nam in het kader van de dementievriendelijke gemeenten 3 keer deel aan het **Lerend netwerk** georganiseerd door **VVSG**.

In 2013 bleef ECD Meander samenwerken met de **werkgroep dementie van 't Punt**, thuiszorgorganisatie van het OCMW Sint-Niklaas.

We organiseerden samen met ECD Paradox twee maal een **discussieforum voor referentiepersonen dementie**. Referentiepersonen dementie met een Riziv-erkenning ontmoeten elkaar hier in een intervisiegesprek met de bedoeling hun functieprofiel te concretiseren en mogelijks bij te sturen.

Samen met het palliatief netwerk organiseerden we een **discussieforum voor Referentie Personen Palliatieve Zorg en Referentiepersonen Dementie** uit het Arrondissement Dendermonde. We brachten het onderwerp 'kantelmoment voor de persoon met dementie naar een palliatieve fase' en 'detecteren van pijn'.

1.6. Signaalfunctie

Ook in 2013 was er een **overleg op provinciaal** niveau van de verschillende Praatcafés Dementie. In dit overleg werden de knelpunten en positieve ervaringen besproken. De verschillende groepen bevraagden bevragen elkaar zodat de kwaliteit bewaakt blijft. De provinciale overheid zorgde voor logistieke ondersteuning van de praatcafés.

ECD Meander zetelde in de verschillende **SEL** groepen binnen zijn regio. Dat was een sterk hulpmiddel bij de netwerkvorming.

1.7 Loyaliteit en samenwerking tussen de 9 regionale ECD's en ECD Vlaanderen vzw

De Raad van Bestuur werd opgevolgd door onze beleidsverantwoordelijke Erik Huyghe wvd OCMW secreta-

ris. Vanaf 1/06 werd Erik Huyghe vervangen door Katrien Aerts, OCMW secretaris.

De consulente, Tanja Everaert, nam deel aan de VTO-werkgroep.

Beide consultants leverden een bijdrage aan het werkboek: 'Dementie, van begrijpen naar begeleiden', een Politeia uitgave.

Driemaandelijks is er een overleg met de collega's van ECD Paradox om de werking op mekaar af te stemmen.

Beide consultants nemen ook, indien mogelijk, deel aan het medewerkersoverleg en de jaarlijkse studiedag van ECD Vlaanderen.

2. Besluit

Meer en meer merken we een zekere continuïteit in de activiteiten van ECD Meander. De praatcafés, de ontmoetings-

groep, werkgroep 't Punt Sint-Niklaas,...het blijken geen eendagsvliegen te zijn. Het blijvende succes durven we in alle bescheidenheid toch te zien als teken van kwaliteit.

Uit de stijgende vormingsvraag blijkt dat de zorgsector zich bewust is van de noodzaak van blijvend leren. Goede zorg aan mensen met dementie is pas mogelijk met degelijk gespecialiseerd opgeleid personeel en voldoende geïnformeerde mantelzorgers. Mensen opleiden werkt emancipatorisch en maakt hen zodoende sterker om de uitdagingen in het omgaan met mensen met dementie zelfstandig en professioneel aan te pakken.

ECD Meander investeert graag in opleiding, maar wil ook klaar staan voor zij die begeleiding en ondersteuning nodig hebben.

Uit alle contacten met professionelen, mantelzorgers en anderen blijkt dat het taboe doorbreken en werken aan een genuanceerde beeldvorming een blijvende opdracht is.

Memo

expertisecentrum dementie
Vlaams-Brabant

Wingerdstraat 14 – 3000 Leuven
t 016 50 29 06 – f 016 20 44 45
memo@dementie.be

Interne organisatie

Directie

Rudiger De Belie

Medewerkers

Regio Leuven

Annemie Janssens, deeltijds (1/2^e) consulente, psychologe.

Stien Claus, deeltijds (1/2^e) consulente, maatschappelijk werker.

Stefanie Meeuws, deeltijds (1/2^e) consulente, ergotherapeut.

Steunpunt Halle-Vilvoorde

Jasmijn Driegelinck, deeltijds (4/5^e) consulente, psychologe.

Veerle Derijcke, deeltijds (1/5^e) consulente, maatschappelijk werker.

Interne overlegmomenten

Er vonden op regelmatige tijdstippen vergaderingen plaats met de directie van Memo namelijk op 24/01, 21/03, 20/06, 22/10, 14/11 en 12/12. Aansluitend vond er meestal een intern werkoverleg plaats met de werknemers. De medewerkers van Memo in Leuven en Heikruis hebben daarnaast ook wekelijks een overlegmoment.

1. Informatieverstrekking

- In 2013 beantwoordde Memo 1066 vragen naar informatie over diverse aspecten van dementie.
- Memonews Nieuwsflits: Memo verzond in 2013 4 elektronische nieuwsbrieven: in maart, juni, september en november. Op die manier informeerden we alle professionals en geïnteresseerden in de provincie blijvend over onze activiteiten. Er schreven zich steeds meer mensen spontaan in op deze nieuwsbrief.
- Website ecdmemo.be: Om de werking van ons centrum nog meer bekend te maken, kozen we ervoor om een eigen website op te zetten. Op www.ecdmemo.be kan iedereen vanaf eind juni 2008 een blik werpen op onze werking, onze lokale vormingen en praatcafés opzoeken, online ons boeken- en DVD-bestand raadplegen.
- Documentatiecentrum: De uitbouw van het documentatiecentrum werd volledig afgewerkt. In het documentatiecentrum in Memo Leuven kan men nu 288 boeken en 53 DVD/video's ontlenuen. Ook in het steunpunt van Memo te Heikruis kunnen een 50-tal boeken en tijdschriften en een 20-tal DVD's of video's ontleend worden. Men kan al het uitleenmateriaal online raadplegen op de website www.ecdmemo.be.
- In 2013 waren er in totaal 109 bezoekers die 177 boeken, 49 DVD's, 4 spelmaterialen en 6 banners ontleenden.
- Vanaf maart 2013 zijn er twee vrijwilligers actief in het documentatiecentrum. Zij ondersteunen bij ontlening van boeken, maken boekbesprekingen en hebben een inbreng in de nieuwsbrief.

▲ Documentaire 'Vergeet me niet'

- In het kader van een internationaal documentaire festival in Leuven (DOCVILLE) maakte Memo op 5 mei kennis met een mooie documentaire 'Vergeet me niet' van David Sieveking. I.s.m. initiatiefnemer vzw Fonk en project 'dementievriendelijk Leuven' organiseerden we tussen 12 en 23 september een aantal voorstellingen voor het Leuvense publiek, soms gevolgd door een nabespreking met informatie over het Leuvense project 'Vergeten naar buiten te komen'. Memo informeerde ook de andere ECD's en ECD Vlaanderen over deze mooi documentaire. Vanaf december kwam de DVD op de markt. Dankzij een extra gift van de provincie Vlaams-Brabant (ikv Music For Life) kregen de partners van de Leuvense praatcafés de film gratis onder de kerstboom. Memo plant een vormingsaanbod voor professionals rond nabespreking van deze film begin 2014.

http://www.youtube.com/watch?v=PWu90w_YG5A

- Praatcafés dementie: In 2013 werden op 14 verschillende locaties in onze provincie praatcafés dementie georganiseerd, namelijk in Aarschot, Affligem, Asse, Diest, Dilbeek, Druivensteek, Grimbergen, Kapelle-op-den-Bos, Londerzeel, Wolveterm/Meise, Haacht, Heikruis, Leuven, Sint-Pieters-Leeuw, Tielt Winge, Tienen en Zaventem. Op deze manier vonden er in 2013 in totaal 69 praatcafés dementie plaats, die door Memo werden ondersteund. Telkens waren er tussen de 20 en 80 familieleden en geïnteresseerden aanwezig. Daarnaast organiseerde Memo opnieuw vijf praatcafés jongdementie in Leuven, speciaal gericht naar familieleden van personen met jongdementie. Ook een aantal personen met jongdementie zelf namen hieraan deel. In 2013 werd het draaiboek volledig herschreven ter opstart van het praatcafé dementie 2014.
- Huiskrant van WZC De Wingerd en WZC Mater Dei: Memo heeft een vaste rubriek in beide huiskranten.

- Memo neemt regelmatig deel aan de vergaderingen van de lokale SEL-werkgroep LSW Pajottenland en werkt met hen samen ikv de praatcafés dementie Halle-Vilvoorde. In het arrondissement Leuven neemt Memo deel aan de Algemene vergaderingen van GOAL. Er was een vergadering op 3 mei en 5 december. Memo nam actief deel aan een aantal bijeenkomsten SEL zorgoverleg rond mensen met dementie die thuis wonen.
- Overleg en vorming omtrent HEKLA project binnen de provincie: in 2013 hadden volgende politiezones interesse in het HEKLA project en werden deze ook verder geïnformeerd: PZ Hoegaarden Tienen, PZ TARL. In juni vond er een algemene vorming plaats over dementie en dringende hulpverlening voor alle politiediensten, ambulanciers en brandweerlui. Dit ging door in het PIVO te Asse. In september vond dezelfde vorming plaats voor de politiezone Leuven.

2. Uitbouwen van een informatie- en adviesfunctie aan mantelzorgers en betrokkenen rond cliëntsituaties

- In 2013 heeft Memo 100 consulten beantwoord van zorgvragers, die specifiek nood hadden aan advies en/of ondersteuning en doorverwijzing. Bij Memo Leuven kwamen veel hulpvragen rond jongdementie, namelijk 129 in 2013.
- Samenwerking met de Vlaamse Alzheimer Liga: ook in 2013 organiseerde de Vlaamse Alzheimer Liga en CGG Vlaams-Brabant Oost opnieuw een familiegroep. Er werden 4 bijeenkomsten georganiseerd in de nieuwe lokalen van het CGGZ aan de Vaart in Leuven. Memo maakte de bijeenkomsten mee bekend.
- Heikruis: in 2013 vonden er 6 bijeenkomsten plaats van de familiegroep. De familiegroep telt een twintigtal vaste leden. De bijeenkomsten gingen telkens over een bepaald thema ivm dementie en werden voorbereid door een kerngroep. Memo was steeds aanwezig op deze bijeenkomsten en begeleidde af en toe ook inhoudelijk een thema. Memo maakt eveneens deel uit van de kerngroep.
- Melsbroek: de familiegroep in Melsbroek is ondertussen aan zijn 2de jaargang toe. Memo maakte het jaarprogramma mee bekend, o.a. via de website en de elektronische nieuwsbrief.
- Infobrochure 'Dementie, u staat er niet alleen voor' ism de provincie Vlaams-Brabant: in juni 2013 werd de brochure 'Dementie. U staat er niet alleen voor.' toegestuurd aan alle apothekers in Vlaams-Brabant, vanuit de Cel Ouderen, Provincie Vlaams-Brabant. Via een affiche met telefoonnummer en e-mail adres of een flyer konden bezoekers aan de apotheek deze brochure gratis bestellen bij de provincie Vlaams-Brabant. Dit project was een samenwerking tussen BAF (Vlaamse Apothekersvereniging) Vlaams-Brabant, Provincie Vlaams-Brabant en Memo. In de toekomst zal de brochure verder verspreid worden via de huisartsen en de mutualiteiten.
- Bijeenkomsten referentiepersonen dementie voor WZN Dijleland: in 2013 werden er 2 bijeenkomsten georganiseerd voor de referentiepersonen dementie van het woonzorgnet Dijleland. Hier kwamen casussen aan bod en vernieuwende thema's over dementie.
- Digitale sociale kaart dementie ism de provincie: samen met het ontwikkelen en ter beschikking stellen van de infobrochure 'Dementie, u staat er niet alleen voor', werd een digitale sociale kaart met alle organisaties en diensten voor personen met dementie uitgewerkt en online gepresenteerd. Het webadres is www.vlaamsbrabant.be/wegwijsdementie.

be/wegwijsdementie. Hier vindt men per arrondissement een overzicht van alle diagnosecentra, diensten voor informatie en ondersteuning, diensten in de thuiszorg en informatie over de residentiële zorg. Men kan eveneens per gemeente opzoeken welke specifieke organisaties, hulpmiddelen, tegemoetkomingen en diensten er zijn. Deze website is een afgeleide van de bestaande sociale kaart van de provincie Vlaams-Brabant en wordt door hen beheerd.

- Gezamenlijk aanbod psychosociale ondersteuning bij dementie : CGG PassAnt nam het initiatief om het volledige aanbod psychosociale ondersteuning in de regio Leuven in kaart te brengen en op een overzichtelijke en laagdrempelige manier bekend te maken aan iedereen in de regio dmv een folder.
- Bewonersbespreking WZC Mater Dei: Memo wordt af en toe gevraagd om advies te geven bij bepaalde bewonersbesprekingen in het WZC Mater Dei te Heikruis.

3. Sensibilisering

- Dementievriendelijke gemeente Bierbeek: Bierbeek sloot zich aan bij de lokale werkgroep Leuven voor de organisatie van een praatcafé dementie. Op donderdag 17 oktober nodigden ze Leen Persijn uit met de voorstelling 'Mist. Mijn moeder en ik' en bereikten 80 geïnteresseerden. Dit was een organisatie van de Seniorenadviesraad, OCMW Bierbeek en Memo. Vrijwilligers van de Seniorenadviesraad engageerden zich in het gloednieuwe WZC d' Eycken brug, dat open ging in september 2013.
- Dementievriendelijke gemeente Leuven: het project 'Vergeten naar buiten te komen' is een initiatief van het OCMW Leuven ism een aantal lokale partners mn. Stad Leuven, 30 cc, CGG PassAnt en ECD Memo. Die werken samen in een stuurgroep, waarvan Memo actief lid is. Naast het toeleiden van kandidaat-deelnemers aan het project was Memo vooral actief in het mee-organiseren van de vertoningen en nabesprekingen van het toneelstuk 'Oblivium' (Theaterfactorij). Er gingen acht voorstellingen door in het Dormitorium van 30CC te Leuven tussen 15 en 24 januari 2013. Op 16, 22 en 24 januari 2013 was er een nabespreking van het toneelstuk, oa. met de acteurs en regisseur. Er was ook een uitgebreide infostand opgesteld. Dit was een mooie samenwerking tussen project 'Vergeten naar buiten te komen' en op 18 en 26 november werden nog eens 4 voorstellingen van Oblivium georganiseerd vanuit het project dementie vriendelijke gemeente, vooral bedoeld als bijscholing voor professionals uit thuiszorg en residentiële zorg. Deze gingen door in lokalen van OPEK

aan de Vaart. In totaal werden een 400-tal mensen bereikt op deze voorstellingen.

- Dementievriendelijke gemeente Aarschot: Het WZC St. Rochus in Aarschot werkte op een originele manier samen met de Hagelandse kunstacademie. Alle leerlingen werkten een volledig jaar rond het thema dementie en gaven hier op verschillende manieren vorm aan. Dit resulteerde in een grote tentoonstelling 'Dementie in beeld' in de lokalen van het WZC St. Rochus, dagelijks te bezoeken tussen 14 en 17u en dit tot mei 2014. En ook de Grote Markt heeft er een mooie bezienswaardigheid bij: 'Bankgeheimen': een grote zitbank waarop voorbijgangers niet alleen even kunnen gaan zitten... maar waar ze ook hun geheimen aan het hout mogen toevertrouwen, zelfs met het inkrassen van een persoonlijk teken. Een prachtig resultaat van de samenwerking tussen het Atelier Vrije Grafiek, het OCMW en het WZC St. Rochus.
- Aanwezigheid met info/documentatie stand binnen het thema dementie tijdens de dag van de zorg (17 maart) op 4 verschillende locaties in Vlaams-Brabant. Infostand op welzijnsbeurs in Tervuren en Haacht (8 en 16 juni) en seniorenbeurs Affligem (11 juni).
- Ondertekening engagementsverklaring: streven naar een genuanceerde beeldvorming van dementie begint bij een visie, een basis die de initiatieven kadert. Dit zijn geen holle woorden, maar wel intenties die iedereen motiveren om personen met dementie een volwaardige plaats te geven binnen de samenleving en het taboe rond dementie te helpen doorbreken. Door het onderschrijven van de engagementsverklaring, in het kader van de campagne 'vergeet dementie, onthou mens' ondersteunt men de uitgangspunten van de campagne. Ze vormen de fundamenten waarop wordt verdergebouwd. De provincie wil dementie ruimer onder de aandacht brengen en meebouwen aan een dementievriendelijk klimaat. Op 30 september ondertekenden daarom de provincie Vlaams-Brabant, Woonzorgnet Dijleland, WZC De Wingerd en WZC Mater Dei Heikruis de engagementsverklaring 'Vergeet dementie, onthou mens'. Hiermee engageren ze zich om een genuanceerde beeldvorming over dementie

uit te dragen en te hanteren. Memo was aanwezig om dit initiatief te ondersteunen en mee uit te dragen.

- Deelname sponsorwandeling KVLV Miskom: de KVLV Miskom organiseerde in oktober een sponsorwandeling ten voordele van dementie. Er werd € 300 ingezameld.
- Getuigenissen voor website onthoumens.be: in 2013 getuigden 2 personen uit onze provincie voor de website onthoumens.be. Memo had een inbreng bij het afnemen van de interviews en fungeerde als contactpersoon voor de getuigen.

4. Deskundigheidsbevordering

- Vrije vormingsmedewerkers: via het inschakelen van Vrije Vormingsmedewerkers kunnen de regionale expertisecentra tegemoetkomen aan de toenemende vraag naar basisvorming over dementie. De VVM-ers volgden de opleiding referentiepersonen dementie en scholen zich permanent bij om ook vorming te kunnen geven. Op 22 november werd in Hasselt een vormingsmoment georganiseerd voor de Vrije Vormingsmedewerkers van 3 regionale ECD's, nl. ECD Contact (Limburg), ECD BrOes (Brussel Hoofdstedelijk gewest) en Memo (Vlaams-Brabant). Thema van deze bijeenkomst was bijscholing rond 'vorming geven aan familieleden'. De methodiek van de pluk de dag-dialogen werd aangeleerd.
- Opleiding referentiepersoon dementie 2013: ECD Vlaanderen wil een degelijke, op evidentie gebaseerde opleiding aanbieden die voorbereidt op de uitoefening van de functie referentiepersoon dementie. In 2013 ging deze opleiding door op vijf locaties in Vlaanderen, nl. Brugge, Dendermonde, Antwerpen, Turnhout en Leuven. Memo omkaderde de opleiding in Leuven. 25 professionals volgden de opleiding in Leuven. Op 6 december werd er ook nog een terugkomdag georganiseerd.
- Op 13 december ging de **studiedag** 'Dementievriendelijke woonomgeving', georganiseerd door ECD Vlaanderen, door in het seniorencentrum Breugheldal in Dilbeek.

Spreker was Patrick Verhaest. Memo omkaderde deze studiedag en zorgde voor de praktische organisatie. Er waren 24 aanwezigen.

- **Vorming en opleiding gegeven** door Memo: naast een actieve rol in de organisatie van vormingsinitiatieven in samenwerking met ECD Vlaanderen, verzorgde Memo ook vorming op maat. In totaal gaf Memo 344 uren vorming op maat aan 2003 personen.
- **Vormingsaanvraag CM:** ECD Vlaanderen heeft een samenwerking met de CM uitgebouwd ikv opleidingen voor hun maatschappelijk werkers. Hiervoor werden verschillende vormingspakketten uitgewerkt. Memo werd gecontacteerd door de CM Sint-Michielsbond om 3 pakketten aan te bieden aan hun ervaren maatschappelijk werkers, nl. basisinformatie dementie, de beleving van familie en omgaan met moeilijk hanteerbaar gedrag. Het eerste pakket werd gegeven op 25 oktober. De twee volgende pakketten zijn gepland begin 2014.
- **FEBI-vormingen:** ECD Vlaanderen heeft een samenwerking met FEBI opgebouwd rond twee vormingspakketten: één dag 'inzicht in dementie' en de driedaagse training 'omgaan met dementie'. Memo heeft in 2013 5,5 dagen vorming 'inzicht in dementie' gegeven en 4 trainingen 'omgaan in dementie'.
- **Colloquium 'De zachte kracht van humor, zintuigen en muziek,** voor mensen met dementie of mentale beperkingen op 15 november in Dilbeek: dit colloquium was een organisatie van de contactclowns Talking Stick vzw, ism met Memo en 10 andere partners en ging door in CC Westrand te Dilbeek. In de voormiddag vertelde Brigitte Beckers over de werking van het geheugen bij mensen met dementie. Nadien kwam Kristien Van der Staey aan het woord over de werking van muziek bij mensen met dementie of mentale beperkingen. In de namiddag werden verschillende workshops aangeboden: clownerie, verbeelding en muziek, met zachte hand, de kracht van kwetsbaarheid in contact, invloed van kleuren en licht, maak kennis met de kracht van geuren en muziek voorbij wat klinkt. Er waren ongeveer 100 aanwezigen. Memo was aanwezig op de studiedag, zorgde voor een infostand, stelde een interessante boekenlijst samen en begeleidde een aantal workshops.

5. Concept- en methodiekstudie, studie en onderzoek

- Nieuw boek 'Dementie op jonge leeftijd'. Dit boek is het tweede Nederlandstalige boek over jongdementie, na het boek 'Wegwijs in dementie op jonge leeftijd', Annemie Janssens et al. (red.), 2007. Het editorschap van het boek ligt ditmaal in handen van Annemie Janssens en Dr. Marjolein de Vugt, coördinator van het Alzheimer

Centrum in Maastricht. 2013 was een druk jaar wat betreft het schrijf- en redactiewerk. In totaal schreven maar liefst 29 Vlaamse en Nederlandse experts mee aan 17 hoofdstukken in wat belooft het nieuwe standaardwerk rond dit thema te worden. Het boek is nu in druk en zal vanaf mei te koop aangeboden worden in boekhandels in België en Nederland.

- **Hoofdstuk 'personen met jongdementie'.** Op vraag van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen schreef Annemie Janssens een hoofdstuk, getiteld 'personen met jongdementie' in het handboek 'Dementie, van begrijpen naar begeleiden. Een handboek voor referentiepersonen dementie en andere betrokkenen'. Het werd gepubliceerd eind 2013, in een uitgave van ECD Vlaanderen en Politeia.
- **10-puntenplan jongdementie.** In de eerste helft van 2013 nam Memo een trekkersrol op bij een grondige herwerking van het tienpuntenplan jongdementie voor Vlaanderen. Dit document had eerdere versies in 2010 en 2007, maar was dringend aan vernieuwing toe omwille van het veranderde zorglandschap wat betreft jongdementie. Het nieuwe tienpuntenplan werd gelanceerd bij de start van de 'Te Gek'-campagne rond jongdementie (zie onder) en kan je terugvinden op www.ecdmemo.be, www.dementie.be en www.jongdementie.info. Deze herwerking vond plaats in de schoot van de Vlaamse werkgroep jongdementie (zie onder).
- **Deelname Vlaamse werkgroep jongdementie.** Sinds de opstart van deze werkgroep in 2008 is Memo een actief lid van deze werkgroep, voorgezeten door ECD Vlaanderen (zie jaarverslag ECD Vlaanderen). Memo woonde de vergaderingen bij op 29/1, 10/6 en 4/11.
- **Te Gek!? Jongdementie.** Het Vlaams-Brabantse ziekenhuis Sint Annendaal contacteerde ECD Vlaanderen met de vraag om samen te werken rond hun campagne 'Te Gek!?' die dit jaar onder meer in het teken zou staan van jongdementie. In de zomer van 2013 vertrok de karavaan, met vier mannen met jongdementie naar Zuid-

▲ BV's en personen met jongdementie op de Mont Ventoux

Frankrijk om er, in het spoor van de Tour de France, de Mont Ventoux en l'Alpe d'Huez te beklimmen. De partners van de vier mannen gingen mee als ondersteuning. De documentaire gaat dieper in op de directe gevolgen voor de vier jonge gezinnen en hoe zij daar elk op hun manier mee omgaan. Ze namen de kijker mee in hun verwerkingsproces en hun ervaringen. Naast onmacht en verlies werd deze tocht ook een verhaal van levenslust en een onherroepelijk geloof in een kostbaar nu moment. De documentaire kwam tot stand in coproductie met Canvas en in samenwerking met het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen en de Vlaamse Alzheimerliga. ECD Memo hielp bij het zoeken naar deelnemers, bij het overleg met documentairemaker Bart Van Wanzele en bij de bekendmaking van de uitzending op Canvas in juli. We waren ook aanwezig bij de persconferentie en de officiële start in Brussel, in aanwezigheid van Dhr. Herman Van Rompuy, voorzitter van de Europese raad.

- Lancering website jongdementie.info: in 2013 werd de website jongdementie.info gelanceerd. Dit in hoofdzak als blog pagina naar aanleiding van het project 'Te Gek?!'(zie hierboven), waarin de belevenissen van de Tourkaravaan van dag tot dag konden worden gevolgd. Tijdens het symposium "dementie op jonge leeftijd" in Leuven op 21 mei 2014 zal deze website gelanceerd worden als centraal informatiepunt rond jongdementie voor Vlaanderen en Nederland, in aanvulling op het boek 'dementie op jonge leeftijd'. **De website** komt tot stand in een samenwerking tussen ECD Memo, ECD Vlaanderen, Alzheimer Centrum Limburg (Maastricht) en de Vlaamse Alzheimerliga. Ervaringsdeskundige en studente Nina Van Goeye zorgt voor de vormgeving van deze site.
- **Activiteiten** voor zonen en dochters van personen met jongdementie. Samen met de Vlaamse Alzheimer Liga, de Koning Boudewijnstichting en een werkgroep met kinderen van personen met jongdementie, organiseerden we in 2013 drie contactmomenten voor kinderen. Op 2 maart gingen we in Leuven van start met een vormende activiteit in de voormiddag en een kookworkshop in de namiddag. Op dit eerste moment waren kinderen uit gans Vlaanderen aanwezig. Op vraag van de kinderen werd de volgende activiteit een gezellig samenzijn in Gent op 21 september. Tot slot voorzagen we op de ontmoetingsdag jongdementie in Mechelen een aparte sessie voor zonen en dochters.
- Ontmoetingsdag jongdementie in Vlaanderen: op 23 november ging de tweede Vlaamse ontmoetingsdag jongdementie door in Lamot in Mechelen. Met meer dan 10 sprekers en ongeveer 70 aanwezige families en personen met jongdementie werd deze dag een succes. Er waren plenaire activiteiten en workshops: een apart aanbod voor de jonge kinderen, voor de jonge perso-

nen met dementie zelf, voor de partners,... De ontmoetingsdag was een organisatie van de Vlaamse Alzheimer Liga ism ECD Memo, het Mantelzorghuis Jongdementie Limburg, Dementienetwerk Antwerpen, ECD Vlaanderen en een 10-tal familieleden van jonge personen met dementie.

- Project ontmoetingsgroepen voor personen met beginnende dementie, ism CGG PassAnt: dit project ging van start in september 2008. Het project werd toen voor de eerste maal ingediend bij Provincie Vlaams-Brabant, door CGG PassAnt en Memo in een functioneel samenwerkingsverband. Sindsdien zijn er twee ontmoetingsgroepen actief, nl. in Leuven en in Halle. Iedere bijeenkomst duurt 2,5u en bestaat uit drie onderdelen: motorische en relaxatieoefeningen, informeel contact en groepstherapie onder begeleiding van twee gespreks-therapeuten. Memo is partner bij de ontmoetingsgroep en treedt als facilitator op: hulp bij de bekendmaking, toeleiding, opvolging van het project. Op regelmatige tijdstippen is er een overleg gepland om de ontmoetingsgroepen op te volgen.
- Deelname Memo aan de werkgroepen dementie in Leuven en Heikruis.
- Zorgprogramma dementie Leuven: na een succesvolle sensibiliseringscampagne rond dementie met een aantal Leuvense partners en de firma Pfizer in 2012 werd de draad weer opgenomen door Prof. dr. B. Schoenmaekers (Academisch Centrum Huisartsgeneeskunde) en prof. Tournoy (Geheugenkliniek UZ Gasthuisberg) om in Leuven een zorgprogramma voor dementie te ontwikkelen. Er waren twee vergaderingen op 30 januari en op 20 maart die heel wat geïnteresseerden uit het Leuvense rond de tafel brachten. Het behandelprotocol 'Diabetes' werd grondig bestudeerd en zou in deze ter inspiratie kunnen dienen. Memo is mede partner in dit project.
- In 2013 werd er tevens tijd vrij gemaakt voor het door-nemen van literatuur door de consulenten van Memo.
- Eigen vorming en opleiding:
 - Omkadering opleiding referentiepersoon dementie 2013 op 18/1, 25/1, 01/02, 08/02, 22/02, 01/03, 08/03, 22/03, 29/03 en 14/06. Telkens 6u, behalve 08/03 3u vorming.
 - 9/1/2013: invullen enquête seniorama ivm eenzaamheid bij ouderen.
 - 14/1/2013: doctoraatsverdediging Els Steeman, KU Leuven, over de beleving van personen met dementie.
 - 25/04/2013: studiedag 'Omgevingszorg bij personen met dementie' in Gent.
 - 20/06/2013: brandveiligheid in De Wingerd.
 - Invullen van vragenlijst 'Werken met hulpbehoevende ouderen: de uitdagingen in kaart brengen', een project uitgevoerd door ISW Limits en spin off Katholieke Uni-

versiteit Leuven.

- 10/10/2013: congres 'Dementie en empowerment', ECD Vlaanderen, in Mechelen.
- 17/10/2013: interne studiedag Memo met Ruud Dirkse over 'Het lerend vermogen van mensen met dementie'.
- 19/10/2013: studiebezoek aan zorgtraject jongdementie Brugge.
- 31/10/2013: symposium jongdementie bij Florence, Den Haag.
- 6/11/2013: mini – symposium rond vroegtijdige zorgplanning in Asse.
- 15/11/2013: colloquium 'de zachte kracht van humor, zintuigen en muziek voor mensen met dementie of mentale beperkingen', in Dilbeek.
- 13/12/2013: studiedag 'dementievriendelijke woonomgeving' in Dilbeek.
-

6. Signaalfunctie

- Overleg met de Provincie Vlaams – Brabant (Cel ouderen) over de jaarwerking.
- POP Zennevallei: focusgesprek geestelijke gezondheidszorg, doelgroep ouderen.
- Deelname overlegtafel thuiszorg, georganiseerd door de provincie.
- Augustus 2013: opmaken jaarverslag (1 juli 2012– 30 juni 2013) Memo voor de provincie Vlaams-Brabant.
- Memo maakte maandelijks een verslag van alle registraties en activiteiten voor het dagelijks bestuur van de moederorganisatie.
-

7. Samenwerking met andere regionale expertisecentra dementie en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen

- Medewerkersoverleg ECD's: Memo was aanwezig op de vergaderingen, die doorgingen op 26/02, 06/06 en 06/12.
- Raad van bestuur van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen: Rudiger De Belie en Griet Robberechts vertegenwoordigen Memo op dit overleg.
- VTO-werkgroep: plannen en programmeren van het vormingsaanbod van ECD-Vlaanderen en alles wat met Vorming, Training en Opleiding te maken heeft. Memo blijft actief meewerken in deze werkgroep.

- Jongdementie: Memo werkt met ECD Vlaanderen samen in de Vlaamse Werkgroep Jongdementie: het nieuwe boek jongdementie, vragen rond pers,... (zie hierboven)
- Medewerking psycho-educatie pakket voor mantelzorgers: ECD Vlaanderen werkte i.s.m. met Els Dammekens, Christophe Lafosse en de Vlaamse Alzheimerliga een psycho-educatiepakket uit voor mantelzorgers. In 2013 werden de teksten uitgeschreven en in lay-out gegoten. Memo maakte deel uit van het leescomité. Op regelmatige basis werden teksten nagelezen en geredigeerd. Het pakket bestaat uit 11 sessies voor mantelzorgers die elk een aspect van dementie behandelen. In het voorjaar van 2014 wordt dit voor de eerste maal uitgetest bij een groep mantelzorgers. LUCAS zal een kwalitatieve studie uitvoeren naar het effect van dit pakket op de draaglast/draagkracht van de mantelzorgers. Eveneens zullen in het voorjaar van 2014 enkele infosessies voor organisaties doorgaan, zodat zij kunnen kennismaken met dit aanbod en eventueel een coach kunnen opleiden. Het pakket, dat bestaat uit een lesmap en stick met de ppt-presentaties voor de coach, zal in het najaar 2014 te koop zijn.
- Samenwerking met wetenschappelijk medewerker ECD Vlaanderen betreffende het eindwerk jongdementie van een masterstudente.
- Beeldvormingscampagne dementie Vlaamse Overheid: Vergeet dementie, onthou mens!
- Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Jo Vandeurzen, heeft, naar aanleiding van de Werelddag dementie op 21 september 2013, op een goed bijgewoonde avond in Kinopolis Hasselt zijn plannen toegelicht voor een dementievriendelijker Vlaanderen. Een meer genuanceerde beeldvorming over dementie is daarvoor een belangrijke eerste stap. Daarom start de Vlaamse overheid met een campagneplatform dat de komende jaren initiatieven zal ondersteunen en nieuwe initiatieven zal opzetten die een andere kijk op dementie uitdragen. De campagne 'Vergeet dementie, onthou mens' wil ervoor zorgen dat, als we over dementie spreken, de mens met dementie centraal blijft staan. De persoon zelf mag niet verdwijnen achter de aandoening. Elke persoon met dementie heeft een levensverhaal, liefdevolle contacten, gelukkige momenten en verdriet. De campagnewebsites www.onthoumens.be en www.vergeetdementie.be bieden daarom 'dementie- en mensvriendelijk' materiaal aan voor iedereen die over dementie spreekt, schrijft of er iets rond organiseert. Zo vindt men op de websites illustraties van Ilah, gratis professionele foto's, getuigenissen en ambassadeurs, affiches, folders, logo's en sjablonen. Het ECD Vlaanderen zal de websites actueel

houden en contacten leggen met initiatiefnemers. De uitvoering van het hele communicatieactieplan wordt begeleid door communicatiedeskundigen.

Memo ondersteunt deze campagne dmv diverse acties:

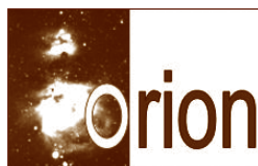
- Het logo van de sensibiliseringscampagne wordt consequent gebruikt in elk communicatiekanaal: mail, brief, folder, affiche.
- Een banner met een foto en slogan van de campagne kan ontleend worden bij Memo door elke organisatie die een activiteit wil organiseren.
- Een artikel in de huiskrant De Wingerd Leuven.
- Voorstellen van ambassadeurs.

Orion

expertisecentrum dementie
Antwerpen (Wilrijk)

Sint-Bavostraat 29 – 2610 Wilrijk
t 03 820 73 22
orion@dementie.be

Interne organisatie

Directie

Lieve Van de Walle: Algemeen Directeur Woonzorggroep GZA, volgt het beleid van ECD Orion op en neemt de rol op van vertegenwoordiger van ECD Orion in de Raad van Bestuur van ECD Vlaanderen vzw. ECD Orion wordt geëxploiteerd door de vzw Gasthuiszusters Antwerpen.

Medewerkers

Hilde Vanderlinden: coördinator, werkt deeltijds : 28/38u

Katja Van Goethem: consulent, werkt deeltijds: 19/38u

Joke Vermeir: consulent, werkt deeltijds: 17,5/38u tot april 2013

Joke Vermeir: administratief medewerker, werkt deeltijds: 7,5u/38u tot april 2013

Els Foerts: consulent, werkt deeltijds: 19/38u vanaf maart 2013

Els Foerts: administratief medewerker, werkt deeltijds: 6u/38u vanaf april 2013

Werkingsgebied

Het werkingsgebied van ECD Orion beslaat de regio SEL Amberes en SEL Mechelen. In de praktijk is ECD Orion actief in de regio SEL Amberes en een deel van de deelregio Boom (Boom zonder Vaartland) van SEL Mechelen. In de andere deelregio's van SEL Mechelen (Lier en Mechelen) worden de werkzaamheden uitgevoerd in samenwerking met de provinciale medewerker van het Psychogeriatrisch Netwerk Dementie, hierna PGN Dementie, in Lier. Op die manier kan ECD Orion, samen met de collega's van ECD Tandem in Turnhout, gebiedsdekking garanderen voor de hele provincie Antwerpen. ECD Orion, ECD Tandem en PGN Dementie vormen, met steun van de provincie, het DementieNetwerk Provincie Antwerpen (hierna DPA) van waaruit verschillende activiteiten samen georganiseerd worden.

Adviesgroep

In 2013 werd besloten om de stuurgroep van ECD Orion om te vormen tot een adviesgroep die jaarlijks zal samenkomen. ECD Orion zetelt op haar beurt in de stuur- en adviesgroepen van verschillende partners.

Resultaatsgebieden convenant

1. Informatieverstrekking

1.1 Informatiesessies voor het brede publiek

Voordrachten in lokale (diensten)centra, (senioren)organisaties, culturele centra, woon- en zorgcentra over dementie, omgaan met en opvang voor personen met dementie en hun omgeving

Eén van de belangrijkste opdrachten van ECD Orion blijft nog steeds het bespreekbaar maken van dementie o.a. door middel van informatieoverdracht. In 2013 organiseerde ECD Orion 8 interactieve discussienamiddagen en -avonden. Een methodiek die erg aanslaat is het tonen van herkenbaar beeldmateriaal, gevolgd door een interactief gesprek met het publiek. In 2013 gebeurde dit vaak onder de vorm van Pluk de Dagdialogen (zie 4.2), maar ook nabesprekingen van films of documentaires over het thema dementie, worden steeds frequenter aangevraagd.

Onder invloed van het project "dementievriendelijke Rupelstreek" werden tevens extra infosessies voor het grote publiek georganiseerd (zie 3. Dementievriendelijke gemeente).

1.2 Faciliteren van praatcafés

1.2.1 Activiteiten binnen bestaande Praatcafés

Eenmaal per jaar neemt ECD Orion deel aan de stuurgroepvergaderingen van Praatcafé Noorderlicht¹ en van Praatcafé Dwaallicht². Aldus wordt ECD Orion betrokken bij de programmatie, de jaarplanning, de keuze van de sprekers en de bewaking van de inhoud en de methodiek van beide Praatcafés. Af en toe fungeert een medewerker van ECD Orion ook als geïnterviewde.

In november 2012 vond de eerste editie van het vernieuwde Praatcafé Dementie Antwerpen plaats in DC Den Oever. In februari 2013 werd ook het startschot gegeven met een eerste editie van het Praatcafé Dementie in de Rupelstreek. Samen met verschillende partners (werkgroep dementie) in en rond Antwerpen en met IMSIR heeft ECD Orion ook hier zijn schouders mee ondergezet. Doelstelling was ook hier de methodiek van de Praatcafés en de inhoud/sprekers/programmatie mee te bepalen.

Een WZC uit Wijnegem en een dienstencentrum uit Schoten namen samen het initiatief om een praatcafé Dementie in hun regio uit te bouwen. ECD Orion werd uitgenodigd op een aantal vergaderingen hiertoe. In 2013 hadden 2 Praatcafés plaats in deze regio. Voor 2014 zijn er eveneens 2 gepland. ECD Orion ondersteunt deze en is vragende partij om een uitbreiding te doen naar de omliggende gemeenten.

De doelstelling van ECD Orion is om in 2013-2014 een gebiedsdekking te realiseren van het hele arrondissement Antwerpen. Hiertoe worden en werden contacten gelegd met een aantal reeds bestaande, lokale initiatieven (meer bepaald in de streek ten zuiden van Antwerpen – Edegem/Kontich, om dit te kunnen waarmaken.

Op initiatief van SEL Amberes (Antwerpen) zijn er ook besprekingen aan de gang om een gemeenschappelijke folder uit te geven die een overzicht biedt van alle praatcafés uit het arrondissement.

De opvolging van de Praatcafés Mechelen, Vaartland-Klein Brabant, Lier en Heist-op-den-Berg is in handen van de provinciale collega van PGN Dementie in Lier.

1.3 Beeldvorming

Sinds het voorjaar van 2012 beschikken de partners van het DPA over banners (standmateriaal) die de samenhang van het DPA uitstralen. Ook de stijl van groeten- en visitekaartjes werd opgefrist en gelinkt aan de andere partners uit het DPA. Naast deze banner stellen we bewust de

banner “Onthou mens” op tijdens beurzen, congressen en studiedagen. Onze banners werden in 2013 meermaals gevraagd door woon- en zorgcentra die opendeurdagen organiseerden om de link met het ECD aan te tonen (indien een consulent niet aanwezig kon zijn) of door organisatoren van activiteiten voor senioren.

Nog steeds vragen dienstencentra, praatcafés, geheugencentra, artsen en residentiële instellingen ECD Orion om hen een pakket folders te bezorgen. Sensibilisering en bekendmaking gaan blijkbaar nog steeds vaak via flyers en folders, hoewel de huidige generatie “ouderen” steeds meer toegang vindt via en gebruik maakt van het internet.

1.3.1 www.dementienetwerkantwerpen.be

Naar aanleiding van de actie Music For Life ontstond in 2012 www.dementienetwerkantwerpen.be om de diverse kleine initiatieven van dat moment in de kijker te zetten. Deze website was statisch en dus enkel aanpasbaar door de leverancier.

In het voorjaar van 2013 werd deze site omgezet naar een door onszelf dynamisch aanpasbare versie in Drupal. Doel van deze website is om de recente gezamenlijke initiatieven met de partners van het Provinciaal netwerk Antwerpen (= PGN, ECD Tandem en ECD Orion), alsook de individuele initiatieven en werking van de participerende organisaties toegankelijk te maken voor het brede publiek. Na studie(namiddagen) georganiseerd door het DPA wordt extra informatie aan de deelnemers doorgegeven via deze website.

Doordat we deze nu zelf kunnen beheren kunnen we de kostprijs klein houden en de informatie up to date.

1.4 Aanwezigheid op beurzen

1.4.1 Beurs EXPO 60+

Op woensdag 2 oktober opende de Nekkerhal te Mechelen opnieuw haar deuren voor de 17de editie van EXPO60+, hét driedaags vakevenement voor de brede zorg- en welzijnssector. Meer dan 250 toonaangevende exposanten maakten de bezoekers wegwijs in nieuwe innovatieve producten en bestaande diensten in de sector. Ook voor de ECD Vlaanderen en de regionale expertisecentra is dit telkens weer een unieke kans om zich op grote schaal naar professionelen te presenteren. Voor de vertegenwoordiging van het DPA verdeelden we onze aanwezigheid als volgt: op 2 oktober nam PGN Dementie de ganse dag de permanentie waar samen met een medewerker van ECD Vlaanderen en op 3 oktober was de beurt aan ECD Tandem.

1.4.2 Dag van de Zorg

Voor het derde jaar op rij zetten overal in Vlaanderen ziekenhuizen, woonzorgcentra, welzijnsvoorzieningen en an-

1 Noorderlicht: regio Essen, Kalmthout, Wuustwezel, Kapellen, Sta-brroek en Brasschaat

2 Dwaallicht: regio Beerse, Brecht, Hoogstraten, Malle, Ranst, Schilde, Zandhoven en Zoersel

dere zorgorganisaties hun deuren open. Maar ook scholen en onderzoekscentra deden mee. Dit jaar vond het evenement plaats op 16 maart 2013. Het thema dementie, dat met de Music for Life-actie in december 2012 reeds heel wat aandacht gekregen had, was immers één van de vijf speerpunten waarop deputé Bellens van het provinciaal welzijnsbeleid wou inzetten in 2013.

Regionaal ECD Orion nam samen met de Woonzorggroep van de GZA deel aan deze dag. Heel wat mensen kwamen langs op de stand van ECD Orion voor informatie en folders over dementie en hoe ermee om te gaan.

1.4.3 Verenigingenmarkt Wilrijk

Op en rond de Bist werd op zaterdag 14 september 2014 opnieuw een verenigingenmarkt georganiseerd. Het district biedt daarmee zijn talrijke verenigingen de gelegenheid om zich in de kijker te zetten. Elk jaar zakken hier duizenden mensen naar af. Wilrijkse organisaties en verenigingen krijgen de kans om hun werking en projecten voor te stellen. Daar ECD Orion zich bekender wil maken bij de Wilrijkse bevolking, was dit de gelegenheid bij uitstek. Zowel de werking van het ECD Orion als het Inloophuis werden hier toegelicht.

1.4.4 Mobiliteitsbeurs te Wilrijk voor Wilrijkse 55-plussers

In het kader van dementievriendelijk Wilrijk alsook om onze werking bekend te maken in de omliggende omgeving, namen we op vrijdag 20 september 2013 deel aan de mobiliteitsbeurs (van 10.30 uur tot 15.30 uur). Deze beurs was volledig gratis en had als centraal thema de mobiliteit van 55-plussers te vergroten. Het gratis aanbod omvat onder meer workshops, testritjes met elektrische fietsen, scootmobiels, rollators en tal van andere leuke en leerzame activiteiten. In kader van dit thema informeerden wij de voorbijgangers over de algemene communicatietips alsook de 10 vermissingstips die ontstaan zijn uit het Hekla-project rond vermissing. Uiteraard informeerden wij hen ook over onze overige werkingen. Bij complexe vragen van mantelzorgers verwezen we door naar ons inloophuis dat steeds op woensdagvoormiddag en vrijdagmiddag open is.

1.5 Bereikbaarheid voor informatie en doorverwijzing

Ook in 2013 mochten we ervaren dat mantelzorgers, studenten en professionelen bij geregeld “binnen vallen” op het Expertisecentrum. Indien mogelijk proberen we onmiddellijk hun vraag te beantwoorden of gaan we een gesprek aan. Als dit niet lukt verwijzen we naar de uren van ons “Inloophuis Dementie”.

Ondanks de aanwezigheid van een antwoordapparaat merken we dat mantelzorgers ons minder frequent telefoneren tijdens de gewone kantooruren. Op woensdagvoormiddag en vrijdagmiddag echter staat de telefoon vaak roodgloeiend. De Antwerpse mantelzorger en professionele hulpverlener is blijkbaar vertrouwd met de werking van het Inloophuis Dementie.

Het leeuwendeel van de oproepen bereikt ons via e-mail. Zowel familieleden als professionelen vragen ons frequent om informatie over omgaan met hun persoon met dementie, specifieke coördinaten i.v.m. de sociale kaart, leestips (goede boeken/brochures/websites), communicatietips,... Studenten en leerlingen secundair onderwijs ontlenen vaak boeken voor het maken van hun eindwerk of GLP. Hiertoe hebben we ook in 2013 onze bibliotheek aangevuld met nieuwe werken.

2. Adviesverstrekking voor complexe zorg- en begeleidingssituaties

2.1 Advies en consult

Via telefoon, e-mail of in persoonlijke gesprekken wil ECD Orion ondersteuning en strategieën aanbieden aan de zorgvrager en zijn brede omgeving. In 2013 had ECD Orion 3 counselinggesprekken **buiten de setting van het Inloophuis**. Daarnaast waren er nog 49 vragen die via mail of telefonisch werden gesteld. Hierbij ging het om adviesverstrekking aan personen met dementie, hun mantelzorgers en de professionele hulpverlener uit zowel de thuiszorgdiensten als woon-en zorgcentra. Zij contacteerden ons voor advies in complexe situaties. Vier van deze (soms crisis)situaties mondden uit in een multidisciplinair overleg waar Orion deel van uit maakte. Vier huisartsen contacteerden ons telefonisch om af te toetsen of ze het juiste advies hadden gegeven aan hun patiënt. Op die manier trachtte Orion haar expertfunctie in te vullen.

De meest gestelde vraag past in het kader van diagnosestelling: hoe krijg ik mijn partner of ouder bij de dokter? Vertel ik hem/haar mijn vermoeden dat er iets mis gaat? Hoe krijgen we als familie de neus in dezelfde richting als het gaat om gepaste zorg voor onze ouder met dementie?

2.2 Inloophuis Dementie

Sinds hun ontstaan behoort informatie- en adviesverstrekking tot de activiteiten van de ECD's en dus tot deze van ECD Orion.

Begin februari 2010 opende ECD Orion, in antwoord op de eerste oproep van de Koning Boudewijnstichting rond

de ontwikkeling van dementievriendelijke gemeentes, een Inloophuis Dementie in Wilrijk. Naar aanleiding van één van de Music for Life acties van december 2012, organiseerde het Sint-Theresiacollege uit Kapelle-op-den-Bos een vastenvoettocht, waarvan de opbrengst naar het Inloophuis Dementie van ECD Orion ging. Eind 2011 kreeg ECD Orion al een gift van een anonieme schenker om het Inloophuis Dementie gedurende 3 jaar verder uit te bouwen. Met deze bijkomende middelen besloot ECD Orion om naast het Inloophuis in Wilrijk, bijkomende inloophuizen te openen in Zoersel en Antwerpen centrum. Omdat de opkomst in Antwerpen centrum te laag was, besloot ECD Orion om daar over te gaan naar advies op afspraak. Tijdens het schooljaar stelt ECD Orion de deuren van zijn Inloophuis elke woensdagvoormiddag en vrijdagmiddag open, in Zoersel kunnen de mensen elke eerste en derde maandag van de maand terecht.

In 2013 konden we via het Inloophuis Dementie 177 personen via mail, telefoon of een persoonlijk gesprek gericht informatie doorgeven en/of professioneel advies verstrekken over (omgaan met) dementie. Onze bezoekers zijn: studenten, docenten, professionele hulpverleners, personen met dementie en vooral mantelzorgers. In 2012 lag ons bezoekersaantal nog op 150.

2.3 Familiepraatgroep i.s.m. de Vlaamse Alzheimer Liga

In de loop van 2012 is de Vlaamse Alzheimer Liga gestart met een familiegroep Antwerpen centrum waar ECD Orion vanuit het Inloophuis regelmatig naar doorverwijst.

Vanuit de vele vragen van jonge personen met dementie ging ECD Orion in overleg met de Vlaamse Alzheimer Liga om een aparte familiegroep op te starten voor jonge personen met dementie. De 1^e bijeenkomst op 19 november was een schot in de roos met 21 deelnemers, waarvan 13 familieleden (vooral partners) van jonge personen met dementie. Na de verwelcoming en de afspraken door Julien De Leeuw werd het Expertisecentrum Dementie Orion voorgesteld. De echte intro van de avond gebeurde a.d.h.v. het YouTube-filmpje "Villa Achterwerk/Mijn vader is dement". Na dit aangrijpend filmpje kwamen spontaan heel wat reacties los. Opvallend was de openheid waarmee verschillende deelnemers hun verhaal brachten: wederzijdse bevestiging van het (h)erkennen van ervaringen en belevingen en tevens het spontaan bevragen van elkaars toestand. Een medewerker van ECD Orion paste nog een extra methodiek toe opdat ook de stillere deelnemers hun verhaal konden brengen. Volgens de evaluatie van de deelnemers was de tijd voorbij gevlogen en was dit initiatief voor herhaling vatbaar. In 2014 organiseert de Vlaamse Alzheimer Liga op de even maanden een gewone familiegroep dementie en op de oneven maanden een familiegroep voor de jongere doelgroep. ECD Orion blijft partner in dit initiatief.

2.4 Lotgenotencontact "jonge personen met dementie en hun partner"

Op vraag van enkele jonge personen met dementie, die de weg hadden gevonden naar ons Inloophuis, startte ECD Orion op 19 november met haar eerste lotgenotencontact voor jonge personen met dementie en hun partners. Zij gaven immers aan dat ze geen of weinig herkenning vonden bij de praatcafés dementie, die vooral gericht zijn op hun oudere lotgenoten. Bovendien gaven hun partners aan dat ze liever (nog) niet naar een familiegroep gingen, want dan moest er alweer opvang worden gezocht. Er was bijgevolg een concrete vraag naar bijeenkomsten waar koppels hun ervaring konden delen met andere koppels. Bij aanvang waren 3 koppels aanwezig en één alleenstaande dame. In december sloot een 4e koppel aan. Alle deelnemers toonden zich enorm tevreden en enthousiast, er werd samen gelachen en gehuild. Zij namen naast dit lotgenotencontact nog initiatief om elkaar via mail of ontmoeting te steunen. De medewerkers van ECD Orion zijn enorm dankbaar dat ze voor de specifieke begeleiding van dit lotgenotencontact konden bouwen op de ervaring van ECD Foton.

3. Sensibilisering

3.1 Vermist@hekla – Inspiratienamiddag Dementievriendelijke HEKLA-gemeenten

De Altenakapel in Kontich bood op 7 november 2013 plaats aan een 80-tal geïnteresseerden voor de Inspiratienamiddag Dementievriendelijke HEKLA-gemeenten. Na een welkomwoord door burgemeester Koen Metsu mocht een medewerker van ECD Orion het publiek a.d.h.v. een stellingenspel bijscholen in het thema dementie en vermissing. Alain Remue, commissaris van de Cel Vermiste Personen, animeerde het publiek met zijn bijdrage: “Hoe speciaal zijn de verdwijningsdossiers?”. Patrick Crabbé, hoofdinspecteur politiezone HEKLA, sprak begeistert en lichtte de maatschappelijke rol van politie toe bij verdwijningszaken. Professor Christine Van Broeckhoven sloot de namiddag af met de stand van zaken betreffend medicatie en onderzoek.

Bedoeling van deze inspiratienamiddag was om lokale besturen uit de HEKLA-gemeenten, de thuiszorg, professionele hulpverleners, maar vooral mantelzorgers warm te houden betreffende het project *vermist@hekla*. De opkomst en de evaluatie van de deelnemers toonden ons dat dit een geslaagd initiatief was.

3.2 Dementievriendelijke gemeenten

3.2.1 Wilrijk

ECD Orion zette reeds in 2011 enkele stappen om een project “dementievriendelijke gemeente Wilrijk” op poten te zetten. In 2013 werden daartoe nog enkele bescheiden acties ondernomen, waaronder een deelname aan de verenigingenmarkt en aan de mobiliteitsbeurs en een 2de vorming voor de handelaren. Ook in 2014 hopen we dit project verder te kunnen ontwikkelen i.s.m. diverse partners en nieuwe stappen te kunnen ondernemen om dit project verder uit te bouwen.

3.2.2 Rupelstreek

Naast de organisatie van Praatcafé Rupelstreek en de opzet van een project *Vermist*, werden in het kader van de dementievriendelijke gemeenten Rupelstreek ‘focus op de mens in dementie’ nog een aantal projecten opgezet waar ECD Orion en PGN Dementie nauw bij betrokken zullen worden:

- **Project “Kom op verhaal”** rond verlieservaring van

mantelzorgers i.s.m. WZC de Beuk in Boom en WZC Maria Boodschap in Niel. De doelstelling van het project was het organiseren van 3 begeleide momenten voor familieleden van personen met dementie in het omgaan met rouw en verlies. In 2 kleine groepjes, in een veilige omgeving en onder professionele begeleiding, gaven deelnemers elkaar tips en handvatten mee hoe om te gaan met de ziekte van hun ouder of partner. Mantelzorgers stonden centraal en kregen de kans om dieper in te gaan op hun eigen verlieservaring en de impact van de aandoening op hun leven. Doel was om kracht te vinden bij elkaar om beter of anders om te gaan met de veranderingen in hun leven. Een medewerker van ECD Orion zorgde voor ondersteuning in Boom, terwijl een tweede medewerker mee het rouwgroepje begeleidde in Niel.

- **Project Dementie binnen opleiding polyvalent verzorgende van IMSIR** i.s.m. ECD Orion en Vlaamse Alzheimer Liga. Er werd een lessenspakket uitgewerkt door IMSIR dat vervolgens inhoudelijk werd afgetoetst met ECD Orion en de Vlaamse Alzheimer Liga. Op 21 mei werd ook een vormingsdag gegeven door een medewerker van ECD Orion met als thema “benaderingswijzen bij personen met dementie”.
- **Project familiegroep** i.s.m. Vlaamse Alzheimer Liga, ECD Orion en CGG De Pont.
- **Organisatie van infoavonden** in de 6 Rupelgemeenten, waarvan er twee gerealiseerd werden i.s.m. ECD Orion. Op 16 mei was ECD Orion te gast als spreker in de Hoge Cluyse in Hemiksem voor een infoavond over dementie. Op 2 mei zetelde een medewerker van ECD Orion in het panelgesprek na een muzikale avond over dementie “Terug naar de Eenvoud” in het CC in Aartselaar.
- Oprichting van een **Platform referentiepersonen dementie** in de Rupelstreek i.s.m. ECD Orion en CGG De Pont.
- **DementieNetwerk** in de 6 Rupelgemeenten opstarten i.s.m. de huidige partners van het Praatcafé.

3.2.3 Gekleurde Dementie in Boom

Met het project hadden we drie doelstellingen voor ogen bij de drie grootste gemeenschappen in Boom (zijnde de Marokkaanse, de Spaanse en de Balkangemeenschap). :

- Informeren van allochtone mantelzorgers over dementie en over het bestaande aanbod aan hulpverlening in Boom
- Sensibiliseren van allochtone mantelzorgers over de dementieproblematiek
- Doorverwijzen van allochtone senioren naar thuiszorg of woonzorgcentrum
- De informatiesessies vonden plaats in juni 2014 en hadden vooral succes bij de Marokkaanse gemeenschap. Er werd ook een meer specifieke informatiesessie opgezet (20 juni) die naar alle Bomenaars gericht was: “De

veranderende relatie tussen mantelzorger en persoon met dementie”.

- De aanwezigen werden geïnformeerd over dementie, de evolutie ervan, hoe omgaan met personen met dementie en hoe dit de relatie met een familielid kan veranderen.
- Belangrijk hierbij was dat de aanwezigen nadien andere mensen konden informeren en sensibiliseren.
- Op de informatiesessies was er zeer veel enthousiasme en ook de reacties nadien waren zeer positief. De informatiesessies waren, ondanks het feit dat er een tolk aanwezig was, heel interactief.
- Een vervolg, i.s.m. de imam die aangaf dat hij hier een sleutelfiguur wilde in zijn, behoort zeker tot de opties.

3.2.4 Dementievriendelijke musea

Op 5 september 2013 werd een eerste vergadering georganiseerd i.s.m. de toeristische dienst van de provincie Antwerpen, het museum Rupelklei, de gidsen van het Scheldeland, ECD Orion en ECD Vlaanderen vzw. Het project krijgt de naam “de schatkist van mijn verleden” en heeft als doelstelling om aangepaste museumbezoeken te organiseren voor personen met dementie. ECD Orion zal vorming voorzien voor de gidsen in het voorjaar van 2014 en het startschot voor het project zal plaatsvinden op de Werelderfgoeddag in april 2014.

3.2.5 Lerend Netwerk Dementievriendelijke Gemeenten (VVSG)

Om andere gemeenten en organisaties te (blijven) inspireren en mekaar te coachen in de projecten “dementievriendelijke gemeenten” organiseert de VVSG op 3 plaatsen in Vlaanderen een lerend netwerk. De medewerkers van ECD Orion vertegenwoordigden de dementievriendelijke initiatieven uit het arrondissement Antwerpen in de lerende netwerken van Antwerpen en Leuven.

3.3 GOED WIJS GRIJS, een studiedag over geestelijke gezondheid van ouderen

Deze studiedag vond plaats op 19 oktober 2013 in het Provinciehuis van Antwerpen. Het initiatief ging uit van OSPA (Overleg Suicidepreventie Provincie Antwerpen, een samenwerkingsverband tussen de suicidepreventiewerking van de CGG en de Logo's van de provincie Antwerpen). De dag kreeg concrete vorm dankzij de samenwerking en inhoudelijke voorbereiding met de volgende partners: Psychogeriatrisch Netwerk (PGN Dementie) voor het DPA, de ouderenteams van de CGG, Netwerken Palliatieve Zorg en de Dienst Welzijn en Gezondheid van de Provincie Antwerpen. Ze kreeg de steun van de

Vlaamse Overheid en de Dienst Welzijn en Gezondheid van de Provincie Antwerpen.

Na het welkomstwoord door de gouverneur, Mevr. Cathy Berx, werd het thema ingeleid door Anke Bonnewyn (KULeuven) en professor Alfons Marcoen. In de voormiddag lichtte vervolgens verschillende organisaties zoals de CGG's, LOGO's, het Palliatief Netwerk en het Dementienetwerk Provincie Antwerpen, die actief zijn naar de doelgroep ouderen binnen de provincie Antwerpen rond het thema geestelijke gezondheid, hun werking toe. Het DPA werd voorgesteld door het PsychoGeriatrisch Netwerk.

Tijdens de pauzes konden de deelnemers een infostand van het DPA bezoeken. Ze werd bemand door medewerkers van ECD Orion en ECD Tandem. In totaal waren er 224 professionelen aanwezig, het maximaal aantal toegelaten. De studiedag werd algemeen als zinvol en zeer positief geëvalueerd.

3.4 Ontmoetingsdag Jongdementie 2013

Deze tweede ontmoetingsdag vond plaats op 23 november 2013 in de Lamotsite te Mechelen. Ze werd voorbereid door een ad-hoc werkgroep samengesteld uit de Vlaamse Alzheimer Liga, ECD Memo, mantelzorgers voor personen met jongdementie en het Dementienetwerk Provincie Antwerpen.

PGN Dementie volgde voor het DPA de vergaderingen op 20 februari, 20 maart, 11 juni, 23 september en 28 oktober, en verontschuldigde zich op 6 mei.

PGN Dementie zorgde voor de ontvangst van de sprekers en voor de invulling en begeleiding van het ontmoetingscafé. ECD Tandem en ECD Orion verzorgden elk een druk bijgewoonde workshop in de namiddag (Communicatie bij personen met dementie en Omgaan met rouw en verlies). Beide workshops werden opgebouwd aan de hand van een reuzegroot spelbord. Op die manier kon op een ludieke en speelse manier gewerkt worden met moeilijk bespreekbare thema's.

Er waren meer dan 80 aanwezigen, waarvan vooral familieleden, verschillende personen met jongdementie en enkele professionelen. Na afloop van de dag was de algemene indruk dat het opzet als erg geslaagd werd ervaren en het uitdrukkelijk voor herhaling vatbaar is. Opmerkelijk was de sterke inbreng van de beklijvende getuigenissen

en van de groep vrijwilligers die zorgden voor de begeleiding van de workshops.

4. Deskundigheidsbevordering

4.1 Bijdrage aan VTO-beleid van ECD Vlaanderen vzw

De partners van het DPA maakten onderling de afspraak om afwisselend de opleiding referentiepersoon dementie te organiseren. In 2013 was ECD Tandem aan zet.

ECD Orion verzorgde tijdens deze opleiding dag 6 en dag 6 bis en gooide een kritische blik op de praktijkopdrachten van de deelnemers.

Na de 7 basisdagen konden de deelnemers extra bagage opdoen tijdens 3 keuzedagen. ECD Orion bood volgende keuzedag aan: "Emancipatorische Grondhouding" op 30 april in Brugge

Op 7 mei verzorgde een medewerker van ECD Orion, samen met Marjan Renders, educatief medewerker van de Vlaamse Alzheimer Liga de workshop: 'Gespreksgroepen met familie begeleiden'. Het werd een echte doe-namiddag met veel oefeningen en tips zodat deelnemers ook effectief aan de slag zouden gaan.

Naast de opleiding tot Referentiepersoon Dementie werkte ECD Orion ook actief mee aan het VTO-beleid van ECD Vlaanderen. Er werden 5 VTO-vergaderingen bijgewoond.

4.2 Verderzetting Aan de slag met "Pluk de Dag"

Ook in 2013 werd "Pluk de Dag" nog 12 keer gevraagd als thema voor een familieraad, infoavond of basisvorming voor vrijwilligers. Voorlopig raken de beelden niet verouderd en blijven de lesgevers even enthousiast.

Het DPA organiseerde op 11 juni 2013 in Malle en in Mechelen een train-de-trainerssessie "Aan de slag met Pluk de Dag" voor professionele hulpverleners die in hun eigen organisatie met het beeldmateriaal een interactief gesprek wilden opstarten. 11 zeer gemotiveerde deelnemers kregen een bad in het leiden van groepsgesprekken en konden de methodieken uit de handleiding "Aan de slag met Pluk de dag" inoefenen.

4.3 Terugkomdagen voor referentiepersonen dementie

In 2012 startte een nieuwe reeks Terugkomdagen voor de referentiepersonen dementie in de provincie Antwerpen. De eerste 2 sessies van najaar 2012 werden opgevolgd door sessie 3 en 4, die in het voorjaar van 2013 stonden geagendeerd.

De terugkomdagen bevatten 2 duidelijk gescheiden dagdelen. In de voormiddag verdiepten we ons in een theoretisch item terwijl de namiddag zeer praktijkgericht werd opgevat door middel van casuïstiekbespreking.

We spraken vooral onze nieuwe, pas afgestudeerde referentiepersonen uit de provincie Antwerpen aan en de referentiepersonen die de eerste keer niet konden deelnemen. Er werd bewust geen onderscheid gemaakt tussen RIZIV-referentiepersonen (gesubsidieerden) en niet-RIZIV-referentiepersonen.

De 'Terugkomdagen' werden op twee plaatsen tegelijkertijd aangeboden, met name in Turnhout en Mechelen. ECD Orion was partner bij de voorbereiding en de uitvoering ervan in Mechelen.

- Terugkomdag 3 - 5/02/2013: 'Met je rug tegen de muur!': omgaan met (on)macht
- Terugkomdag 4 - 16/04/2013: 'Aan de slag': kennismaking met nieuwe methodieken voor gespreks-, info- en vormingsmomenten
- In Mechelen namen 13 referentiepersonen deel, terwijl in Turnhout de groep bestond uit 15 deelnemers.

4.4 Aanbieden van allerlei vormen op maat voor WZC's, thuiszorgdiensten, scholen, enz.

In 2013 gaf ECD Orion in totaal 237,5 uur vorming, verdeeld over 68 sessies, met als doelpubliek o.a. professionelen (zowel professionele hulpverleners in thuiszorg en residentiële sector, huisartsen, referentiepersonen,...) familie, mantelzorgers, studenten of specifieke doelgroepen in kader van het project Dementievriendelijke Gemeenten (allochtone gemeenschappen, handelaars,...).

Deze uren werden gespreid over: 74 uur i.o.v. ECD Vlaanderen (Febi 47 uur, Opleiding referentiepersoon dementie 18 uur, overige 9 uur) en 163,5 uur regionale vormingen.

Tijdens de regionale vormingen kwamen voornamelijk volgende thema's aan bod:

- Dementievriendelijke gemeenten: 9 uur,

- Basisvormingen dementie: 16 uur,
- Pluk De Dag: 41 uur,
- Omgaan met Moeilijk Hanteerbaar Gedrag en onmacht: 19 uur,
- Belevingsgericht omgaan met Dementie en Familieleden: 30 uur,
- Overige: 48,5 uur.

Deze vormingen waren meestal kortstondig van aard (1 of 2 dagdelen). Soms ging het om meerdaagse vormingen en in enkele gevallen ging het om een op maat gemaakt meerdaags traject.

Aan het brede publiek, studenten, mantelzorgers en familieleden werd in totaal 56 uur aan vorming of infosessies gegeven. Voor professionals kwam dit op 181,5 uur vorming. Zie tabel hierboven voor de gedetailleerde cijfers per doelgroep.

In totaal bereikten we dankzij deze vormingen meer dan 1400 mensen.

4.5 Palliatie en Dementie i.s.m. de Netwerken Palliatieve Zorg van de provincie Antwerpen.

Op 23 en 30 mei organiseerde het Dementienetwerk Provincie Antwerpen i.s.m. met de Netwerken Palliatieve Zorg twee studienamiddagen over “Anticiperend Rouwen”.

Doelstelling was om professionals uit de zorgsector en aanverwante zorgsectoren uit het onderwijs kapstokken te geven in verband met de nieuwste theorieën rond anticiperend rouwen en om de praktijk binnen hun werkomgeving te kunnen bespreken. Dit gebeurde door middel van een workshop en een theoretische uiteenzetting van Walter Rombauts. Met telkens 60 aanwezigen en heel wat

positieve evaluaties, kunnen we ook hier weer van een geslaagd opzet spreken.

4.6 Gevolgde vormingen

Daarnaast volgden de medewerkers van ECD Orion zelf ook nog enkele opleidingen:

- Het symposium 'Frontotemporale Dementie' werd op 3 april 2013 in Amsterdam bijgewoond.
- 2 medewerkers woonden het FLIECE-zorgcongres bij op 18 april in Leuven.
- Op 19 april vond in het Vlaams Parlement een studiedag plaats over de gewijzigde wet inzake bewindvoering. Een consulent van ECD Orion zat als enige hulpverlener tussen honderden advocaten en notarissen.
- We namen op 25 april deel aan het symposium “Omgevingszorg bij personen met dementie”, georganiseerd door ECD Paradox.
- ECD Orion bemande de boekenstand op het “Colloquium zachte kracht van humor, zintuigen en muziek” op 15 november 2013 in het Cultureel Centrum te Dilbeek. Uiteraard mochten we meegenieten van de aangeboden workshops.
- Een medewerker volgde tevens enkele studienamiddagen aangeboden door de Palliatieve Netwerken.

5. Concept- en methodiekstudie; studie en onderzoek

5.1 Zorgpad Dementie

ECD Orion maakt deel uit van de werkgroep rond de uitwerking van een Zorgpad Dementie binnen de provincie Antwerpen in de regio Malle-Zoersel, dat gelanceerd werd in september 2010. De werkgroep komt nog 2 maal per

jaar samen om de werking van het Zorgpad te evalueren en bij te sturen.

ECD Orion stelde het zorgpad ook voor op de Algemene Vergadering van SEL Amberes, dat geïnteresseerd is om een dergelijke zorgpad ook uit te bouwen binnen haar werkgebied.

5.2 Demo P – Sel Amberes

Het 'Dementieondersteuningsplan' (kortweg Demo P) werd door de SEL Amberes in het leven geroepen om te werken rond de steeds grotere zorguitdaging voor onze

maatschappij rond omgaan met dementie. De algemene info van dit concept kan je terugvinden via www.selamberes.be/dementieondersteuningsplan.

Concreet namen we deel aan dit project door te zetelen in volgende werkgroepen: het niet-pluis gevoel, zorgbemiddeling en sociale kaart. Ook werden er meerdere interviews afgenomen o.a. om via een dvd en bijhorend handboek te verspreiden.

6 Signaalfunctie

ECD Orion wil verschillende lacunes aangeven naar de verschillende overheden toe.

De belangrijkste zijn:

- ECD Orion blijft de aandacht vestigen op de nood aan (vooral psychische) ondersteuning bij de mantelzorgers en hoopt daar met het Inloophuis Dementie deels aan tegemoet te kunnen komen.
- Partners en ouders van personen met jongdementie komen nog steeds regelmatig terecht bij ECD Orion met de klacht dat er weinig geschikte opvang voor deze mensen is en dat zij nog steeds terechtkomen in de psychiatrie of in de klassieke woon- en zorgcentra of dagverzorgingscentra waar de gemiddelde leeftijd veel hoger ligt. ECD Orion signaleert deze problematiek aan ECD Vlaanderen en nam zelf initiatief door het opstarten van een lotgenotencontact voor jonge personen met dementie en hun partners en een samenwerking met de Vlaamse Alzheimer Liga voor de opstart van een familiegroep Jongdementie.

7 Loyauteit en samenwerking tussen de negen expertisecentra onderling en ECD Vlaanderen vzw

7.1 Samenwerking met SEL, provinciale en lokale overheden

ECD Orion maakt als netwerkorganisatie deel uit van SEL Amberes en SEL Mechelen (samen met PGN Dementie) en werd regelmatig uitgenodigd op een MDO. De participerende partners van het SEL kwamen we bij regelmaat tegen in de werkgroepen van het Demo P. Op die manier werd expertise rond het thema dementie uitgewisseld.

Verder maakt ECD Orion deel uit van de stuurgroep Nachtzorg en de twee provinciale werkgroepen: ouderenzorgoverleg en ouderenmis(be)handeling.

Binnen het kader van de provinciale werking hield het DementieNetwerk Provincie Antwerpen 3 keer per jaar een beleidsvergadering (met de beleidsverantwoordelijken en de coördinatoren van elke partner van het DPA en een vertegenwoordiger van de provincie). Binnen deze vergadering wordt het beleid van de 3 partners op mekaar afgestemd.

ECD Orion maakt ook deel uit van de stedelijke werkgroepen 'Dementie' en 'Platform Ouderenzorg', beiden voorzeten door Lokaal Sociaal Beleid Antwerpen.

7.2 Samenwerking met andere regionale ECD's en het DPA

ECD Orion is deel van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen (DPA), samen met ECD Tandem (Turnhout) en PGN Dementie (Lier). Het DPA verspreidt een gezamenlijke folder en communiceert met de professionele hulpverlening via een gemeenschappelijke website: www.dementienetwerkantwerpen.be. Samen werkten ze aan projecten, studienamiddagen en acties die afgestemd werden in het provinciaal medewerkersoverleg. Het meest succesvolle initiatief van 2013 is zeker en vast de lancering van de **dementieklapper**, geïnspireerd op de dementiewijzer van dementievriendelijk Brugge. Deze dementieklapper bevat 20 communicatietips voor een goed contact met personen met dementie. Op de keerzijde staan 20 antwoorden op veel gestelde vragen over het zorg dragen bij dementie.

Vraagprijs per Dementieklapper voor professionelen bedraagt 3,00 euro. Mantelzorgers betalen voor de Dementieklapper slechts 1,00 euro. Eind 2013 werd al nagedacht over herdruk aangezien deze klappers zeer gegeerd zijn.

7.3 Samenwerking met ECD Vlaanderen vzw

Zie 4.1 Bijdrage aan VTO-beleid van ECD Vlaanderen vzw.

ECD Orion verspreidt op regelmatige basis de brochures, publicaties en het vormingsaanbod van ECD Vlaanderen via haar netwerk. Bovendien ondersteunde ze mee de campagne 'Vergeet dementie onthoumens'.

De medewerkers van ECD Orion waren actief aanwezig op het medewerkersoverleg dat tweemaal per jaar werd georganiseerd.

9

Paradox

expertisecentrum dementie
Oost-Vlaanderen

Molenaarsstraat 34, 9000 Gent
t 09 233 14 38 – f 09 233 95 65
paradox@dementie.be

Interne organisatie

Directie

Dirk Dhondt

Medewerkers

Christian Verelst: coördinator, ergotherapeut/maatschappelijk assistent, halftijds

Sabine Boerjan: project- en vormingsverantwoordelijke, logopediste, 34u.

Ann Kestens: administratief medewerkster, grafisch vormgeefster, halftijds (gedurende 4 maanden vervangen door Klaartje Osselaer ifv moederschapsrust)

Veerle De Bou: verantwoordelijke informatie en documentatie, verpleegkundige, 2/5

Intern teamoverleg: 13 keer

Stuurgroep ECD Paradox

Dirk Dhondt, algemeen directeur

Dr. Thierry Goetghebuer: huisarts en CRA WZC Sint-Jozef vzw

Christian Verelst, coördinator ECD Paradox
Bijeenkomsten: 7 keer

1. Informatieverstrekking

Informatieverstrekking gebeurde zoals voorbije jaren voornamelijk via het documentatiecentrum van ECD Paradox, maar vragen bereikten ons ook telefonisch of per mail of via andere kanalen zoals vorming of via het Praatcafé Dementie.

De werking van het documentatiecentrum werd verder afgestemd op de van ECD Vlaanderen en ECD Foton. Bezoekers van de online catalogus kunnen vanaf 2013 in een gezamenlijke catalogus kijken van de verschillende centra.

Bezoekers bestonden zowel uit professionele hulpverleners (in spé) als mantelzorgers. Scholen hebben duidelijk de weg gevonden naar Paradox. Regelmatig kwamen er studenten/docenten van allerlei richtingen over de vloer op zoek naar informatie.

Professionele hulpverleners vonden zowel algemene informatie over dementie als gerichte info voor het geven van eigen interne vormingen.

Het regionaal expertisecentrum dementie Paradox werd ook in 2013 op verschillende locaties gevraagd om de werking toe te lichten (vnl. zorgorganisaties en scholen).

2. Uitbouwen van een informatie- en adviesfunctie aan mantelzorgers en betrokkenen rond cliëntsituaties

Cliëntvragen

Heel wat verschillende vragen bereikten ons over alle aspecten die te maken hebben met dementie.

Ontmoetingsgroep familieleden van jonge personen met dementie

In samenwerking met de Alzheimer Liga regio Gent, werd de ontmoetingsgroep voor families van jonge personen met dementie verder gezet.

De bijeenkomsten worden geleid door een medewerker van ECD Paradox en van de Alzheimer Liga, eventueel aangevuld met een externe spreker per thema.

Het programma van 2013 zag er als volgt uit:

06/03/2013: 'Mijn vader kon alles' – een getuigenis van een dochter

29/05/2013: 'Doe ik het goed?'

16/10/2013: 'Medicatie en behandeling'

04/12/2013: 'Als eten een zorg wordt'

3. Sensibilisering

Door het organiseren of ondersteunen van sensibiliserende activiteiten wil ECD Paradox de bredere bevolking bereiken, hun kennis omtrent dementie verruimen en meewerken aan een genuanceerde beeldvorming ten opzichte van de aandoening.

Ook de beeldvorming ten aanzien van de hulp- en dienstverlening aan personen met dementie en hun omgeving is een belangrijk aandachtspunt.

Website

De website www.ecd-paradox.be wordt voortdurend verder bekend gemaakt. Via de website, die regelmatig aangepast wordt, kunnen mensen informatie krijgen over onze werking, actuele initiatieven, alsook de catalogus van het documentatiecentrum bekijken.

	Unique visitors	Number of visits	Pages	Hits
Total	3596	5530	46127	75674

Praatcafé Dementie

taat van samenwerking van verschillende organisaties uit

De nood aan lotgenotencontact werd in Oost-Vlaanderen voornamelijk ingevuld via 10 Praatcafés Dementie. De Praatcafés Dementie zijn het resultaat van samenwerking van verschillende organisaties uit

eenzelfde regio. Vanuit het ECD worden deze initiatieven voornamelijk inhoudelijk ondersteund en opgevolgd. Een medewerker van ECD Paradox probeerde telkens deel te nemen aan de 6 stuurgroepvergaderingen uit onze regio die telkens vijf keer samen kwamen. ECD Paradox ondersteunde in 2013 de Praatcafés Dementie in de regio's Vlaamse Ardennen (Oudenaarde), Gent, Lochristi, Leie & Schelde, Meetjesland en Vlaamse Ardennen (Zottegem-Herzele-Lierde). De andere regio's werden ondersteund door de collega's van ECD Meander.

In samenwerking met ECD Meander bracht ECD Paradox dit jaar opnieuw de regio's samen op een provinciaal overleg. De praatcafés uit de provincie werden geëvalueerd en ervaringen werden uitgewisseld.

Een gemeenschappelijke folder en affichecampagne voor 2014 werden uitgewerkt met ondersteuning van de provincie Oost-Vlaanderen. Dit ter duidelijkheid en uniformiteit van het concept Praatcafé Dementie.

Geïnteresseerden kunnen via de website www.praatcafedementie.be op een heel makkelijke manier info vinden over de verschillende praatcafés in de provincie Oost-Vlaanderen.

Nieuwsbrief

We verstuurden in 2013 eenmaal een uitgebreide nieuwsbrief, aangevuld met 2 nieuwsflashes en verschillende mailings over specifieke initiatieven. Via dit kanaal hielden we onze contactpersonen op de hoogte van de werking en activiteiten van het ECD.

Projecten in het kader van dementievriendelijke gemeenten

In de regio Eeklo loopt nog steeds het vijfjaren project 'Koppig dementievriendelijk Eeklo'.

In 2013 stond het project in het teken van 'dementievriendelijke straat'. Hiervoor werd er samenwerking gezocht met de kunstacademie uit Eeklo. De leerlingen kregen daarbij vorming rond dementie, verzorgd door het expertisecentrum dementie Paradox. Er werd een tentoonstelling uitgewerkt en kunstwerken werden geveild.

De gemeente Assenede ging in 2013 van start als dementievriendelijke gemeente.

Acties:

- **Informatiezuilen**

Binnen de gemeente werden zuilen met informatie over leven met dementie en de mogelijke vormen van ondersteuning in Assenede en omgeving verspreid.

- **Ontmoetingsgroep voor personen met dementie**

In een ontmoetingsgroep kunnen mensen met beginnende dementie ervaringen delen, van elkaar leren en elkaar ondersteunen. De groep bepaalt zelf waarover gesproken wordt, steeds onder begeleiding. De groep kwam 3 keer samen in 2013. Het Expertisecentrum Dementie Paradox zorgt hierbij voor inhoudelijke ondersteuning.

4. Deskundigheidsbevordering

Gegeven vorming

In 2013 werden er 115 vormingen gegeven. Alles bij elkaar werden in 389,5 vormingsuren 3093 mensen bijgeschoold.

Het overgrote deel van de vormingen had als doelpubliek professionals (97). Slechts 14 vormingsmomenten waren bedoeld voor een uitsluitend niet-professioneel publiek en 4 voor een gemengd publiek.

In vergelijking met het werkingsjaar 2012, kunnen we stellen dat de vormingsvragen en het aanbod opnieuw zeer licht steeg.

Het gemiddeld aantal deelnemers aan een vorming was 27 personen.

Bovenstaande registraties van vormingen betreffen zowel vormingen op vraag van organisaties als vormingsmomenten georganiseerd door ECD Paradox, exclusief de opleiding referentiepersoon dementie (zie verder).

Open studiedagen

Naast vormingen op vraag organiseerde ECD Paradox in 2013 twee open studiedagen.

Op 25 april 2013 vond de studiedag 'Omgevingszorg bij personen met dementie' plaats in 'De Terminal' te Gent. Er waren 81 aanwezig.

Programma:

- Dementievriendelijke woonomgeving: Over grondplan, aankleding en gebruik van de ruimte (Patrick Verhaest)
- Het gebruik van visualisatiesystemen en niet technologische hulpmiddelen bij personen met dementie (Chris De Rijdt)
- De wondere wereld van dementie (Anneke Van der Plaats)

Een tweede studiedag had als thema 'Samen voorbereid: samen sterker – vroegtijdige zorgplanning en palliatieve zorg bij personen met dementie' en vond plaats op 22 oktober 2013.

Het programma zag er als volgt uit:

- Advanced care planning, een stand van zaken (prof.dr. Lieve Van den Block)
- Een juridisch-ethische reflectie over de rechten van de persoon met dementie (mr van Turnhout)
- Vroegtijdige zorgplanning in de praktijk (Marc Merchier)
- Pijn bij ouderen en dementie (dr. Vandennoortgate)
- Palliatieve zorg (Maartje Wils)
- Inspirerende praktijken van de residentiële zorg

Werkgroep logopedie en dementie

De werkgroep logopedie & dementie kwam drie keer samen in 2013 (25/03/2013 – 10/06/2013 – 14/10/2013)

Thema's die aan bod kwamen waren de volgende:

- Vaste items: gevolgde studiedagen en studiedagen in de toekomst, scriptiebegeleiding (bv. viscositeitstest, logopedie bij personen met dementie)
- Werkdocument 'Voeding bij personen met dementie' (groepswork)
- Casusbespreking vanuit eigen organisatie (bv. te weinig vochtinname)
- Gebruik van en tips voor materiaal, producten... uitwisselen, bv. gebruik van indikkingsmiddel bij bepaalde dranken, nieuwe voedingsproducten (bij slikproblemen of ondervoeding)
- Variapunten: discussie over onthaalbrochure WZC, voorstelling boek Sabine Boerjan, afspraken nieuwe leden (met motivatiebrief en engagement om actief deel te nemen aan projecten), opstart werkgroep voeding en dementie binnen de eigen organisatie...
- Start voorbereiding studiedag 2014 nav. 10-jarig bestaan werkgroep

- Opstart discussiegroep LinkedIn en verzameling gmail-adressen (gezamenlijk werkdocument via Google Drive bewerken)

Een medewerkster vanuit Paradox volgt deze vergaderingen in functie van zowel het bieden van ondersteuning, netwerking als contact met het werkveld.

Vermissing

Voortbouwend op eerdere projecten met betrekking tot het protocol 'Vermissing' sloot ook de regio Groot Gent zich aan. Op 20 februari 2013 ondertekenden heel wat organisaties (waaronder 10 politiezones) de overeenkomst. Expertisecentrum Dementie Paradox is hierbij actieve partner.

Dialogen rond dementie

'Dialogen rond dementie' zijn 4 ontmoetingsmomenten voor professionals (en laatstejaarsstudenten) waarbij er rond een vooraf bepaald thema gedialogeed kan worden. (concept: ECD Memo) Een ervaringsdeskundige vanuit het werkveld geeft input vanuit zijn/haar expertise, terwijl een medewerker van het Expertisecentrum het gesprek in goede banen leidt. Bedoeling is om ervaringen uit te wisselen met andere professionals en stil te staan bij de manier waarop men omgaat met personen met dementie. In 2013 vormde 'paradoxen' de rode draad doorheen alle thema's.

De concrete thema's waren:

26/03/2013: architectuur – mooi versus toegepast

25/06/2013: dementie – jong versus oud

24/09/2013: activiteiten – comfort versus zinvolle dagbesteding

26/11/2013: behandeling – medicamenteus versus niet-medicamenteus

Opleiding referentiepersoon dementie

In 2013 werd op verschillende plaatsen in Vlaanderen een extra opleiding tot referentiepersoon dementie georganiseerd. In Oost-Vlaanderen sloegen de expertisecentra Meander en Paradox hiervoor de handen in elkaar. In nauwe samenwerking konden we opnieuw 26 mensen succesvol opleiden.

Forum referentiepersoon dementie

De expertisecentra dementie Paradox en Meander organiseerden 2 samenkomsten (19 april en 14 oktober) voor afgestudeerde en vrijgestelde referentiepersonen. We wilden op die manier een forum aanbieden waar men infor-

matie kon vergaren over hun functie alsook een platform creëren waar referentiepersonen met elkaar ervaringen kunnen delen.

Bij de samenkomst van 14 oktober was er inhoudelijke ondersteuning door Jurn Verschraegen van ECD Vlaanderen.

deMens

deMens verzamelt een reeks applicaties voor tablet, smartphone en computer die als doel hebben de communicatie tussen ouderen, hun familie en hun verzorgenden te bevorderen en zo het welbevinden van alle betrokkenen te verhogen. Het project vertrok vanuit een PWO project aan de Artvelde Hogeschool. ECD Paradox was inhoudelijke partner. Op 15 november 2013 werd het onderzoek, de realisatie en de testresultaten van het project voorgesteld.

5. Concept- en methodiekstudie; studie en onderzoek

Boek 'Als eten een zorg wordt...het maaltijdgebeuren bij personen met dementie'

In juni 2013 verscheen het boek 'Als eten een zorg wordt...het maaltijdgebeuren bij personen met dementie', geschreven door Sabine Boerjan. Het boek wil het maaltijdgebeuren bij personen met dementie centraal stellen in al zijn facetten. Naast een theoretisch kader wil het vooral concrete handvatten aanreiken voor situaties waarin het maaltijdgebeuren

niet meer loopt zoals tevoren.

Het boek werd voorgesteld op 18 juni 2013 in Leuven in aanwezigheid van 200 geïnteresseerde zorgverleners.

In navolging van het verschijnen van de publicatie volgden er in 2013 nog verscheidene open vormingsmomenten in samenwerking met ECD Vlaanderen met betrekking tot het thema.

Het boek blijkt een absoluut succes te zijn!

6. Signaalfunctie

Op regionaal niveau nam het expertisecentrum deze taak op door actief deel te nemen aan verschillende overlegorganen. Een aantal van deze overlegmomenten zijn structureel georganiseerd, andere waren eenmalig.

Stuurgroepen Praatcafés Dementie

ECD Paradox participeerde aan de stuurgroepen van de praatcafés dementie. Deze stuurgroepen kunnen we beschouwen als regionale netwerken dementie. Het is een voorbeeld van samenwerking binnen één regio, waar het ECD een signaalfunctie heeft.

Nauwe samenwerking met het ECD Meander was hierbij onontbeerlijk om een provinciaal draagvlak te kunnen creëren.

Netwerk palliatieve zorgen

Er werden contacten gelegd met het netwerk palliatieve zorgen regio Gent-Eeklo en regio Zuid-Oost Vlaanderen om elkaars werking te kunnen versterken. Dit zal een verdere uitwerking krijgen in 2014.

NOGGGG

ECD Paradox is netwerkpartner van NOGGGG (netwerk ouderen geestelijke gezondheidszorg regio groot Gent). Het netwerk kwam 2 keer samen in 2013 en organiseerde op 22 november een informatie- en communicatiemoment. Dit initiatief verliep in nauwe samenwerking met de werkgroep 'functionele binding', een initiatief van verschillende partners (wzc's en ziekenhuizen) die werkzaam zijn binnen de regio rond geriatric. We konden 120 personen verwelkomen.

Project- en werkgroepen

Naast de regionale georganiseerde netwerken, nam ECD Paradox ook een signaalfunctie op in overlegmomenten met verschillende organisaties en/of hulpverleners binnen eenzelfde thema. Zo participeerden we aan een werkgroep rond jongdementie, namen we verder de coördinerende functie op van de werkgroep logopedie en dementie en participeerden we aan verschillende regionale welzijns-overlegmomenten.

Samenwerking provincie Oost-Vlaanderen

Om de tendensen met betrekking tot dementie op provinciaal vlak te kunnen blijven situeren, kwamen ECD Paradox, ECD Meander en een afgevaardigde van de provincie Oost-Vlaanderen in het voorjaar samen om zaken uit te wisselen. Verder werd in samenwerking met de provincie Oost-Vlaanderen een minisymposium georganiseerd voor artsen op zaterdag 21/9/2013.

Provinciale overlegplatformen

Dhr. Dhondt, directeur van ECD Paradox, nam deel aan diverse provinciale overlegplatformen in het kader van wonen en welzijn. Hij participeerde tevens in de stuurgroep van de pilootprojecten woonzorgcentra.

Binnen de netwerkorganisatie Tabor participeerde de directeur aan de directieoverleggroepen en aan de beleidsadviesgroep Tabor.

Regionaal woonde dhr. Dirk Dhondt de verschillende bijeenkomsten bij van het coördinatiecomité en waren er diverse contacten met het OCMW Gent.

Overleg met Vlaamse en federale overheid

Dirk Dhondt participeerde vanuit zijn functie als lid van de Raad van Bestuur van ECD Vlaanderen aan overlegmomenten met de Vlaamse overheid.

7. Loyaliteit en samenwerking tussen de negen expertisecentra onderling en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

Provinciale samenwerking

Er is een zeer nauwe samenwerking met het andere Oost-Vlaamse ECD Meander in onze provincie.

We kwamen driemaal structureel samen voor overleg rond de algemene afstemming. Los van deze samenkomsten, waren er verscheidene overlegmomenten in het kader van specifieke projecten.

Collega ECD's

Contacten met collega ECD's uit andere provincies verliepen ad hoc. Uitwisseling van informatie, ondersteuning rond hulpvragen en vormingsvragen,... zijn zaken die in een aangename sfeer verliepen.

ECD Vlaanderen

Ook met het ECD Vlaanderen werd nauw samengewerkt. Actieve aanwezigheid op de werkgroep VTO was hierbij essentieel om afspraken te kunnen maken en een planning op te stellen.

Het medewerkersoverleg met de collega's van alle expertisecentra in Vlaanderen werd telkens bijgewoond.

Huisstijl

Het expertisecentrum dementie Paradox heeft zijn eigen logo, slogan en huisstijl die gebruikt worden wanneer er extern wordt gecommuniceerd (folders, flyers, vormingen, visitekaartjes, affiches,...). De huisstijl van ECD Paradox is afgestemd op de huisstijl van ECD Vlaanderen door consequent gebruik te maken van dezelfde pantone kleuren.

8. Varia

Op 29 november 2013 vierde het regionale expertisecentrum dementie Paradox zijn 15-jarig bestaan. Dit gebeuren werd gevierd in aanwezigheid van het dichte netwerk van Paradox in filmzaal 'Sphinx' te Gent. Er werd een recente film 'Vergeet me niet' aangeboden met nabespreking, als ook een aansluitende netwerkreceptie. 9

Sophia

expertisecentrum dementie
West-Vlaanderen

Budastraat 20 – 8500 Kortrijk
t 056 32 10 75 – f 056 32 12 00
sophia@dementie.be

Interne organisatie

Algemeen directeur

Dhr. Wino Baeckelandt

Opdrachten

Expertisecentrum dementie Sophia:

- coaching van medewerkers ECD Sophia
- coördinator interne en externe contacten

Expertisecentrum dementie Vlaanderen vzw:

- Voorzitter Raad van Bestuur

(Voor meer informatie, zie hoger)

Medewerkers ECD Sophia

Mevr. Charlotte Cool (master in de klinische psychologie)

- werkt 4/5^{de}

Mevr. Ilse Masselis (gegr. in de psychologie)

- werkt 4/5^{de}

Intern overleg directie – medewerkers ECD Sophia

8 keer per jaar vindt er een overleg plaats tussen de medewerkers van het ECD en directie. Daarin worden ondernomen acties en geplande activiteiten besproken.

Werkingsgebied ECD Sophia

Regio Zuid-West-Vlaanderen

Regio Midden-West-Vlaanderen

1. Informatieverstrekking

Informatie en documentatie

ECD Sophia beschikt over een beperkte bibliotheek waar boeken, video's, dvd's, tijdschriften,... kunnen uitgeleend worden.

Voor meer gerichte literatuurvragen (vaak studenten) verwijzen we door naar het documentatiecentrum Foton.

Informatiestand en folders ECD Sophia

In 2013 werd de informatiestand van ECD Sophia op verschillende initiatieven opgesteld o.m. op de praatcafés in de regio, dag van de zorg, diverse vormingen, mantelzorgnamiddagen,...

Nieuwsbrief ECD Sophia

Sedert 2012 verspreidt ECD Sophia 4 keer per jaar een nieuwsbrief.

Deze nieuwsbrief kende in 2013 een groei tot 533 abonnees.

Vaste rubrieken die in deze nieuwsbrief aan bod komen zijn: aanbod ECD Sophia, vraag en antwoord, interview met een expert en vakliteratuur samengevat.

Ook lokale initiatieven kunnen doorgegeven worden om vermeld te worden op de nieuwsbrief.

Er wordt ook vaak rond thema's gewerkt. Thema's die in 2013 aan bod kwamen: jongdementie, mantelzorg, empowerment en dementie.

2. Adviesverstrekking voor complexe zorg- en begeleidingssituaties

Er komen heel wat vragen van mantelzorgers en familieleden van personen met dementie bij het ECD terecht.

Deze vragen gaan heel vaak over het omgaan met de persoon met dementie en zijn veranderd gedrag.

Andere onderwerpen van gesprek zijn het eigen verwerkingsproces van de mantelzorger en het zorgen voor jezelf als mantelzorger.

We merkten in 2013 ook een stijging in de vragen rond jongdementie.

Naast mantelzorgers kunnen ook professionele hulpverleners terecht in het ECD voor advies. Het zijn vooral de referentiepersonen dementie binnen het WZC die op ons beroep doen rond heel specifieke casuïstiek.

3. Sensibilisering

Praatcafé dementie Ieper – Kortrijk

Praatcafé dementie Kortrijk

Datum	Thema + spreker	Aantal deelnemers
04/03	Omgaan met dementie - Annemie Gheeraert	35
13/05	Dementie en behandeling – Dr. Vanhee	40
23/09	Open praatcafé: Terug naar de eenvoud – Raf Debruyne	130
25/11	Juridische aspecten bij dementie – Dhr. Vandenbergh	50

Praatcafé dementie Ieper

Datum	Thema + spreker	Aantal deelnemers
05/03	Omgaan met dementie	25
14/05	Wegwaaiende gedachten – leden werkgroep praatcafé	25
24/09	Open praatcafé: Terug naar de eenvoud – Raf Debruyne	90
26/11	Juridische aspecten bij dementie – Dhr. Vandenbergh	30

Consulenten van ECD Sophia waren op al deze praatcafés aanwezig met een boekenstand. Deelnemers konden aan de consulenten ook informatie en advies vragen.

Één consulente maakt ook deel uit van de stuurgroep praatcafé. Deze stuurgroep kwam in 2013 twee keer bijeen en boog zich vooral over de rijzende vraag naar lokale initiatieven.

Uit die vraag groeide het proefproject praatcafé dementie Poperinge. Dit praatcafé vond 2 keer plaats en kende telkens zo'n 60-tal deelnemers. Dit praatcafé werd gedragen door referentiepersonen van WZC's in Poperinge en een aantal leden uit de werkgroep van het praatcafé Ieper.

Praatgroep voor familieleden van personen met dementie

De praatgroep kwam 4 keer bijeen in 2013. We hadden telkens ongeveer een 8-tal deelnemers.

Thema's die aan bod kwamen: omgaan met dementie, zorgen voor jezelf als mantelzorger, zinvolle momenten delen en de zorg (een stuk) uit handen geven.

We gaan op dezelfde weg verder in 2014.

Praatgroep voor familieleden van personen met jongdementie

Steeds vaker krijgt ECD Sophia vragen rond de problematiek van jongdementie. In navolging van een bijeenkomst in november 2012, waar we de noden en behoeften van mantelzorgers in het zorgen voor personen met jongdementie beluisterden, startten we in 2013 een praatgroep voor familieleden (partners en kinderen) van jonge personen met dementie. De praatgroep kwam vier keer samen en telde telkens zo'n 8 deelnemers. De praatgroep wordt begeleid door een consulente van het expertisecentrum.

Mantelzorgnamiddagen i.s.m. Ziekenzorg CM

In 2011 werd een 5-delige vormingsreeks uitgewerkt rond dementie, waarbij het accent ligt op informatie-uitwisseling en ontmoeting.

Deze reeks werd in 2013 aangeboden voor de regio Izezem. Er waren 8 deelnemers.

Netwerking professionals

Overlegplatform dementie Zuid-West-Vlaanderen

Het overlegplatform dementie Zuid-West-Vlaanderen is ontstaan in 2011. Het is een partnership tussen ECD Sophia en het SEL Zuid-West-Vlaanderen.

Consulente van ECD Sophia is voorzitter. De stafmedewerker van het SEL maakt de agenda en het verslag op.

De input voor de agenda komt van de deelnemers.

Datum	Aantal deelnemers	Inhoud OPD
04/02	40	Thema: muziek - Voorstelling werking Seniorencafé en De stem van ons geheugen - Groepswerk rond gebruik van muziek binnen de eigen organisatie - Nieuws uit ECD en deelnemers
06/05	32	- Voorstelling CADO - Vermissingsprotocol personen met dementie - Ervaringsuitwisseling rond opmaak diagnostisch bilan ifv. dementie - Nieuws uit ECD en deelnemers
09/09	36	- Voorstelling WZC uit de regio - Toelichting projecten Westvlaamse Apothekersvereniging + groepswerk - Nieuws uit ECD en deelnemers
09/12	33	Thema: mantelzorg - Voorstelling WZC uit de regio - Groepswerk rond mantelzorgondersteuning binnen de eigen organisatie - Nieuws uit ECD en deelnemers

Overlegplatform dementie Midden-West-Vlaanderen

Gezien de uitgestrektheid van de zorgregio Midden-West-Vlaanderen zijn er 2 OPD's actief, nl. OPD Poperinge-leper-Diksmuide en OPD Roeselare-Izegem-Tielt.

Het voorzitterschap van deze OPD's wordt opgenomen door een stafmedewerker van Familiehulp West-Vlaanderen in partnership met de coördinator van SEL Midden-West-Vlaanderen en een consulente van ECD Sophia.

OPD Poperinge – leper - Diksmuide

Datum	Aantal deelnemers	Inhoud OPD
15/01	13	Opvolging doorverwijzing, stand van zaken werkgroepen, nieuws uit ECD en aanwezigen
30/04	18	Stand van zaken WG vorming, WG visualisatie, vermissingsproject, intervisie referentiepersonen dementie, dementiewijzer, nieuws uit ECD en de aanwezigen
03/09	10	Denktank doorverwijzing, engagementsverklaringen, vermissingsproject, stand van zaken werkgroepen, dementiewijzer, nieuws uit ECD en de aanwezigen

OPD Roeselare – Izegem – Tielt

Datum	Aantal deelnemers	Inhoud OPD
01/03	17	Terugkoppeling WG visualisatie, vorming OPD, nieuws vanuit ECD en de aanwezigen
07/06	21	Dementieplan: stand van zaken, vermissingsproject, terugkoppeling OOPD, intervisie referentiepersonen dementie, vroegtijdige zorgplanning, nieuws vanuit ECD en de aanwezigen
27/09	18	Denktank doorverwijzing, vermissingsproject, engagementsverklaringen, nieuws vanuit het ECD en de aanwezigen

OPD Roeselare-Izegem-Tielt heeft reeds een jarenlange traditie in het organiseren van een vormingsmoment voor professionele hulpverleners en mantelzorgers van de regio van het OPD.

OPD Poperinge-leper-Diksmuide besliste om in 2013 ook een vormingsmoment te organiseren voor de regio.

De krachten werden gebundeld en er werd beslist om te kiezen voor hetzelfde onderwerp, maar in 2 aparte momenten.

Voor de beide vormingsmomenten werd Hilde Vermeiren uitgenodigd om te komen spreken rond persoonsgerichte zorgbenadering voor personen met dementie.

Het vormingsmoment voor de regio Roeselare-Izegem-Tielt vond plaats op 03/12 in en kende 125 deelnemers.

Op 12/12 vond het vormingsmoment plaats in Poperinge met 45 deelnemers.

Overkoepelend platform OPD's West-Vlaanderen (OOPD)

In 2013 werd een nieuw overlegorgaan in het leven geroepen, nl. het OOPD. Het OOPD bestaat uit voorzitters OPD, ECD Sophia en Foton, SEL-coördinatoren en vertegenwoordiging vanuit het provinciebestuur.

Doelstellingen van dit OOPD zijn:

- uitwisseling vanuit de regionale OPD's,
- vanuit deze uitwisseling, krachten bundelen en verbreden naar andere regio's,
- signaalfunctie: noden en behoeften naar een hoger niveau brengen
- visualisatie werking OPD,
- organiseren van een vormingsmoment enkel voor OPD-leden.

Rol van de ECD's binnen dit OOPD:

- faciliteren
- ondersteunen OPD's: zaken organisch en van onderuit laten groeien.

Het OOPD kwam 2 keer samen in 2013. Thema's die aan bod kwamen:

- Vermissingsprotocol voor personen met dementie: verder faciliteren, opvolgen en mogelijkheid bekijken tot het organiseren van een studiedag.
- Engagementsverklaringen: er werd beslist om een brede oproep te lanceren via de OPD's naar alle zorgorganisaties van West-Vlaanderen om de engagementsverklaring van de campagne 'Vergeet dementie, onthou mens' te ondertekenen. Bedoeling is dat we deze engagementsverklaringen gebundeld kunnen overhandigen aan het kabinet op 04/04/2014.
- Vormingsmoment OPD-leden: op 04/04/2014 wordt een vormingsmoment georganiseerd, enkel bestemd voor OPD-leden. We zien dit als een verdiepend werkmoment, versterkend voor de werking/expertise/samenwerking van de eigen organisatie. Jurn Verschraegen zal in expertise voorzien met het thema 'dementie nu en straks'.
- Uitwisseling van de concrete werking (thema's, sprekers, leden,...) van de verschillende OPD's.

4. Deskundigheidsbevordering

Vorming vanuit Vlaanderen

Opleiding tot referentiepersoon dementie

ECD Sophia stond in 2013 opnieuw in voor de begeleiding en logistieke ondersteuning van de opleiding tot referentiepersoon dementie.

25 cursisten vonden opnieuw hun weg naar provinciehuis Boeverbos te Brugge.

Een consulente van ECD Sophia stond in voor het reflectie-uur op iedere basisdag, voor dag 6 (functie van referentiepersoon waarmaken), dag voor leidinggevend en dag 11 (voorstelling projecten).

Training in het omgaan met personen met dementie (ism. Fe-bi)

Deze training, van 3,5 dagen, werd twee keer aangevraagd in 2013.

Voor het geven van deze trainingen werd beroep gedaan op een vrije vormingsmedewerker.

Onderdompeling in de wereld van dementie (ism. Fe-bi)

De onderdompeling (7 uur) werd 4 keer aangevraagd in

2013.

Twee keer gaf ECD Sophia zelf deze dag. Twee keer werd beroep gedaan op een vrije vormingsmedewerker.

Vorming op maat

	Professionelen	Niet-professionelen	Totaal
Aantal uren	111	21	132
Aantal deelnemers	607	918	1525

De vormen op maat voor professionelen werden het meest aangevraagd door WZC's.

Thema's die in 2013 vaak werden aangevraagd, zijn moeilijk hanteerbaar gedrag en zinvolle activiteiten.

Voor een thuiszorgdienst werd een vormingsreeks uitgewerkt.

De voordrachten voor niet-professionelen betreffen meestal basisvoordrachten.

Vorming gegeven door vrije vormingsmedewerkers

Zoals hoger reeds vermeld, werden 2 trainingen en 2 onderdompelingen gegeven door een vrije vormingsmedewerker.

Daarnaast werd nog voor een basisvorming (2 uur) en een vorming op maat (3 uur) beroep gedaan op een vrije vormingsmedewerker.

Gevolgde vorming

Datum	Thema	Organisatie
03/04	Symposium Frontotemporale dementie	FTD Expertgroep
26/04	Over-leven met dementie	Samenwerkingsverband Integraal Zorgaanbod voor personen met jongdementie
10/10	Internationaal congres Dementie en Empowerment	Expertisecentrum dementie Vlaanderen
25/11	Landelijk congres Moderne Dementiezorg	StudieArena Zorg en Wonen
26/11 tem. 28/11	Opleiding tot advanced user DCM	Anahata vzw
12/12	Dementie, het blikveld verruimd	Overlegplatform dementie Midden-West-Vlaanderen

5. Samenwerking

Samenwerking ECD Vlaanderen

Aanwezigheid consultants op medewerkersoverleg:
26/02 – 06/06 – 12/12

Aanwezigheid consultant VTO-overleg

Samen met het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen en Vives werd een vormingsreeks rond jongdementie uitgewerkt. (zie verder)

Samenwerking met ECD Foton

Er vond in 2013 twee keer overleg plaats tussen de beide West-Vlaamse ECD's. Thema's die in dit overleg aan bod kwamen: werking OPD en OOPD, vermissingsproject, brochure dementie, samenwerking met provinciebestuur,...

Samenwerking provinciebestuur

Twee leden van de dienst welzijn van het provinciebestuur maken deel uit van het OOPD.

Op 17/12 werden de beide ECD's uitgenodigd op een overleg met deputé van welzijn, Mevr. Vanlerberghe.

Doel van dit overleg was kennismaking met de dienstverlening van de ECD's en verkennen van de mogelijkheden tot samenwerking.

Samenwerking SEL

ECD Sophia is lid van de algemene vergadering SEL Zuid-West-Vlaanderen en SEL Midden-West-Vlaanderen.

Er is een intense samenwerking met deze SEL's inzake volgende projecten: vermissingsprotocol, OPD's en vroeg-tijdige zorgplanning.

Samenwerking lokale initiatieven

De Misthoorn Ingelmunster

ECD Sophia maakt deel uit van de adviesgroep van de Misthoorn.

Twee keer per jaar vindt er een overleg plaats rond de concrete werking van de Misthoorn, samenwerking met het ECD,...

In 2013 werd een hernieuwde samenwerkingsovereenkomst opgesteld.

Infopunt Meulebeke

Dit is een lokaal infopunt waar inwoners van Meulebeke terecht kunnen bij vragen over dementie of concrete problemen in de thuissituatie.

In 2013 werd een samenwerkingsovereenkomst ondertekend. De samenwerking wordt geconcretiseerd door middel van jaarlijks overleg en een jaarverslag.

WZC De Korenbloem Kortrijk

De Korenbloem en ECD Sophia maakten een engagementsverklaring op inzake het oprichten van een begevinggerichte tuin voor personen met dementie.

Samenwerking inzake dementievriendelijke Wervik

Dementievriendelijk Wervik richt zich op 3 pijlers:

- Implementeren vermissingsprotocol WZC en thuissituatie
- Vrijwilligerswerking uitbouwen specifiek voor personen met dementie
- Sensibiliseren handelaars

Het engagement van ECD Sophia hierin betrof verschillende overlegmomenten en vormingen voor politiediensten, eerstelijnsdiensten, vrijwilligers en handelaars.

Samenwerking met de moederorganisatie

In het H. Hart zijn er 2 referentiepersonen dementie. Zij zitten samen de werkgroep dementie van het WZC voor.

Er werd tevens een stuurgroep dementie opgericht die bestaat uit de 2 referentiepersonen, ECD Sophia en de stafmedewerker zorg van het H. Hart. Bedoeling van de stuurgroep is het evalueren van de voorbije werkgroep en het voorbereiden van de volgende. In de stuurgroep wordt ook bekeken hoe de samenwerking tussen de referentiepersonen en het ECD meer vorm kan krijgen.

De 2 referentiepersonen volgden in 2011 beide de cursus basic user DCM. Één referentiepersoon volgde samen met een consulente van het ECD in 2013 het vervolg, nl. advanced user DCM.

Er zal nu door hen verder bekeken worden hoe DCM kan geïmplementeerd worden in de moederorganisatie.

Op 17/03 werd voor de tweede keer de 'dag van de zorg' georganiseerd door Zorggroep H. Hart. Alle initiatieven van Zorggroep H. Hart waren vertegenwoordigd met een informatiestand, zo ook ECD Sophia.

6. Projectwerking

Vermissing van personen met dementie

In 2013 werd een werkgroep opgericht op West-Vlaams niveau die bestaat uit consultants van ECD Sophia en Foton, vertegenwoordiger politiezone Vlas, stafmedewerker

SEL Zuid-West-Vlaanderen en een vertegenwoordiger van verschillende thuiszorgdiensten.

Doelstelling was om een protocol op te stellen inzake vermissing van personen met dementie in de thuissituatie.

De bijeenkomsten van deze werkgroep resulteerden in een aantal documenten:

- Stroomdiagram: wat te doen als een vermissing wordt vastgesteld? Dit stroomdiagram werd gepersonaliseerd per politiezone.
- Leidraad: uitgeschreven stroomdiagram.
- Aanvulling op het communicatieschrift/document voor de hulpverleners: extra nuttige informatie omtrent de cliënt.

Op 19/09 werden ECD Sophia, ECD Foton en SEL Zuid-West-Vlaanderen uitgenodigd op een overleg van alle West-Vlaamse korpschefs. Daar werden de verschillende documenten voorgesteld en de vraag gesteld naar minimale samenwerking.

Deze minimale samenwerking bestaat uit :

- Aanmaak e-mailaccount volgens vermist@naampolitiezone.be
- Aanduiden contactpersoon binnen elke politiezone.

Een 8-tal politiezones lieten reeds weten te zullen ingaan op deze minimale samenwerking.

Er werd daarnaast ook nog een ppt-voorstelling opge maakt met informatie rond dit project en de verschillende documenten om dit voor te stellen op de verschillende OPD's, LST, LAS,...

Posthogeschoolvorming 'Wegwijs in dementie op jonge leeftijd'

In februari 2013 werd ECD Sophia gecontacteerd door de Katholieke Hogeschool VIVES. De hogeschool krijgt geregeld vragen van individuele zorgverstrekkers en instellingen om rond jongdementie iets aan te bieden. Ze hadden dan ook graag, in samenwerking met ECD Sophia, een opleiding uitgewerkt. Vanuit ECD Sophia werd ECD Vlaanderen mee uitgenodigd om rond te tafel te zitten. Er volgden een aantal voorbereidende vergaderingen. In het najaar werd de inhoud van de opleiding gefinaliseerd, waarna de bekendmaking (via folder, pers, nieuwsbrieven e.d.) gebeurde. De opleiding staat geprogrammeerd in het voorjaar van 2014. Het recept: vijf intensieve vormingsmomenten die verschillende facetten rond jongdementie belichten: diagnosestelling, transmurale zorg, juridische en ethische aspecten, woonvoorzieningen en zorgbeleid.

Vroegtijdige zorgplanning Midden-West-Vlaanderen

SEL Midden-West-Vlaanderen diende, in nauwe samenwerking met palliatief netwerk De Mantel, een project in bij KBS rond vroegtijdige zorgplanning.

Doelstelling van het project is een communicatie- en gesprekscultuur rond VZP uitbouwen en implementeren in en i.s.m. alle woonzorgcentra, alle thuiszorgpartners en alle ziekenhuizen. Zowel voor personen met dementie als andere personen die in een wilsonbekwame situatie kunnen raken. Op verschillende niveaus:

- De binnen het project ontwikkelde instrumenten (procedure VZP in de thuiszorg + zorgcoderingsformulier + draaiboek Implementatie VZP in de WZC) zijn voor elke hulpverlener een houvast en leidraad om aan elke cliënt VZP aan te bieden.
- Thuisbegeleiding dementie in Midden West-Vlaanderen
 - als facilitator voor het begeleiden van personen met dementie binnen het VZP-proces én
 - als sensibilisator van alle hulpverleners bij vroegtijdig detecteren en gericht doorverwijzen van personen met (beginnende) dementie.
- Het belang van de rol van de huisarts in het VZP-proces te beklemtonen. De huisarts is een belangrijke schakel in elk individueel VZP-proces door de vaak jarenlange vertrouwensrelatie die ze opbouwen met hun patiënten, alsook hun medische verantwoordelijkheid en geloofwaardigheid.
- Alle hulpverleners gevoelig te maken voor VZP en duidelijk te maken wat hun specifieke taak binnen elk individueel VSP-proces is (signaalontvanger, gespreksvoerder, administratieve ondersteuning, ...) én de nodige vaardigheden aan te leren om hun taak deskundig uit te voeren.

De verschillende doelstellingen worden opgevolgd door de stuurgroep vroegtijdige zorgplanning en uitgewerkt via werkgroepen.

ECD Sophia is lid van de stuurgroep en maakt tevens deel uit van de werkgroep dementie binnen dit project.

In oktober – november 2013 werd een 5-daagse opleiding georganiseerd voor hulpverleners in de thuiszorg die communicatievaardigheden VZP willen aanleren en die de VZP-cultuur wensen te implementeren en uit te dragen.

In deze vormingsreeks werd een voormiddag aandacht besteed aan VZP bij personen met dementie. Dit luik werd opgenomen door een consulente van ECD Sophia.

Struikelblok

'Struikelblok' is een tweejaarlijks evenement waarbij jong en oud zich kunnen inleven in de leefwereld van iemand met een beperking. Het vond plaats in september 2013. Het evenement richt zich naar leerlingen uit secundair en hoger onderwijs, docenten, assistenten, mensen met een beperking, ouderen, familie, vrienden, professionelen, lokale besturen en bedrijven.

Doelstelling van het evenement is enerzijds zich inleven in de woon- en leefomgeving van mensen met een beperking

en anderzijds informeren en demonstreren hoe men dankzij technologische en andere hulpmiddelen langer zelfstandig kan blijven wonen, leren, werken en ontspannen.

Het evenement bestaat uit:

- Inleefparcours
- Demosessies
- Cartoontentoonstelling, infobeurs en reminiscentiewandeling.

Eén van de inleefsessies was ‘Dementie is geen taboe’. Via een ‘belevingskast’ wordt dementie tastbaar, in de lades bevinden zich diverse inleefactiviteiten en reminiscentievoorwerpen. De inleefsessies werden begeleid door de consultants van het ECD en/of vrijwilligers/ervaringsdeskundigen.

PRoF

PRoF 4.0 ‘De evolutie van de hospitalisatie van de toekomst’

Een consortium van architecten, fabrikanten, beroepsorga-

nisaties, gebruikersgroepen, maatschappelijk vertegenwoordigers en onderwijs- en kennisinstellingen verenigde de krachten en ontwikkelde onder de noemer ‘PRoF’ – wat staat voor ‘Patient Room of the Future’ – een totaal nieuw concept van patiëntenkamer. Ondertussen werden reeds drie projecten gerealiseerd.

Het regionaal expertisecentrum dementie Sophia werd lid van het groot consortium na de lancering van PRoF 2.0.

In het voorjaar van 2013 vond de aanzet tot het vierde project plaats. In december 2013 werd de draft van PRoF 4.0 ‘De evolutie van de hospitalisatie van de toekomst’ voorgesteld.

Living Well with Dementia

‘Living Well with Dementia’ is een project van LUCAS, Centrum voor zorgonderzoek en consultancy van de KU Leuven. Dit project heeft als doel het welzijn en de levenskwaliteit van mensen met dementie en mantelzorgers, zowel in woonzorgcentra als in de thuisomgeving, te verbeteren. Meer specifiek gaat de aandacht naar de mogelijkheden van ruimtelijke en zintuiglijke omgevingsinterventies om in te spelen op de problematiek van nachtelijke onrust, agitatie en dwaalgedrag bij personen met dementie. LUCAS coördineert de pilootstudie. Er is een partnerschap opgezet met o.m. ECD Sophia. In het najaar 2012 organiseerden de consultants van ECD Sophia het expertpanel. In 2013 werden deze leden via ECD Sophia uitgenodigd om mee te werken aan een pilootstudie die wordt opgezet in woonzorgcentra en bij mensen thuis.

PWO dwaalgedrag

ECD Sophia werd in 2013 lid van de stuurgroep van het onderzoeksproject “Dwaalgedrag, -preventie en -detectie”. Dit project kadert in een PWO-project (Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek) door de afdeling/opleiding Expertisecentrum Zorg & Technologie van het departement VHTI-HIW van de KATHO (Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen). De eerste stuurgroep vond plaats op 16 december 2013.

Tandem

expertisecentrum dementie
Antwerpen (Turnhout)

Graatakker 4 – 2300 Turnhout
t 056 32 10 75 – f 056 32 12 00 - t/f 014 47 83 71
tandem@dementie.be

Het regionaal expertisecentrum dementie Tandem (verder ECD Tandem) is een vzw, opgericht in 2003. Op 21 november 2013 werd dan ook het 10-jarig bestaan feestelijk gevierd met een academische zitting waarin teruggekeken werd naar het verleden, stilgestaan is bij het heden en een vooruitblik geschetst werd van de toekomst van de dementiezorg in Vlaanderen.

Binnen alle (beleids)organen van de vzw zijn velerlei zorgactoren actief, zowel woonzorgcentra, thuiszorgdiensten, ziekenhuizen als mutualiteiten, huisartsen, ... Naast de Raad van Bestuur en Algemene Vergadering, wordt de dagelijkse werking opgevolgd door een coördinatieteam en is er inhoudelijke ondersteuning van de werking door een stuurgroep die ongeveer 4 keer per jaar samenkomt.

Interne organisatie

Voorzitter Tandem vzw en vertegenwoordiger van ECD Tandem in de raad van bestuur van ECD Vlaanderen vzw

Dhr. Stefaan Voet

Coördinatieteam:

Dhr. Stefaan Voet, Dhr. Bob Van de Putte, Mevr. Eefje Meynen, Mevr. Hilde Stroobants.

Medewerkers

Hilde Stroobants: coördinator en consulente, 70 % FTE
Ria Caers: consulente, 50% FTE (01/01/2013 - 31/08/2013) – 70% FTE (01/09/2013 - 31/12/2013)
Karolien Verschueren: consulente, 50% FTE (01/01/2013 - 31/08/2013) – 70% FTE (01/09/2013 - 31/12/2013)

Werkingsgebied

Het werkingsgebied van ECD Tandem is het arrondissement Turnhout binnen de provincie Antwerpen. Dit valt samen met de regio van SEL Kempen, waarmee ECD

Tandem samenwerkt. Binnen de provincie Antwerpen, werkt ECD Tandem ook nauw samen met ECD Orion in Wilrijk (arrondissement Antwerpen) en het Psychogeriatrisch Netwerk Dementie PGN (arrondissement Mechelen). Met de steun van de provincie Antwerpen vormen deze 3 partners samen het Dementienetwerk Provincie Antwerpen (DPA) om zo gebiedsdekking te kunnen garanderen voor de hele provincie Antwerpen.

Resultaatsgebieden

1. Informatieverstrekking

Bereikbaarheid voor informatie aan en doorverwijzing van de omgeving van de persoon met dementie

Regionaal ECD Tandem heeft sinds 2012 een telefonische permanentie op maandag, dinsdag en donderdagvoormiddag. Buiten deze permanentiemomenten is er een antwoordapparaat waarop een boodschap kan ingesproken worden, zodat wij nadien terug contact kunnen opnemen. Ook is ECD Tandem steeds bereikbaar via e-mail, zowel voor professionals als voor mantelzorgers en/of het brede publiek.

Informatiesessies voor het brede publiek en mantelzorgers

Jaar na jaar stellen we vast dat er een blijvende nood is aan laagdrempelige basisinformatie rond dementie. Daarom bood ECD Tandem ook in 2013 opnieuw heel wat informatiesessies aan aan senioren en mantelzorgers omtrent verschillende thema's rond dementie. Deze vonden plaats zowel in lokale en regionale dienstencentra, als bij mutualiteiten, woonzorgcentra, thuiszorgdiensten, OCMW's, ...

Dementieklapper

Vanuit het DPA wordt door de 3 partners samengewerkt aan verschillende projecten, studiedagen en acties. Het meest succesvolle initiatief van 2013 is zeker en vast de lancering van de dementieklapper, geïnspireerd op de dementiewijzer van dementievriendelijk Brugge. Deze dementieklapper bevat 20 communicatietips voor een goed contact met mensen met dementie. Op de keerzijde staan 20 antwoorden op veel gestelde vragen over het zorg dragen bij dementie.

Vraagprijs per dementieklapper voor professionelen bedraagt 3,00 euro. Mantelzorgers betalen voor de dementieklapper slechts 1,00 euro. Eind 2013 werd al nagedacht over herdruk aangezien deze klappers zeer gegeerd zijn.

Website

Naar aanleiding van de actie Music For Life ontstond in december 2012 de website www.dementienetwerkantwerpen.be. Deze website was statisch en dus enkel aanpasbaar door de leverancier. In het voorjaar van 2013 werd deze site omgezet naar een door onszelf dynamisch aanpasbare versie in Drupal. Op www.dementie.be werd er bij de voorstelling van ECD Tandem een link geplaatst naar deze DPA-website. Doel van deze website is om de gezamenlijke initiatieven van het DPA, alsook onze individuele initiatieven en werking toegankelijk te maken voor het brede publiek. Tevens bevat de website onze adressen en e-mail-gegevens, zodat bezoekers met ons contact kunnen opnemen.

Het praatcafé dementie

In 2013 werden op 5 verschillende locaties in het arrondissement Turnhout praatcafés dementie georganiseerd, namelijk in Turnhout, Westerlo, Geel, Lille en Herentals. Op deze manier vonden er in 2013 in totaal 27 praatcafés dementie plaats waarop telkens tussen 15 en 60 mantelzorgers en geïnteresseerden aanwezig waren. De meeste praatcafés dementie worden ondersteund door een stuurgroep waarin verschillende organisaties uit de betreffende regio participeren, alsook ECD Tandem. Ook namen we deel aan vergaderingen in de aanloop van de opstart van nieuwe praatcafés en bieden wij ondersteuning aan bij de programmatie, de jaarplanning, de keuze van de sprekers, de inhoud en de methodiek. Tijdens de praatcafés dementie zelf is ECD Tandem regelmatig aanwezig als gastspreker. Op andere momenten zijn we aanwezig als ondersteuning en als aanspreekpunt.

In 2013 nam ECD Tandem het initiatief om een Overlegplatform Praatcafés Dementie te organiseren. We nodig-

den de stuurgroepen van de verschillende praatcafés uit om op een constructieve manier ideeën uit te wisselen rond inhoud, sprekers, methodieken, organisatorische vraagstukken, ... Dit jaar vond dit overleg plaats op 19 september 2013. Bedoeling is om deze bijeenkomst jaarlijks te herhalen. Tevens heeft ECD Tandem naar de praatcafés het engagement genomen om jaarlijks één keer gastspreker te zijn voor elk praatcafé rond éénzelfde thema.

Ontmoetingsdag Jongdementie 2013

Deze tweede ontmoetingsdag vond plaats op 23 november 2013 in de Lamotsite te Mechelen. Ze werd voorbereid door een ad-hoc werkgroep samengesteld uit de Vlaamse Alzheimer Liga, ECD Memo, mantelzorgers voor mensen met jongdementie en het Dementienetwerk Provincie Antwerpen. Tijdens deze ontmoetingsdag werden zowel informatieve sessies aangeboden, maar er werd op vraag van de leden van de werkgroep en de voorgaande evaluaties ook ruim kans geboden tot ontmoeting. PGN Dementie zorgde voor de ontvangst van de sprekers en voor de invulling en begeleiding van het ontmoetingscafé. ECD Tandem en ECD Orion verzorgden elk een druk bijgewoonde workshop in de namiddag ('Communicatie bij mensen met dementie' en 'Omgaan met rouw en verlies'). Beide workshops werden opgebouwd aan de hand van een reuzegroot spelbord. Op die manier kon op een ludieke en speelse manier gewerkt worden met moeilijk bespreekbare thema's. Opmerkelijk was de sterke inbreng van de beklijvende getuigenissen en van de sterke groep vrijwilligers die zorgden voor de begeleiding van de workshops. Er waren meer dan 80 aanwezigen, waarvan vooral familieleden, verschillende mensen met jongdementie en enkele professionelen. Na afloop van de dag was de algemene indruk dat het opzet als erg geslaagd werd ervaren en het uitdrukkelijk voor herhaling vatbaar is.

Expo 60+

Van woensdag 2 oktober tot vrijdag 4 oktober, opende de Nekkerhal te Mechelen opnieuw haar deuren voor de 17de editie van Expo 60+, hét driedaags vakevenement voor de brede zorg- en welzijnssector. Meer dan 250 toonaangevende exposanten maakten de bezoekers wegwijs in nieuwe innovatieve producten en bestaande diensten in de sector. Ook voor ECD Vlaanderen en de regionale expertisecentra is dit een unieke kans om zich op grote schaal naar professionelen te presenteren. Voor de vertegenwoordiging van het DPA verdeelden we onze aanwezigheid.

2. Adviesverstrekking

Adviesfunctie op de 2^e lijn

Ook in 2013 gaf ECD Tandem advies in heel wat complexe hulp- en adviesvragen, meestal na doorverwijzing via sociale diensten of zorginstanties. Vaak is het eerste contact telefonisch of via e-mail en kunnen we via die weg reeds een ruim antwoord geven op de gestelde vragen. Occasioneel vond ook een gesprek plaats met de mantelzorgers of namen we deel aan een zorgoverleg georganiseerd door andere organisaties. Regelmatig worden we ook gecontacteerd door maatschappelijk werkers van verschillende sociale diensten. Zij vragen ons concreet advies bij complexe situaties waarbij dementie vermoed wordt of gediagnosticeerd is. Hun kennis als maatschappelijk werker, gecombineerd met onze specifieke kennis inzake dementie, leidt vaak tot een beter inzicht in de situatie en mogelijke aanpak. We merken dat deze vraag naar ondersteuning en advies in complexe zorgsituaties, vnl. in de thuiszorg, almaar toeneemt. Naar de toekomst toe zal de uitbouw van een functie dementie-expert aan deze noden kunnen tegemoetkomen.

Samenwerking met SEL, provinciale en lokale overheden

Als netwerkorganisatie is ECD Tandem voortdurend in interactie en in samenwerking met andere organisaties en kunnen we een ruim netwerk uitbouwen en waar nodig of gevraagd advies verstrekken. Zo zijn we o.a. ook betrokken bij de opstart van een nieuwe afdeling voor mensen met dementie van een nieuw woonzorgcentrum en werkten we mee aan de aanvraagdossiers voor 2 zorg-protocol-3-projecten in onze regio. Tevens is ECD Tandem lid van de Nachtzorg Kempen, VONK3, Welzijnszorg Kempen, het Overlegplatform Ouderenzorg, ...

Sinds de oprichting van SEL Kempen maken we ook deel uit van de Algemene Vergadering van deze SEL. Reeds verschillende keren werkten we met hen samen. Via SEL Kempen kunnen wij bovendien op de hoogte blijven van de actuele sociale kaart in de regio en kunnen we desgevallend gericht doorverwijzen. Verder krijgen we via mailinglijsten enerzijds zelf heel wat informatie toegestuurd en kunnen we anderzijds ook zelf een ruim aantal contacten in onze regio bereiken via SEL Kempen. Met SEL Kempen werd bovendien eind 2013 een vergadering gepland om in 2014 samen na te denken over een overlegplatform dementie in arrondissement Turnhout.

3. Sensibilisering

Vriend of vijand

Naar aanleiding van de actie 'Music for Life' van Studio Brussel in 2012 kreeg ECD Tandem van Vormingplus Kempen de vraag om in 2013 samen een vorming rond dementie aan te bieden voor het brede publiek. Op basis van het onderzoek 'Framing en reframing: Anders communiceren over dementie' van Baldwin Van Gorp en Tom Vercruysse, ontwikkelden we een vorming 'Dementie: Vriend of vijand?' We hebben de inhoud van dit onderzoek vertaald in een boeiend geïllustreerde vorming die verstaanbaar is voor iedereen, of je nu met dementie te maken hebt of niet. Doel van deze vorming is het publiek de uitdaging te laten aangaan om genuanceerd naar dementie te kijken, om te kijken naar de mens met dementie als een persoon met wensen, gevoelens, voorkeuren en een blijvende behoefte aan contact.

Deze vorming werd in gans het arrondissement Turnhout 11 keer georganiseerd, waarvan 8 keer i.s.m. Vormingplus Kempen. We bereikten hiermee ongeveer 550 aanwezigen.

Dementievriendelijke gemeenten: regionale initiatieven en interregionaal project

Het Vlaamse Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin bracht in 2010 het Dementieplan Vlaanderen 2010-2014 uit. Gemeenten worden hierin opgeroepen om een integraal beleid te ontwikkelen, dat zorg draagt voor mensen met dementie en hun omgeving. ECD Tandem ondersteunt hierin de gemeenten en dit samen met ECD Vlaanderen en met interregionale partners uit de provincie Noord-Brabant (Programmaraad Zorgvernieuwing Pschyogeriatricie NL) en het Alzheimercentrum Limburg (NL) gemeenten. Een consulente van ECD Tandem ondersteunt en begeleidt vier dementiewerkgroepen van de Kempische koplopergemeenten Geel, Herentals, Mol en Turnhout.

In het kader van dit project werden ook lokale initiatieven ontwikkeld. Zo startte Geel o.a. een praatcafé en werkte Herentals een grootschalige sensibiliseringscampagne uit. Mol implementeerde, in samenwerking met de thuiszorg en de residentiële sector, het vermissingproject binnen haar politiezone (Mol-Balen-Dessel-Retie). Turnhout startte de besprekingen met de politie op.

ECD Tandem organiseert samen met een interregionale stuurgroep jaarlijks twee werkconferenties voor het netwerk van de participerende gemeenten. Informatie en verslaggeving over de conferenties kan men raadplegen op de website van het Dementienetwerk Antwerpen www.dementienetwerk.be.

dementienetwerkantwerpen.be (rubriek projecten Tandem). Studenten van de Thomas More Hogeschool (BE) en de Fontys Hogeschool (NL) zorgden voor de verslaggeving van de conferentie.

De opgedane ervaringen in 2013 werden doorgegeven aan het lerend netwerk 'Dementievriendelijke gemeente' dat de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten organiseerde.

Interregionale werkconferentie Dementievriendelijke gemeenten: 'Onverwachte ontmoetingen'

Op 18 april '13 was Bladel (NL) de gastgemeente voor de interregionale werkconferentie *'Onverwachte ontmoetingen'*. In het RSZK Floriaan kwamen 118 geïnteresseerden uit de deelnemende Kempische (B), Noord-Brabantse (NL) en Limburgse (NL) koplopergemeenten samen.

Tijdens de werkconferentie kregen de koplopergemeenten het woord en stelden ze via een carrousselronde hun concrete actieplannen voor. Moeilijkheden en mogelijkheden in het op weg gaan naar een dementievriendelijke gemeenschap werden besproken.

Wilfred Smit, directeur van de Nederlandse Rabo(spaar) bank, getuigde over de ervaringen die de banksector heeft met cliënten met dementie en hoe zij hier trachten mee om te gaan. De deelnemers kregen de kans om concrete vragen en bezorgdheden voor te leggen. Vanuit de Belgische bankwereld was de directeur van de lokale Belfiusbank Geel aanwezig.

Verder werd er nog ingezoomd op 'onverwachte ontmoetingen' in de horecasector. De gemeente Herenthout (BE) stelde haar project voor dat zich toegespitst heeft op het sensibiliseren van de lokale middenstand (bakker, frituur, eetgelegenheden, kapper, cafés).

Na de inhoudelijke toelichtingen kregen de deelnemers de kans om in kleine groepen te brainstormen over hoe ze in hun gemeente horecazaken, banken en beleidsmakers kunnen motiveren om werk te maken van een dementievriendelijke gemeente. Ook de aanwezige burgemeesters/wethouders en schepenen van de koplopergemeenten kregen deze werkopdracht.

De dag werd literair omkaderd door Leo van Erp, schrijver van het boek 'Op zoek naar een mens'.

Interregionale werkconferentie Dementievriendelijke gemeenten: 'Veilig voelen en zijn'

Op 24 oktober '13 was Mol (BE) de gastgemeente voor de interregionale werkconferentie *'Veilig Voelen en Zijn'*. In het WZC Ten Hove ontving het OCMW die dag meer dan 125 geïnteresseerden uit de Kempen (B), Noord-Brabant

(NL) en Limburg (NL). Alle aspecten van veiligheid kwamen aan bod. Niet alleen in de woon- en leefomgeving, maar ook in de zorgrelatie en de lokale dienstverlening kunnen drempels verlaagd worden, zodat de autonomie van mensen met dementie en hun mantelzorgers maximaal wordt gerespecteerd.

De deelnemers aan de conferentie kregen de mogelijkheid om twee workshops te volgen. Nadien was er kans tot vraagstelling en een groepsopdracht om na te denken hoe de deelnemers in hun gemeenten kunnen werken aan het thema. De verschillende workshops waren:

- Vermissingsproject: politiezone Hekla-Mol
- Contact maken door te werken met de levensgeschiedenis: WZC Ten Hove Mol – docent Fontys Hogeschool
- Thuis wonen met dementie over woningaanpassing/technologie: docent Fontys Hogeschool – een mantelzorger getuigt
- Begeleid op pad:
- Project 'Vergeten naar buiten te komen' – OCMW Leuven
- Toegankelijke cultuur – Cultureel Centrum Geel
- 'Klant blijft koning' – ECD Foton-Brugge

Deze conferentie zette ook hoog in op zorgtechnologie. In een heuse infomarkt presenteerden verschillende standhouders hun inspirerende producten om de veiligheid voor mensen met dementie waar te maken. Van alarmsystemen tot een digitaal levensverhaal, van een zorgsleutel tot een unieke therapeutische robot; geïnteresseerden kwamen alles te weten over wat innovatieve technologie vandaag kan betekenen in de zorg voor mensen met dementie. Ook de partners van SEL Kempen die niet deelnamen aan de volledige studiedag, konden de infomarkt in de namiddag doorlopend bezoeken.

Tijdens deze Werkconferentie heeft Mol, als gastgemeente, ook getrakteerd op een 'Wandeling om niet te vergeten'.

4. Vorming en deskundigheidsbevordering

Organisatie van een algemeen informerend en sensibiliserend vormingsaanbod

In 2013 werden er vanuit ECD Tandem in totaal 335 vormingsuren aangeboden aan zo'n 3.000 deelnemers. Hierbij waren 325 vormingsuren waaraan 1.700 professionelen deelnamen en waren er tijdens 58 vormingsuren 1.300 mantelzorgers, familieleden of andere geïnteresseerden aanwezig.

Opleiding referentiepersoon dementie

Binnen de provincie Antwerpen wordt jaarlijks een opleiding referentiepersonen dementie aangeboden, telkens in een ander arrondissement. In het voorjaar van 2013 orga-

niseerde het ECD Tandem de Opleiding referentiepersoon dementie in Turnhout.

Een stille groep van 25 deelnemers startte in januari 2013 aan deze opleiding en werd ondergedompeld in de wereld van dementie en de job van referentiepersoon dementie. Zowel de 11 cursusdagen als de opdracht die gemaakt werd, deed de groep groeien en resulteerde tijdens de voorstelling van de opdrachten op dag 11 tot een inspirerende slotdag.

Terugkomdagen referentiepersonen dementie

Samen met de collega's van ECD Orion en PGN Dementie organiseerde ECD Tandem de "terugkomdagen referentiepersoon dementie". Tijdens 4 volledige dagen wordt in de voormiddag een theoretisch kader aangeboden rond een welbepaald thema, gevolgd door casuïstiek en methodieken in de namiddag. Doelpubliek voor deze vormingsdagen zijn zowel nieuwe als reeds langer afgestudeerde referentiepersonen uit de provincie Antwerpen. Er werd bewust geen onderscheid gemaakt tussen RIZIV-referentiepersonen (gesubsidieerden) en niet-RIZIV-referentiepersonen. Deze terugkomdagen liepen volgens de schoolkalender en vonden tegelijkertijd op dezelfde dag plaats op 2 lokaties in de provincie, met name Malle en Mechelen. Voor ECD Tandem werden 18 inschrijvingen toegelaten, in Mechelen namen 13 referentiepersonen deel aan de vorming.

In 2013 vonden voor deze groep nog 2 terugkomdagen plaats:

5 februari 2013: "Met je rug tegen de muur!" Omgaan met (on)macht

16 april 2013: "Aan de slag!". Kennismaking met nieuwe methodieken voor gespreks- info- en vormingsmomenten.

Opleidingen in samenwerking met Fe.BI vzw

In samenwerking met ECD Vlaanderen en FE.BI boden wij 2 opleidingsformules aan:

- Basisdag 'Onderdompeling in de wereld van dementie'. Op deze dag verwerven medewerkers basisinzichten in dementie. Hoofddoelstelling is het gedrag van de persoon met dementie beter te begrijpen.
- Training 'Omgaan met personen met dementie'. Deze training van 3,5 dagen is gericht op het ontwikkelen van een adequate omgang met de persoon met dementie in de verschillende fasen van het dementieproces. Het doelpubliek van deze opleidingen zijn kortgeschoolde medewerkers uit woonzorgcentra die in contact komen met bewoners met dementie. In 2013 werden deze vormingen door ECD Tandem gegeven in 4 woonzorgcentra.

Train de trainer-vormingen Aan de slag met 'Pluk de dag' en Aan de slag met 'Vergeet me niet'

Het DPA organiseerde op 29 januari en op 11 juni 2013 in Mechelen een train-de-trainersessie "Aan de slag met Pluk de Dag" voor professionele hulpverleners en docenten die in hun eigen organisatie of lessen met het beeldmateriaal een interactief gesprek wilden opstarten. Respectievelijk 31 en 11 zeer gemotiveerde deelnemers kregen een bad in het leiden van groepsgesprekken en konden de methodieken uit de handleiding "Aan de slag met Pluk de dag" inoefenen. In 2013 werd de indringende Duitse documentaire "Vergeet mij niet" van David Sieveking uitgebracht op DVD. Deze film is zeer mooi en absoluut goed bruikbaar voor familie-avonden, praatcafés dementie, vormingsmomenten voor medewerkers e.d. Daarom organiseerde het DPA een Train de Trainer-Vorming "Aan de slag met 'Vergeet mij niet'" op 21/11/2013 in Campus Blairon te Turnhout. Na een korte inleiding werd de film samen bekeken met alle 51 aanwezigen. Nadien volgde een uitgebreide nabespreking waarbij verschillende vormingstips aangereikt werden. De film werd als zeer aangrijpend ervaren en de deelnemers keerden met nieuwe methodieken en ideeën enthousiast huiswaarts. De informatie over de film en de aangereikte methodieken zijn terug te vinden op de website www.dementienetwerkantwerpen.be.

'Anticiperend rouwen' studiedagen ism de palliatieve netwerken van de provincie Antwerpen

Op 23 en 30 mei 2013 organiseerde het DPA, ism de palliatieve netwerken van de provincie Antwerpen, 2 gezamenlijke vormingsnamiddagen over dementie en palliatieve zorg, met name rond anticiperend rouwen. Op beide dagen kregen telkens zo'n 60 deelnemers, zowel professionals uit de zorgsector als uit de onderwijssector, kapstokken en ideeën aangereikt over nieuwe theorieën en hoe deze in hun dagelijkse werking in praktijk te brengen. Een workshop, begeleid door de medewerkers van het DPA, gevolgd door een theoretisch kader door Walter Rombouts, zorgde voor 2 leerrijke namiddagen.

'Goed wijs grijs'. Een studiedag over geestelijke gezondheid van ouderen

De studiedag vond plaats op 19 oktober 2013 in het Provinciehuis van Antwerpen. Het initiatief ging uit van OSPA (Overleg Suïcidepreventie Provincie Antwerpen). De dag kreeg concrete vorm dankzij de samenwerking en inhoudelijke voorbereiding met de volgende partners: Psychogeriatrisch Netwerk Dementie (PGN Dementie) voor het

DPA, de ouderenteams van de CGG, Netwerken Palliatieve Zorg en de Dienst Welzijn en Gezondheid van de Provincie Antwerpen. Ze kreeg de steun van de Vlaamse Overheid en de Dienst Welzijn en Gezondheid van de Provincie Antwerpen.

Na het welkomstwoord door de gouverneur, Mevr. Cathy Berx, werd het thema ingeleid door Anke Bonnewyn (KULeuven) en professor Alfons Marcoen. In de voormiddag lichtten vervolgens verschillende organisaties zoals de CGG's, LOGO's, het Palliatief Netwerk en het Dementienetwerk Provincie Antwerpen, die actief zijn naar de doelgroep ouderen binnen de provincie Antwerpen rond het thema geestelijke gezondheid hun werking toe. Het DPA werd voorgesteld door Herman Wauters van PGN Dementie. In de namiddag volgden er 10 inhoudelijke workshops. De workshop rond "Ontspoorde zorg voorkomen" werd begeleid door Herman Wauters, PGN Dementie en Mark Koninkx, Familiehulp. Tijdens de pauzes konden de deelnemers een infostand van het DPA bezoeken. Deze werd bemand door medewerkers van ECD Orion en ECD Tandem.

In totaal waren er 224 professionals aanwezig, het maximaal aantal toegelaten. De studiedag werd algemeen als zinvol en zeer positief geëvalueerd.

5. Concept- en methodiekstudie

Lerend netwerk dementievriendelijke gemeente-VVSG

De Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten organiseerde in 2013 in de provincie Antwerpen een lerend netwerkplatform waarin informatie en praktische tips omtrent het werken aan een dementievriendelijke samenleving uitgewisseld werden. Vanuit het DPA namen twee consultants deel aan dit overleg. Tijdens deze vergaderingen kwamen goede praktijkvoorbeelden van gemeenten aan bod. Verder werd er ingegaan op de vraag hoe we het concept 'dementievriendelijke gemeente' kunnen uitvouwen naar andere lokale besturen.

Samenwerking ECD Vlaanderen en de andere regionale expertisecentra

Ook in 2013 namen de medewerkers van ECD Tandem deel aan het medewerkersoverleg dat wordt ingericht door ECD Vlaanderen zodat elk regionaal centrum geïnformeerd blijft over nieuwe ontwikkelingen op Vlaams en regionaal vlak en er ook een uitwisseling tussen de regionale centra kan plaatsvinden.

Daarnaast participeert ECD Tandem ook in de VTO-werkgroep van ECD Vlaanderen waar het Vlaams vormingsaanbod inhoudelijk en organisatorisch vorm krijgt. Tevens organiseerden we in 2013 de opleiding referentiepersoon dementie in Turnhout.

6. Signaalfunctie

'Samen dragen op maat van de persoon met dementie'

Om de ontschotting en vermaatschappelijking van de zorg voor kwetsbare ouderen te stimuleren, diende Huis Perrekes een project in bij Cera. Met deze steun en onder begeleiding van Lucas ontwikkelden zij samen met de stuurgroep een model dat zorg, ondersteuning en begeleiding impliceert op maat en in het ritme van de persoon met dementie, ongeacht waar hij/zij verblijft. ECD Tandem is, samen met verschillende zorgactoren uit de regio, lid van de multidisciplinaire en dienstoverschrijdende stuurgroep van dit project bij Huis Perrekes (Oosterlo).

Samenwerking ECD Vlaanderen en de andere regionale expertisecentra

Zowel tijdens het medewerkersoverleg, de VTO-werking als in de raad van bestuur, heeft ECD Tandem een inbreng om via ECD Vlaanderen de nodige beleidssignalen te kunnen doorgeven.

Binnen het kader van de provinciale werking, houdt het DPA 3 keer per jaar een beleidsvergadering (met de beleidsverantwoordelijken en de coördinatoren van elke partner van het DPA en een vertegenwoordiger van de provincie). Door middel van deze vergadering wordt het beleid van de 3 partners binnen de provincie Antwerpen op mekaar afgestemd en kunnen de nodige beleidsaanbevelingen geformuleerd worden.

7. Loyaliteit en samenwerking

Samenwerking met SEL, provinciale en lokale overheden

Als netwerkorganisatie is ECD Tandem voortdurend in interactie en in samenwerking met andere organisaties en kunnen we op die manier ook een ruim netwerk uitbouwen met o.a.:

- ECD Vlaanderen en de andere regionale ECD's
- Dementienetwerk Provincie Antwerpen
- SEL Kempen en aanverwante organisaties
- Woonzorgactoren van het arrondissement Turnhout
- Bestuursleden en organisaties die in onze besturen vertegenwoordigd zijn, waaronder KMSI, HIVSET en Welzijnszorg Kempen.

v.u.: Wino Baeckelandt, voorzitter

Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw,
Lokkaardstraat 8, B-2018 Antwerpen

Correcties: Marianne De Keyser, Olivier Constant, Patricia Wildiers, Jan Steyaert, Jurn Verschraegen

Foto's – met dank aan de regionale expertisecentra dementie

Foto voorpagina: Vigelandsparken-Oslo, Jurn Verschraegen

Vormgeving en druk: EPO drukkerij, Lange Pastoorstraat 25-27, B-2600 Berchem, t +32 3 239 61 29

Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

Lokkaardstraat 8 – B-2018 Antwerpen
t/f 070 224 777 – info@dementie.be

website: www.dementie.be

Reknr. BE13 7350 1899 7739 KREDBEBB